

Budgettaire en macro-economische aspecten van de hervorming van de vennootschapsbelasting in België

Inleiding	2
1. Het voorstel tot hervorming van de vennootschapsbelasting in België	3
2. De Belgische vennootschapsbelasting in internationaal perspectief: tarieven en ontvangsten	6
3. Recente tendensen inzake de internationale samenwerking op het vlak van de vennootschapsbelasting	10
4. Toetsing van de hervorming aan de adviezen over vennootschapsbelasting	22
5. Evaluatie van de geraamde budgettaire impact van de hervorming.....	35
Conclusies.....	53

INLEIDING

De minister van Financiën heeft, op verzoek van de Ministerraad, op 27 oktober 2017 aan de Nationale Bank van België gevraagd een studie te maken over de budgettaire en macro-economische aspecten van de voorgestelde hervorming van de vennootschapsbelasting. Deze nota biedt een antwoord op deze vraag.

Het trimestriële macro-economische model dat de Bank gebruikt voor simulaties en projecties is ongeschikt om de macro-economische impact van de hervorming te onderzoeken. Dit model werkt immers met één representatieve vennootschap, zoals dit trouwens het geval is in de meeste macro-economische modellen, en één impliciete heffingsvoet voor de vennootschapsbelasting. De met het model gesimuleerde effecten van een budgettaire neutrale hervorming, waarbij de nominale tarieven dalen en de heffingsbasis wordt verbreed door een beperking van de aftrekmogelijkheden, zouden dan ook nihil zijn.

Gelet op deze beperking lag de focus van het onderzoek van de Bank op de wijziging van de internationale context op het vlak van de vennootschapsbelasting, waarbij werd nagegaan hoe de voorgestelde hervorming strookt met deze wijziging. Hierbij werd zowel gekeken naar het verloop van de tarieven en de heffingsdruk als naar de recente initiatieven en beslissingen op het vlak van internationale samenwerking inzake gegevensuitwisseling en het vermijden van belastingontwijking. Voorts werd de voorgestelde hervorming getoetst aan de aanbevelingen uit de economische literatuur over belastingen en aan de adviezen van internationale instellingen en van de Hoge Raad van Financiën.

Wat het onderzoek naar de budgettaire impact van de hervorming van de vennootschapsbelasting betreft, kon worden vertrokken van de aan het voorstel aangehechte tabel met, enerzijds, de geraamde kostprijs van de voorgestelde tariefverlaging en andere stimuleringsmaatregelen en, anderzijds, de opbrengst van de compensatiemaatregelen. Deze tabel is opgesteld door de FOD Financiën, die beschikt over de basisgegevens op het vlak van de vennootschapsbelasting en eveneens een microsimulatiemodel beheert waarmee berekeningen werden uitgevoerd. De Bank beschikt niet over deze informatie. Het onderzoek naar de budgettaire impact van de hervorming kon dan ook enkel worden voltooid met de medewerking van de FOD Financiën, die antwoorden heeft verstrekt op onze vragen naar basisgegevens en hypothesen die bij de berekeningen werden gehanteerd.

In het eerste deel van deze nota wordt de voorgestelde hervorming van de vennootschapsbelasting beknopt toegelicht. In het tweede deel wordt de Belgische vennootschapsbelasting geplaatst in internationaal perspectief. Het derde deel beschrijft de maatregelen die op internationaal vlak werden genomen tegen praktijken die de belastbare basis uithollen en met betrekking tot winstoverdracht, teneinde belastingontwijking door vennootschappen tegen te gaan. In het vierde deel wordt nagegaan of de maatregelen die worden voorgesteld in het kader van de hervorming van de vennootschapsbelasting in België in overeenstemming zijn met de aanbevelingen van internationale instellingen en de Hoge Raad van Financiën. In het vijfde deel wordt een evaluatie gemaakt van de geraamde budgettaire impact van de hervorming. Tot slot volgen de belangrijkste conclusies.

1. HET VOORSTEL TOT HERVORMING VAN DE VENNOOTSCHAPSBELASTING IN BELGIË

1.1. Actuele situatie van de Belgische vennootschapsbelasting

Het normaal tarief van de vennootschapsbelasting in België bedraagt momenteel 33 %. Dit standaardtarief wordt vermeerderd met een aanvullende crisisbijdrage van 3 procentpunten, wat leidt tot een nominaal belastingtarief in de vennootschapsbelasting van 33,99 %. Verminderde tarieven kunnen worden toegepast op de belastbare winst van vennootschappen waarvan de winst niet hoger is dan 322 500 euro. Vennootschappen die aan deze voorwaarde voldoen zijn onderworpen aan een progressieve belastingvoet waarbij de belastbare winst tot 25 000 euro wordt belast aan het laagste tarief van 24,25 %. Op de schijf van 25 000 tot 90 000 euro wordt een verminderd tarief van 31 % toegepast, terwijl op de laatste schijf tot 322 500 euro een verhoogd tarief van 34,5 % van kracht is¹.

De belastingaftrek voor risicokapitaal is een opvallend kenmerk van de Belgische vennootschapsbelasting. Deze maatregel, beter bekend als de notionele interestaftrek, is van toepassing sedert het aanslagjaar 2007. De notionele interestaftrek vormt één van de aftrekken en correcties die wordt toegepast bij de overgang van de boekhoudkundige winst naar de belastbare grondslag waarop de vennootschapsbelasting wordt gevestigd. Hij biedt vennootschappen de mogelijkheid fictieve interestkosten op hun gecorrigeerde eigen vermogen in mindering te brengen van de belastbare basis van de vennootschapsbelasting². Het tarief voor de berekening van de belastingaftrek wordt elk jaar vastgelegd op basis van de rentevoet op door de Belgische overheid uitgegeven lineaire obligaties met een looptijd van 10 jaar. Voor kmo's wordt het tarief van de aftrek met 0,5 procentpunt opgetrokken. Dergelijk systeem is uniek in de zin dat het momenteel in geen enkele lidstaat van de Europese Unie op algemene wijze wordt toegepast. Incrementele systemen van notionele interestaftrek waarbij de belastingaftrekken uitsluitend betrekking hebben op kapitaalverhogingen ten opzichte van een bepaald basisjaar bestaan wel in Italië (sinds 2012) en Cyprus (sinds 2015)³.

Naast de notionele interestaftrek wordt het stelsel van de vennootschapsbelasting in België gekenmerkt door een aantal preferentiële stelsels. Het betreft onder meer de aftrek voor octrooi-inkomsten, de tax shelter voor de audiovisuele werken en bepaalde rulings, zoals de excess profit rulings. Het door België gevoerde beleid inzake vennootschapsbelasting wordt daarom dikwijls omschreven als een niche-strategie. Recente ontwikkelingen op internationaal vlak, die worden toegelicht in hoofdstuk 3, hebben recentelijk geleid tot de beëindiging van de aftrek voor octrooi-inkomsten en de vervanging ervan door de aftrek van innovatie-inkomsten en de afschaffing van de excess profit rulings. Meer algemeen heeft de Hoge Raad van Financiën door deze internationale ontwikkelingen de relevantie voor een fiscale nichestrategie gebaseerd op preferentiële stelsels in vraag gesteld.

Met de voorgestelde hervorming, waarvan de krachtlijnen hieronder worden toegelicht, wordt ervoor geopteerd de nominale tarieven fors te verlagen, de notionele interestaftrek sterk te beperken en de uitholling van de belastbare basis door winstverschuiving en belastingontwijking in te toemen.

¹ Inclusief de aanvullende crisisbijdrage van 3 % zijn deze progressieve belastingtarieven respectievelijk 24,98 %, 31,93 % en 35,54 %.

² Het in aanmerking te nemen risicokapitaal wordt gevormd door het boekhoudkundig eigen vermogen van de vennootschap, dat op een aantal punten wordt gecorrigeerd. Om getrapte belastingaftrekken te vermijden, wordt het eigen vermogen verminderd met de fiscale nettowaarde van de ingekochte eigen aandelen, de aandelen en deelnemingen die behoren tot de financiële vaste activa en de aandelen van beleggingsvennootschappen waarvan de dividenden in aanmerking komen voor de aftrek van de definitief belaste inkomsten.

³ Systemen van notionele interestaftrek bestonden vroeger ook in Oostenrijk, Letland, Kroatië en Portugal. Ook in tal van landen buiten de Europese Unie bestaan dergelijke systemen. Zo heeft Zwitserland in 2016 besloten om een incrementeel systeem van notionele interestaftrek in te voeren.

1.2. Verlaging van de tarieven en andere stimuleringsmaatregelen

Een kernpunt van het voorstel tot hervorming van het Belgisch stelsel van vennootschapsbelasting is de daling van de tarieven. Het normaal tarief wordt verlaagd van 33 % naar 29 % in 2018 (aanslagjaar 2019) en uiteindelijk naar 25 % in 2020 (aanslagjaar 2021). De aanvullende crisisbijdrage daalt naar 2 % in 2018 (aanslagjaar 2019) en wordt volledig afgeschaft in 2020 (aanslagjaar 2021). Voor vennootschappen waarvan de belastbare winst niet hoger is dan 322 500 euro verdwijnt het progressief opklimmend tarief van de vennootschapsbelasting. Voortaan zou een verlaagd tarief gelden voor vennootschappen die in de Belgische vennootschapswetgeving als kleine vennootschappen worden aangemerkt. Op de eerste schijf van 100 000 euro fiscaal resultaat wordt voor deze kmo's vanaf 2018 (aanslagjaar 2019) een vermindering naar een belastingtarief van 20 % voorzien, met daarbovenop de daling en uiteindelijke afschaffing van de aanvullende crisisbijdrage. Voor het gedeelte van hun fiscaal resultaat dat 100 000 euro overstijgt, worden zij aan het normale tarief van de vennootschapsbelasting onderworpen. Dit impliceert dat voor kmo's het gemiddelde tarief altijd lager zal zijn dan het normaal tarief.

Voorts wordt voorgesteld om een systeem van fiscale consolidatie in te voeren vanaf 2020 (aanslagjaar 2021), teneinde de vennootschapsbelasting competitiever te maken. Hierbij wordt gekozen voor een stelsel waarbij twee vennootschappen die in het kader van een groep verbonden zijn onderling een overeenkomst kunnen sluiten waarbij het verlies van het huidig boekjaar van de ene vennootschap kan worden overgedragen naar de andere vennootschap. Dit systeem verplicht de vennootschappen die deel uitmaken van een groep niet om tot een geconsolideerde fiscale groepsaangifte over te gaan. Het stelsel wordt wel zo geconcipteerd dat er tussen de beide vennootschappen van dezelfde groep geen vermogensoverdracht kan plaatsvinden.

De aantrekkelijkheid van de Belgische vennootschapsbelasting wordt verder gestimuleerd door de verhoging, vanaf 2018 (aanslagjaar 2019), van de aftrek van 95 % naar 100 % voor definitief belaste inkomsten (DBI-aftrek). Tevens wordt voorzien in een tijdelijke verhoging van de investeringsaftrek van 8 naar 20 %. Deze maatregel geldt voor kmo's en zelfstandigen en zal van kracht zijn voor de aanslagjaren 2019 en 2020.

Daarnaast worden nog een aantal andere stimuleringsmaatregelen voorgesteld, zoals de tijdelijke verlaging van het tarief van de exit-taks voor de vastgoedvehikels tot 12,5 %, de vermindering en uniformisering van het tarief op stopzettingsmeerwaarden tot 15 %, de afschaffing van de heffing van 0,412 % op meerwaarden op aandelen van niet-kmo's en de uitbreiding van de bestaande vrijstelling tot doorstorting van de bedrijfsvoorheffing van gediplomeerden met een bachelordiploma die in een researchafdeling werken.

1.3. Compenserende maatregelen

Gekoppeld aan de tariefverlaging en de andere stimuleringsmaatregelen wordt ook een lijst flankerende maatregelen voorzien die de belastbare basis verhogen met als doel de hervorming van de vennootschapsbelasting vanuit budgettair oogpunt neutraal te houden.

De belangrijkste compenserende maatregel is de hervorming van het systeem van notionele interestaftrek. Kenmerkend voor het huidige systeem in België is dat de notionele interestaftrek slaat op het gehele uitstaande bedrag aan eigen vermogen. De hervorming leidt tot een aanzienlijke inperking van dit systeem. Vanaf het aanslagjaar 2019 wordt immers enkel nog rekening gehouden met de (gemiddelde) aangroei van het eigen vermogen, het zogeheten incrementele kapitaal⁴.

Voorts wordt in de vennootschapsbelasting een minimale belastbare basis ingevoerd. Dit gebeurt door de aftrek van een aantal overdraagbare aftrekposten, met name overgedragen aftrek voor overgedragen definitieve inkomsten (DBI-aftrek), overgedragen aftrek innovatie-inkomsten, vroegere verliezen, overgedragen notionele interestaftrek en het nieuwe systeem van de incrementele notionele interestaftrek onder te brengen in een zogeheten korf en deze te beperken. De korf wordt begrensd tot 1 miljoen euro

⁴ Concreet wordt het gemiddelde van het eigen vermogen van het betrokken jaar samen met de vier voorgaande jaren vergeleken met het gemiddelde van de vijf jaren voorafgaand aan het betrokken jaar.

met daarbovenop 70 % van de belastbare basis die overblijft na de toepassing van de investeringsaftrek. Op die manier vormt 30 % van de belastinggrondslag bovenop het bedrag van 1 miljoen euro een minimale heffingsgrondslag in de vennootschapsbelasting.

Een ander belangrijk aspect van de hervorming van de vennootschapsbelasting is de omzetting van de Europese richtlijnen inzake de bestrijding van belastingontwikningspraktijken, in het bijzonder de zogeheten ATAD-richtlijn. Deze hebben ook als doelstelling de uitholling van de belastbare basis door een op de spits gedreven belastingplanning te beperken en kunnen aldus mee zorgen voor de financiering van de vooropgestelde hervorming. De omzetting ervan leidt onder meer tot de beperking van de aftrekbaarheid van vreemd vermogen, de belasting van bepaalde inkomsten van buitenlandse ondernemingen in hoofde van de controlerende binnenlandse onderneming (Controlled Foreign Companies - CFC) en maatregelen om zogeheten hybride mismatches te bestrijden.

De beperking van de aftrek van vreemd vermogen maakt het mogelijk om kosten van interesten van leningen te verwerpen indien deze kosten, na aftrek van de inkomsten van interesten van leningen, excessief zouden zijn in vergelijking met de operationele kasstroom (EBITDA⁵) van de onderneming. Interesten blijven evenwel aftrekbaar voor een bedrag van 3 miljoen euro, maar kunnen maximaal verhoogd worden tot 30 % van de operationele kasstroom (EBITDA) van de belastingplichtige. Interesten die niet kunnen worden afgetrokken blijven echter volledig overdraagbaar naar de volgende boekjaren.

De CFC-bepaling van haar kant heeft tot doel om bepaalde inkomsten van buitenlandse vennootschappen te belasten in hoofde van de controlerende binnenlandse onderneming.

Andere permanente compenserende maatregelen zijn onder meer de afstemming van vrijstellingen van meerwaarden op aandelen op de DBI-voorwaarden, de ontmoediging van "vervenootschappelijking" door een verhoging van de minimaal vereiste bezoldiging en een sanctionering bij het niet respecteren van deze voorwaarde, het belastbaar maken van kapitaalverminderingen, de verhoging van de tarieven voor moratorium- en nalatigheidsinteresten, de afschaffing van fiscale aftrekken op belastingsupplementen en het niet-aftrekbaar maken van diverse uitgaven op het vlak van boetes en autokosten.

Aangezien sommige basisverbredende maatregelen slechts na verloop van tijd hun effect op kruissnelheid bereiken, voorziet het voorstel ook in tijdelijke maatregelen die ervoor zouden zorgen dat de hervorming op elk moment vanuit budgettair oogpunt neutraal is.

Zo wordt bij de berekening van de vermeerdering van vennootschapsbelasting bij onvoldoende voorafbetalingen de basisrentevoet verhoogd vanaf het aanslagjaar 2019. Dit zou leiden tot een substantiële toename van het aandeel van de voorafbetalingen in de totale inkomsten uit de vennootschapsbelasting. De uit deze maatregel voortvloeiende toename van de ontvangsten is enkel tijdelijk van aard aangezien in de daaropvolgende jaren de inkomsten uit inkoeringen dalen.

Verder zou de afschaffing van het degressief afschrijvingsstelsel in de vennootschapsbelasting vanaf 2020 (aanslagjaar 2021) significante tijdelijke opbrengsten moeten genereren. Voorts zouden ook de afschaffing van de aftrek van vooruitbetaalde kosten en beperkingen in de aftrek van aangelegde voorzieningen voor risico's en kosten zorgen voor niet-recurrente meeropbrengsten.

De precieze inhoud van deze maatregelen wordt in de volgende hoofdstukken verder verduidelijkt. De door de FOD geraamde budgettaire impact ervan, waaruit blijkt dat de hervorming in haar geheel vanuit budgettair oogpunt neutraal zou zijn, wordt getoond in bijlage 1.

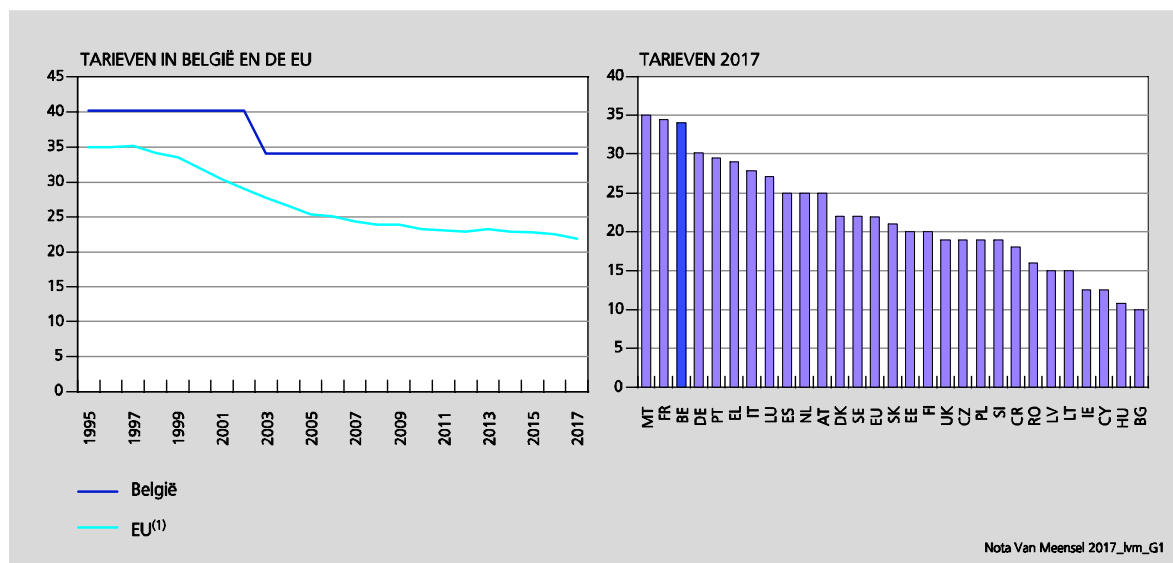
⁵ EBITDA staat voor earnings before interest, taxes, depreciation and amortisation. Het wordt gebruikt als maatstaf voor de winst die een onderneming haalt uit haar operationele activiteiten zonder rekening te houden met de kosten en opbrengsten van de financiering.

2. DE BELGISCHE VENNOOTSCHAPSBELASTING IN INTERNATIONAAL PERSPECTIEF: TARIEVEN EN ONTVANGSTEN

2.1. Tarieven

Het statutaire of nominale standaardtarief van de vennootschapsbelasting in België werd in 2003 verlaagd van 39 naar 33 % (of met inbegrip van de aanvullende crisisbijdrage van 40,17 naar 33,99 %). Sindsdien is deze aanslagvoet onveranderd gebleven. De positie van België ten opzichte van de andere landen van de Europese Unie op het vlak van de statutaire aanslagvoet van de vennootschapsbelasting wordt geïllustreerd in de onderstaande grafiek. De vergelijking van deze nominale belastingvoeten is gebaseerd op de hoogste federale aanslagvoeten, waaraan eventuele belastingen op lagere overheidsniveaus werden toegevoegd.

Grafiek 1 - Nominale standaardtarieven van de vennootschapsbelasting (in %)

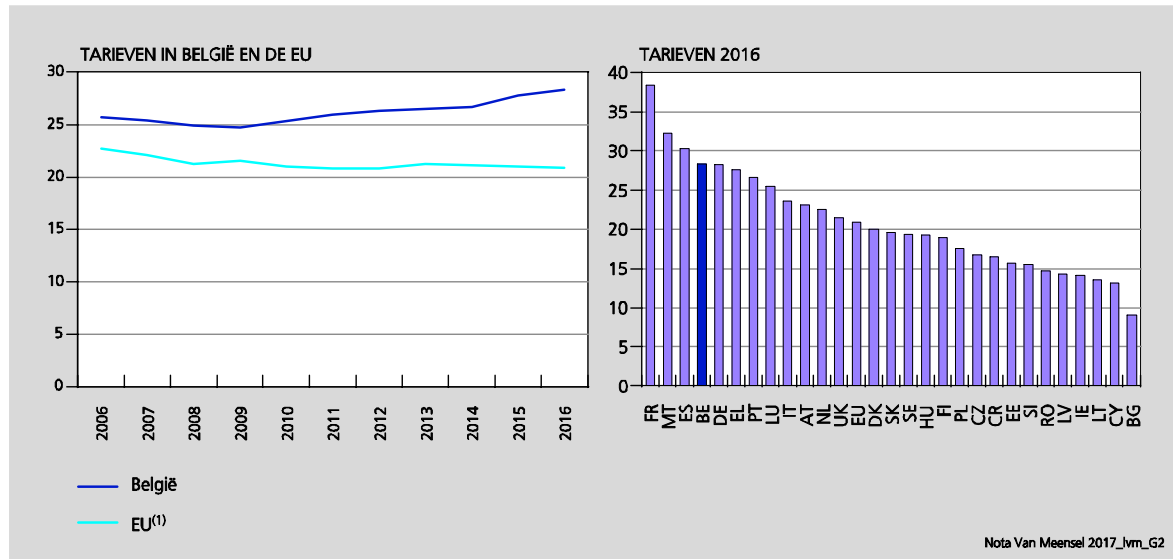
Bron: EC.

⁽¹⁾ Ongewogen gemiddelde.

De lidstaten van de Europese Unie laten momenteel nog steeds grote verschillen optekenen tussen hun hoogste nominale tarieven van de vennootschapsbelasting. Malta heeft, met een tarief dat in 2017 35 % bedraagt, het hoogste nominale heffingstarief op de vennootschapswinsten. Aan de andere kant van het spectrum bevinden zich Ierland, Cyprus, Hongarije en Bulgarije. Dat laatste land hanteert een nominaal tarief van slechts 10 %. België heeft, met een nominaal tarief van 33,99 %, de derde hoogste aanslagvoet van de Europese Unie, na Malta en Frankrijk. Het ongewogen gemiddelde van de Europese Unie bedraagt 21,9 %.

Een overzicht van de hoogste nominale tarieven in verschillende landen geeft echter slechts een partieel beeld van de werkelijke belastingdruk op de vennootschappen. De vaststelling van de vennootschapsbelasting kan immers sterk verschillen tussen landen door belastingaftrekken, afschrijvingsmethodes of het bestaan van voorkeurstelsels. Effectieve belastingtarieven die worden berekend op basis van de belastingwetgeving geven dan ook een beter beeld van de feitelijke belastingdruk.

Grafiek 2 - Gemiddelde effectieve tarieven van de vennootschapsbelasting
(in % van de belastbare basis voor belastingaftrekken)

Bron: ZEW.

⁽¹⁾ Ongewogen gemiddelde.

De effectieve belastingdruk voor vennootschappen ligt in vrijwel alle landen van de Europese Unie lager dan de nominale aanslagvoet. Zo bedraagt voor België het verschil tussen de nominale aanslagvoet en het gemiddelde effectieve tarief ongeveer 6 procentpunt. Dit is kenmerkend voor het beleid van de Belgische overheid, waarbij een relatief hoog nominaal tarief wordt gekoppeld aan een relatief beperkte belastbare basis.

Uit de internationale vergelijking van de gemiddelde effectieve belastingtarieven blijkt dat België met een tarief van 28,3 % de vierde hoogste effectieve heffingsdruk op het vlak van de vennootschapsbelasting heeft in de Europese Unie en dat de verschillen met de andere landen beperkter zijn in vergelijking met de nominale tarieven. Op te merken valt dat het effectieve heffingstarief in België geleidelijk is gestegen, onder meer door de verlaging van het tarief voor de berekening van de notionele interestaftrek. In vergelijking met zijn buurlanden neemt België een tussenpositie in: in Frankrijk liggen de effectieve belastingtarieven fors hoger, in Duitsland stemt het gemiddelde effectieve tarief nagenoeg overeen met dat in België en in Nederland is de effectieve heffingsdruk lager.

Het gemiddelde effectieve tarief van de vennootschapsbelasting is sinds de eeuwwisseling gedaald in vrijwel alle landen van de Europese Unie. Frankrijk en Malta vormen hierop de enige uitzonderingen. Deze daling, die soms wordt beschouwd als een "race to the bottom", is het gevolg van het ontbreken van een gecoördineerd Europees beleid, wat ertoe heeft geleid dat sommige lidstaten strategieën hebben ontwikkeld met de bedoeling internationale investeringen aan te trekken door in te werken op de nominale belastingtarieven, de belastinggrondslag of de uitzonderingsregelingen. Deze internationale competitie heeft een neerwaartse impact op de opbrengsten uit de vennootschapsbelasting.

De tendens tot dalende tarieven was vooral in de periode vóór de financiële en economische crisis merkbaar. Het gemiddelde nominale heffingstarief van de vennootschapsbelasting in de Europese Unie daalde van 32 % in 2000 tot 23,8 % in 2008. Nadien bleef het nagenoeg stabiel op dit niveau, aangezien sommige landen hun tarief verhoogden terwijl anderen het verlaagden. Recentelijk lijkt er zich opnieuw een tendens tot lagere tarieven te hebben ingezet. In 2016 verlaagde Denemarken het nominale tarief naar 22 % en Spanje naar 25 %. In 2017 daalde het tarief in Italië tot 24 %, in Luxemburg tot 27,1 %, in Slovee tot 21 %, in Kroatië tot 18 % en in Hongarije werd het tarief gehalveerd, tot 10,8 %. Voorts daalde ook het tarief in het Verenigd Koninkrijk verder, tot 19 % in 2017, terwijl het er in 2007 nog 30 % bedroeg.

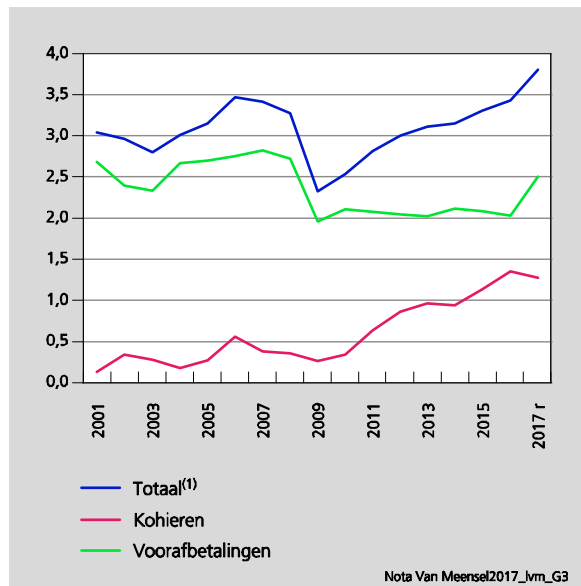
Gedetailleerde informatie over het recente verloop van de nominale tarieven inzake vennootschapsbelasting is opgenomen in bijlage 2.

Er kan worden verwacht dat ook de komende jaren de nominale heffingstarieven in tal van Europese landen zullen dalen. Naast België worden in de komende jaren er immers hervormingen gepland in Nederland (een tariefdaling van 25 tot 21 %), Frankrijk (een tariefdaling van 33,3 tot 25 % tegen 2022), Luxemburg (een tariefdaling tot 26 % tegen 2018). In Letland zou er een tariefdaling zijn van 15 tot 0 %, gekoppeld aan een tariefstijging van 10 tot 20 % bij uitkering van de winsten.

2.2. Verloop van de ontvangsten uit de vennootschapsbelasting

De ontvangsten uit de belastingen op de vennootschapswinsten in België zijn fors gedaald in 2009 en sindsdien stelselmatig toegenomen. Ze bereikten in 2016 een niveau van 3,4 % bbp. Hiermee benaderen ze nagenoeg opnieuw het niveau van vóór de financiële en economische crisis.

Grafiek 3 - Heffingen op de inkomsten van de vennootschappen in België (in % bbp)

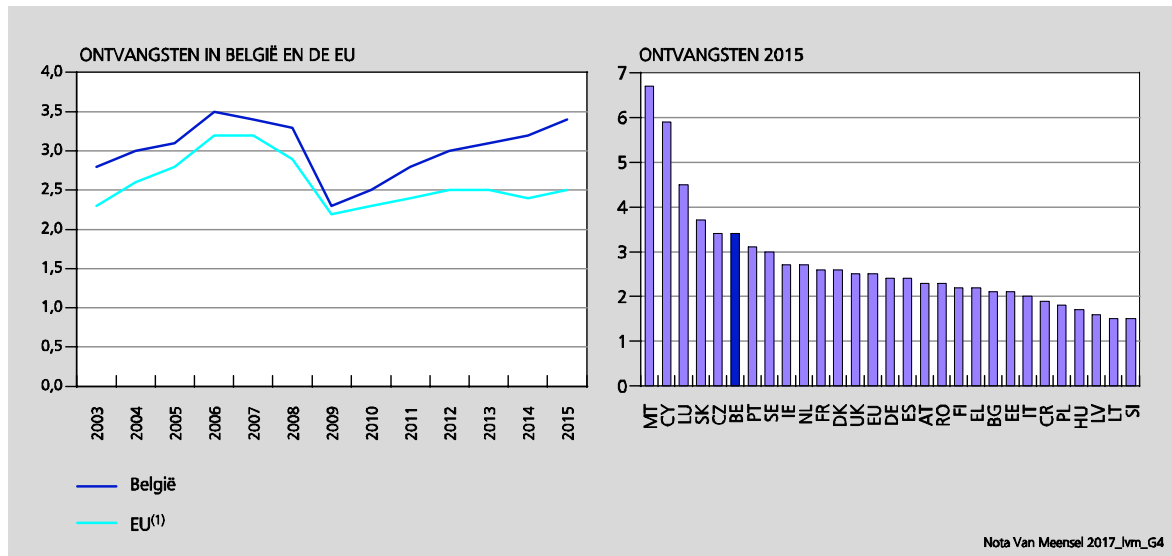
Bronnen: EC, NBB.

⁽¹⁾ Het totaal houdt ook rekening met de roerende voorheffing die vennootschappen betalen.

De stijging van de ontvangsten uit de vennootschapsbelasting die tijdens de voorbije jaren werd opgetekend is het gevolg van de toename van de ontvangsten die via de inkohieringen worden geïnd. De voorafbetalingen van de vennootschappen, uitgedrukt in verhouding tot het bbp, bleven immers nagenoeg stabiel sinds 2009. De sinds de financiële crisis ingezette verschuiving van de voorafbetalingen naar de inning via inkohieringen werd mee ondersteund door de verlaging van het tarief van de belastingvermeerdering bij ontoereikende voorafbetalingen, dat is gedaald tot 1,125 % voor het aanslagjaar 2016.

In 2017 zouden de ontvangsten uit vennootschapsbelasting stijgen met maar liefst 0,4 procentpunt, tot 3,8 % bbp. Dit is het gevolg van de forse toename van de voorafbetalingen van de bedrijven, die lijken terug te keren naar een niveau zoals waargenomen vóór het begin van de financiële en economische crisis.

Grafiek 4 - Ontvangsten uit vennootschapsbelasting
(in % bbp)

Bronnen: EC, NBB.

⁽¹⁾ Gewogen gemiddelde.

De ontvangsten uit de vennootschapsbelasting liggen in België relatief hoog in vergelijking met de meeste andere landen van de Europese Unie. Dat is ook het geval ten opzichte van de buurlanden Duitsland, Frankrijk en Nederland.

3. RECENTE TENDENSEN INZAKE DE INTERNATIONALE SAMENWERKING OP HET VLAK VAN DE VENNOOTSCHAPSBELASTING

3.1. Beknopt overzicht van de initiatieven

Het streven naar coördinatie en samenwerking met betrekking tot de vennootschapsbelasting is geen nieuw gegeven. Dit is in het bijzonder het geval binnen de Europese Unie (EU) waar de vennootschapsbelasting, net zoals andere directe belastingen, een autonome bevoegdheid is van de lidstaten. Ze moeten hierbij evenwel de regels van de interne markt, zoals beperkingen inzake het verlenen van staatssteun, respecteren.

Sinds de oprichting van de Europese Economische Gemeenschap zijn er diverse initiatieven geweest om te komen tot een harmonisatie van de vennootschapsbelasting. Ondanks de veelheid aan voorstellen heeft er in de EU geen harmonisatie plaatsgevonden⁶.

Omwille van de terughoudendheid die bij de lidstaten werd vastgesteld om te komen tot een harmonisatie van de vennootschapsbelasting heeft de EC in de loop van de jaren een pragmatische houding aangenomen en geopteerd voor een tweesporenbeleid. Dit hield in dat er, enerzijds, op lange termijn werd gewerkt aan initiatieven om te komen tot een geharmoniseerde heffingsgrondslag voor vennootschappen met grensoverschrijdende activiteiten in de EU terwijl er, anderzijds, op korte termijn werd gefocust op doelgerichte maatregelen om bepaalde fiscale belemmeringen voor multinationale ondernemingen weg te werken en schadelijke belastingconcurrentie te vermijden. Zo werden onder meer maatregelen genomen om dubbele belastingheffingen te vermijden (moeder-dochterrichtlijn, fusierichtlijn), werd een lijst met schadelijke belastingssystemen opgesteld (wat in België heeft geleid tot de afschaffing van de coördinatiecentra) en werd het Joint Transfer Pricing Forum opgericht dat de EC adviseert bij problemen op het vlak van verrekenprijzen⁷. In 2001 lanceerde de toenmalige Commissie een nieuw voorstel tot een geconsolideerde heffingsbasis voor de vennootschapsbelasting via de Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB). Deze methode zou de internationale vennootschappen de mogelijkheid bieden om op groepsniveau hun belastbare basis te berekenen, die daarna volgens een formule zou worden verdeeld over de lidstaten, die hierop hun eigen tarief toepassen. Dit initiatief resulteerde in 2011, na 10 jaar werkzaamheden, in een ontwerprichtlijn waar tot op heden nog geen akkoord over gesloten werd.

In de nasleep van de financiële en economische crisis en diverse onthulling over belastingontwijking en -ontduiking (zoals Luxleaks, Panama Papers, enz.) kwam de voorbije jaren de noodzaak om te komen tot een verdere coördinatie binnen de vennootschapsbelasting terug sterk naar voren. Bepaalde ondernemingen slagen er immers in, via een op de spits gedreven belastingplanning, om winsten te verschuiven naar landen waar deze niet of laag belast worden door gebruik te maken van verschillen tussen de nationale wetgevingen op het vlak van vennootschapsbelasting of doordat het huidig kader van de vennootschapsbelasting niet is aangepast aan de geavanceerde en mondiale ondernemingsstructuren die vandaag worden gehanteerd.

Als gevolg van de sterke aandacht voor de problematiek van het uithollen van de belastingbasis en het verschuiven van winsten en dankzij de politieke wil om deze problemen aan te pakken, kon de OESO, met de steun van de G20, in 2013 starten met haar Base Erosion and Profit Shifting (BEPS) project. In twee jaar tijd werd een pakket van 13 rapporten opgeleverd, die uiteindelijk zijn uitgemond in een set van

⁶ Zowel het Neumark-comité (1962) als het Van den Tempel-verslag (1970) beoogden een harmonisatie van de tarieven van de vennootschapsbelasting. Dit laatste verslag leidde uiteindelijk in 1975 tot een voorstel van richtlijn tot harmonisatie van het tarief van de vennootschapsbelasting, namelijk tussen de 45 en 55 %. Het Europees parlement was evenwel van oordeel dat eerst een akkoord diende te worden bereikt over een harmonisatie van de belastbare basis. In 1988 lanceerde de EC een voorstel dat de harmonisatie van de belastbare basis voor ogen had maar dit werd niet aanvaard door een aantal lidstaten. In 1992 werd vervolgens een nieuw voorstel tot harmonisatie gelanceerd via het Ruding-rapport, waar een minimumstandaard voor belastbare basis werd beoogd alsook een minimum- en maximumtarief voor de vennootschapsbelasting (respectievelijk 30 % en 40 %). Ook aan deze voorstellen werd geen gevolg gegeven.

⁷ Dit zijn de prijzen die een onderneming aan verbonden ondernemingen oplegt voor de overdracht van materiële en immateriële goederen of het verlenen van bepaalde diensten.

aanbevelingen, nieuwe internationale standaarden en best practices die zouden moeten verzekeren dat winsten worden belast waar de economische activiteit effectief plaatsvindt en waar de toegevoegde waarde wordt gecreëerd. Een overzicht van de 15 BEPS-actiepunten is opgenomen in bijlage 3. Het BEPS-actieplan is niet legaal bindend maar werd onderschreven door de OESO-lidstaten, de G20 alsook een aantal ontwikkelingslanden en andere actoren (waaronder het IMF en de Wereldbank). Er wordt dan ook verwacht dat deze landen de nodige stappen zullen nemen om de problematiek van verschuiving van heffingsbasissen en winsterosie aan te pakken en de OESO-aanbevelingen te implementeren.

Binnen deze context zijn er op Europees niveau de voorbije jaren dan ook een aantal nieuwe initiatieven genomen om te komen tot een rechtvaardig belastingstelsel met daarbij een bijzondere focus op de belasting op winsten⁸. Er wordt daarbij in belangrijke mate rekening gehouden met de conclusies van de BEPS-werkzaamheden van de OESO/G20, waar de EC overigens actief heeft aan bijgedragen. De lidstaten vonden het immers van belang dat deze aanbevelingen op een gecoördineerde wijze worden geïmplementeerd binnen de EU zodat de werking van de interne markt niet bijkomend wordt verstoord door verschillende interpretaties en implementaties van deze aanbevelingen door de lidstaten.

Enkele initiatieven op Europees niveau die belangrijke gevolgen hebben voor de Belgische vennootschapsbelasting worden hieronder toegelicht. Hierbij kan worden opgemerkt dat de EC het probleem van belastingontwijking en –ontduiking niet alleen benadert via voorstellen op het vlak van belastingbeleid. Ook andere beleidsdomeinen, zoals het concurrentiebeleid, worden ingezet om het streven naar een rechtvaardigere vennootschapsbelasting te ondersteunen. Verschillende van de hierna toegelichte maatregelen moeten reeds op korte termijn een oplossing bieden voor het probleem van belastingontwijking en –ontduiking. Waar relevant wordt verwezen naar de situatie of toepassing in België. Tevens werkt de EC, via de herlancering van het CCCTB-voorstel, aan een langetermijnoplossing die de oorsprong van de BEPS-problematiek zou moeten aanpakken.

3.2. Recente Europese initiatieven op het vlak van de vennootschapsbelasting

3.2.1. Onderzoek naar preferentiële systemen

Patent boxes

Via de “Groep gedragscode inzake belastingregelingen voor ondernemingen”⁹ hebben de lidstaten de voorbije jaren een onderzoek gevoerd naar het regime van de ‘patent boxes’, namelijk de regimes die een belastingaftrek voor inkomsten uit intellectuele eigendomsrechten genereren. De Groep kwam, in nauwe samenwerking met het BEPS-project van de OESO/G20, tot het besluit dat voor dergelijke regimes de zogeheten Nexus-aanpak noodzakelijk was, een beslissing die werd bekrachtigd door de Ecofin-Raad in december 2014.

De Nexus-aanpak bestaat eruit dat een fiscaal gunstregime voor inkomsten uit intellectuele eigendom enkel mogelijk is als een belangrijk deel van de activiteiten om het intellectuele eigendom te verwerven daadwerkelijk worden uitgevoerd door de betrokken entiteit¹⁰. Om te kunnen inschatten of er inderdaad voldoende activiteiten waren, moeten de uitgaven die verband houden met onderzoek en ontwikkeling als

⁸ Het bestrijden van belastingontwijking en –fraude is van de pijlers van het werkprogramma van de huidige Commissie in het kader van het streven naar een rechtvaardige werking van de interne markt.

⁹ Deze werkgroep is een belangrijk instrument in het kader van eerlijke concurrentie op het gebied van de vennootschapsbelasting en stelt de gedragscode op, welke onder meer een overzicht bevat van schadelijke fiscale maatregelen. Hoewel de code niet juridisch bindend is, moeten lidstaten die de code aannemen zich wel engageren om belastingmaatregelen die als schadelijk worden gezien af te schaffen (‘roll-back’) en die maatregelen ook in de toekomst niet meer te introduceren (‘stand-still’).

¹⁰ Bepaalde van deze regimes leidden ertoe dat de O&O-uitgaven in het ene land werden gedaan (waar bijvoorbeeld een belastingkrediet voor dergelijke uitgaven is voorzien) om vervolgens het afgewerkte intellectueel eigendom en de daaraan verbonden inkomsten om fiscale redenen te verschuiven naar een land waar een grote aftrek is voorzien voor dergelijke inkomsten.

proxy worden gebruikt. Na onderzoek van de "Groep gedragscode inzake belastingregelingen voor ondernemingen" bleek dat geen enkel patent box-stelsel van toepassing in de lidstaten voldeed aan de Nexus-benadering. De Groep bepaalde dan ook dat de wetgeving van de lidstaten omtrent de aftrek voor intellectuele eigendom tegen 30 juni 2016 in overeenstemming moest worden gebracht met de Nexus-benadering. Als overgangsmaatregel mogen ondernemingen die van het oude stelsel genieten dit nog maximaal vijf jaar toepassen (tot 30 juni 2021).

België heeft zijn aftrek voor octrooi-inkomsten vanaf 1 juli 2016 dan ook vervangen door een aftrek voor innovatie-inkomsten om in overeenstemming te zijn met de BEPS-aanbevelingen op dit vlak¹¹. De octrooi-inkomsten konden volgens de oude regeling tot 80 % worden afgetrokken; deze inkomsten waren bovendien de bruto-inkomsten. De nieuwe aftrek voor innovatie-inkomsten bedraagt 85 % maar wordt toegepast op het bedrag dat volgt uit de vermenigvuldiging van de netto-inkomsten uit innovatie met de Nexus-breuk¹². Daarnaast werden de intellectuele eigendomsrechten die in aanmerking kunnen komen voor de aftrek uitgebreid. Het nieuwe Belgische systeem van innovatie-aftrek werd zowel door de "Groep gedragscode inzake belastingregelingen voor ondernemingen" als de OESO niet langer meer als schadelijk bestempeld¹³.

Fiscale rulings

Via haar concurrentiebeleid, en met name het onderzoek naar het verlenen van illegale staatssteun, gaat de EC sinds kort ook na of de fiscale rulings van de lidstaten – dit zijn overeenkomsten die belastingadministraties afsluiten met sommige ondernemingen over de manier waarop de wetgeving inzake vennootschapsbelasting zal worden toegepast - wel conform de regels inzake staatssteun zijn. Voor wat betreft België werd in februari 2015 een diepgaand onderzoek geopend naar de voorafgaande beslissingen met betrekking tot zogeheten overwinsten (excess profit rulings). Volgens de EC (2016a) hield dit belastingvoordeel in dat multinationale ondernemingen hun werkelijke winst konden vergelijken met de winst die ze hypothetisch zouden hebben gemaakt in dezelfde situatie maar dan als een op zichzelf staande onderneming. Het verschil tussen de twee werd beschouwd als een 'overwinst' die voortkomt uit het feit dat de onderneming een multinational is – en bijgevolg kan genieten van een aantal voordelen zoals een uitgebreid netwerk van klanten en leveranciers, schaalvoordelen, gemakkelijkere toegang tot nieuwe markten, enz. - en mocht in mindering worden gebracht van de belastbare basis. Dit leidde doorgaans tot een vermindering van de belastbare winst met 50 %, al werden in bepaalde gevallen verminderingen tot 90 % opgetekend.

De EC kwam begin 2016 tot het besluit dat dit voordeel in strijd is met de Europese regels voor staatssteun. Het voordeel was immers enkel beschikbaar voor multinationale ondernemingen, en creëerde dus oneerlijke concurrentie ten opzichte van andere ondernemingen. Bovendien leidde het, volgens de EC, in vele gevallen ook tot een dubbele niet-belasting van deze overwinsten. Als gevolg van deze beslissing moest België het systeem van de excess profit rulings schrappen én de illegaal verleende staatssteun terugvorderen van de multinationale ondernemingen die van deze behandeling konden genieten.

¹¹ Wet van 9 februari 2017 tot invoering van een aftrek van innovatie-inkomsten.

¹² De netto-inkomsten uit innovatie zijn gelijk aan de bruto-inkomsten minus de kosten verbonden aan het in aanmerking genomen intellectueel eigendomsrecht. De Nexusbreuk is de verhouding tussen de door onderneming zelf uitgevoerde O&O-uitgaven (of uitbestede uitgaven aan een niet-verbonden onderneming) op de totale uitgaven die de vennootschap heeft gedaan voor de ontwikkeling van het intellectueel eigendomsrecht (bron: Memorie van toelichting van de wet van 9 februari 2017).

¹³ Code of conduct group (Business Taxation) report to the Council (12/06/2017) en Harmful Tax Practices – 2017 Progress Report on Preferential Regimes (Action 5), OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project.

3.2.2. Fiscaal transparantiepakket

In maart 2015 heeft de EC een pakket fiscale transparantiemaatregelen (Tax Transparency Package, zie EC, 2015a) voorgesteld met als belangrijkste element een ontwerp-richtlijn die lidstaten verplicht om automatisch informatie omtrent fiscale rulings uit te wisselen. Sommige van deze rulings zorgen er immers voor dat in bepaalde lidstaten kunstmatig hoge inkomsten aan een laag tarief belast worden en dat in andere lidstaten de belastbare inkomsten kunstmatig laag zijn.

De Raad nam de richtlijn inzake verplichte automatische uitwisseling van inlichtingen op belastinggebied in december 2015 aan en deze moest door de lidstaten tot uitvoering worden gebracht tegen 31 december 2016¹⁴. Dankzij deze richtlijn moeten belastingadministraties sinds 1 januari 2017 onder elkaar stelselmatig en automatisch informatie uitwisselen over voorafgaande grensoverschrijdende rulings en voorafgaande verrekenprijfsafspraken die ze hebben genomen¹⁵. Het betreft niet alleen nieuwe of aangepaste voorafgaande beslissingen in deze materies, maar ook alle beslissingen die op dit vlak zijn genomen in de vijf jaar vóór de toepassing van de richtlijn. Naast de andere lidstaten moet ook de EC geïnformeerd worden over deze rulings.

Op te merken valt dat het toekennen van voorafgaande fiscale rulings niet verboden is. De richtlijn beoogt, enerzijds, dat andere lidstaten, door de verplichte informatie-uitwisseling, zullen geïnformeerd zijn en desbetreffend kunnen reageren (waar ze voorheen vaak niet afwisten van het bestaan van een voorafgaande beslissing¹⁶) en dat, anderzijds, lidstaten voorzichtiger zullen zijn in het uitvaardigen van rulings.

Deze richtlijn werd omgezet in Belgische wetgeving door de wet van 31 juli 2017 houdende de omzetting van meerdere richtlijnen inzake de verplichte automatische uitwisseling van inlichtingen op belastinggebied.

3.2.3. Actieplan voor een billijker en efficiëntere vennootschapsbelasting in de EU

De EC heeft in 2015 haar actieplan voor een billijker en efficiëntere vennootschapsbelasting in de EU voorgesteld (zie EC, 2015b). Centraal in dit plan is de herlancering van het voorstel omtrent een gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsbasis (CCCTB) uit 2011. Voor de EC is de invoering van de CCCTB immers een zeer efficiënt instrument om te verzekeren dat winsten worden belast waar ze worden gegenereerd. De CCCTB zorgt er bovendien voor dat enkele belangrijke instrumenten van belastingontwijking en -ontduiking verdwijnen waardoor meteen wordt voldaan aan diverse BEPS-aanbevelingen van de OESO. Zo vervalt dankzij de consolidatie de problematiek van de verrekenprijzen en kan geen misbruik meer worden gemaakt van verschillen in wetgeving tussen de lidstaten.

Zich realiserend dat een akkoord omtrent de CCCTB tijd vergt, gebruikt de EC haar pragmatisch tweesporenbeleid om, terwijl de onderhandelingen omtrent CCCTB lopen, reeds een aantal stappen te nemen die op korte termijn moeten zorgen voor een rechtvaardigere vennootschapsbelasting en een gecoördineerde implementatie van de BEPS-aanbevelingen. Los van het CCCTB-voorstel heeft de EC in haar actieplan voor een efficiëntere en billijkere vennootschapsbelasting dan ook een viertal actiepunten geïdentificeerd waar reeds op korte termijn vooruitgang kan worden gemaakt. Het betreft het verzekeren dat winst wordt belast waar ze wordt genereerd, het verder verhogen van de transparantie, het creëren van een goede omgeving om te ondernemen en het verder bevorderen van de coördinatie tussen de lidstaten.

¹⁴ Richtlijn 2015/2376 tot wijziging van Richtlijn 2011/16/EU wat betreft verplichte automatische uitwisseling van inlichtingen op belastinggebied.

¹⁵ Grensoverschrijdende rulings worden gedefinieerd in de richtlijn. Het betreft bijvoorbeeld voorafgaande beslissingen omtrent een grensoverschrijdende transactie waar de betrokken partijen fiscale inwoner zijn van verschillende lidstaten of voorafgaande beslissingen waarin wordt bepaald of er al dan niet een vaste inrichting bestaat.

¹⁶ In de oorspronkelijke richtlijn was het aan de lidstaat die de rulling uitvaardigt om te oordelen of andere lidstaten al dan niet op de hoogte dienden te worden gebracht.

Een aantal elementen uit dit actieplan worden verder toegelicht. Wat de maatregelen op korte termijn betreft, volgt een toelichting van de richtlijn tot vaststelling van de regels ter bestrijding van belastingontwijkingspraktijken, de zogenaamde ATAD-richtlijn (Anti Tax Avoidance Directive) en een beknopt overzicht van enkele andere maatregelen. Tot slot wordt het hernieuwde CCCTB-voorstel besproken.

3.3. De ATAD-richtlijn ter bestrijding van belastingontwijkingspraktijken¹⁷

Eind januari 2016 lanceerde de EC een pakket van anti-ontgaansmaatregelen (Anti Tax Avoidance Package, zie EC, 2016b). Dit pakket van maatregelen werd pas begin 2016 voorgesteld om rekening te kunnen houden met de finale aanbevelingen uit het BEPS-rapport van de OESO/G20 dat in het najaar 2015 werd afgerond. De maatregelen zorgen voor een gemeenschappelijk kader, wat de lidstaten toelaat om deze aanbevelingen op een gecoördineerde wijze te implementeren.

Het voorstel van de ATAD-richtlijn was een centraal onderdeel van dit pakket anti-ontgaansmaatregelen. De ontwerp-richtlijn werd door de Ecofin-Raad aangenomen op 12 juli 2016 en moet in principe door de lidstaten worden geïmplementeerd in nationale wetgeving tegen 31 december 2018 en toegepast worden vanaf 1 januari 2019¹⁸. De richtlijn heeft als doel om een aantal cruciale anti-ontwijkingsmaatregelen te implementeren ter bescherming tegen agressieve fiscale planning. Hiermee komt ze tegemoet aan de vraag van diverse actoren, zoals het Europees Parlement. Sommige maatregelen vervat in de richtlijn zorgen er eveneens voor dat er een wetgevend kader wordt gecreëerd voor de gecoördineerde implementatie van een aantal BEPS-aanbevelingen (zie bijlage 3). De richtlijn gaat hierbij soms zelfs verder dan voorzien in het eindrapport van de OESO/G20. Bovendien beoogt de richtlijn een gemeenschappelijk minimumniveau van bescherming tegen belastingontwijking; het staat de lidstaten vrij om zelf een hoger niveau van bescherming na te streven bij de omzetting van de richtlijn naar nationale wetgeving door bijvoorbeeld bepaalde drempelwaarden strenger te definiëren.

Concreet bestaat de richtlijn uit vijf maatregelen die er moeten toe bijdragen dat winsten worden belast waar ze effectief worden gegenereerd.

3.3.1. Beperken van de aftrekbaarheid van de interestlasten

Teneinde de uitholling van de belastbare basis door excessieve rentebetalingen tegen te gaan wordt de aftrekbaarheid van de interestlasten door de richtlijn beperkt¹⁹. De mogelijkheid om het positieve verschil, ook wel het financieringskostensurplus of nettorente genoemd, tussen de aftrekbare financieringslasten (rentelasten op alle vormen van schuld en economisch gelijkaardige kosten) en de belastbare rentebaten (en economisch gelijkwaardige inkomsten) in mindering te brengen van de belastbare basis wordt door de richtlijn gelimiteerd tot maximaal 30 % van de operationele kasstromen (EBITDA). De EBITDA krijgt echter wel een fiscale definitie, aangezien er geen rekening mag worden gehouden met de belastingvrije inkomsten.

De richtlijn voorziet dat lidstaten in hun wetgeving enkele uitzonderingen op de regel kunnen opnemen. Zo kan worden toegestaan dat de nettorente altijd aftrekbaar blijft tot 3 miljoen euro of kunnen lidstaten toestaan dat op zichzelf staande entiteiten hun nettorente volledig kunnen blijven aftrekken gezien het

¹⁷ Richtlijn 2016/1164 tot vaststelling van regels ter bestrijding van belastingontwijkingspraktijken welke rechtstreeks van invloed zijn op de werking van de interne markt.

¹⁸ Met uitzondering voor de exitheffing die tegen 31 december 2019 moet zijn omgezet om toegepast te worden vanaf 1 januari 2020. Voor de beperking van de interestaftrek is een transitieperiode mogelijk, indien de nationale regels hieromtrent even doeltreffend zijn als deze opgenomen in de richtlijn, tot een overeenkomst wordt bereikt binnen de OESO over een minimumnorm. De transitieperiode is evenwel beperkt tot 31 december 2023.

¹⁹ Bepaalde ondernemingen zorgen ervoor dat hun verbonden ondernemingen in lidstaten met een hoge winstbelasting zeer hoge rentekosten hebben via bijvoorbeeld intra-groep leningen om zo een hoge aftrek te verzekeren terwijl de onderneming die de lening verstrekt, en dus de rentebaten ontvangt, in een land gelokaliseerd is waar winsten niet of weinig worden belast (bron: EC, 2016f).

risico op de uitholling van de belastbare basis via excessieve rentes voornamelijk bij verbonden ondernemingen voorkomt (onder meer door gebruik te maken van intra-groep leningen). Financiële instellingen en verzekeringsondernemingen kunnen eveneens worden uitgesloten van deze maatregel; deze twee sectoren hebben immers bijzondere kenmerken waarvoor op maat gemaakte maatregelen nodig zijn. Tot slot kunnen lidstaten beslissen om leningen die zijn afgesloten vóór 17 juni 2016 (tenzij ze nadien worden aangepast) en leningen die een langlopend openbaar infrastructuurproject financieren (zoals in het kader van een PPS-project) vrij te stellen van de maatregel.

Een groep die in één lidstaat meerdere entiteiten heeft, kan voor deze entiteiten het financieringskostensurplus en EBITDA op geconsolideerde basis bepalen indien de nationale wetgeving dat toestaat. Onder strikte voorwaarden kunnen ook verbonden ondernemingen hun nettorente nog volledig of voor een bedrag hoger dan 30 % van EBITDA aftrekken van hun belastbare basis. Dit is bijvoorbeeld het geval als de belastingplichtige kan aantonen dat de ratio van zijn eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal groter of gelijk is aan de overeenkomstige ratio van de groep.

Tot slot laat de richtlijn toe dat de nettorente die in het lopende belastingjaar door de beperking van de aftrek niet kon worden afgetrokken van de belastbare basis, onbeperkt kan worden doorgeschoven naar een volgend belastingjaar (voor een achterwaartse verrekening wordt een tijdslimiet opgelegd).

Het voorstel tot hervorming van de vennootschapsbelasting in België beoogt toepassing van de maatregelen opgenomen in de ATAD-richtlijn vanaf 2020. Wat de interestaftrekbeperking betreft kan worden opgemerkt dat het voorstel de grenswaarden die werden voorzien in de richtlijn, namelijk een aftrek van 3 miljoen euro of 30 % van EBITDA, overneemt en deze dus niet strenger definieert. Ook verschillende uitzonderingsbepalingen die worden toegestaan in de richtlijn werden overgenomen in het voorstel. Zo zal de interestaftrekbeperking niet van toepassing zijn op ondernemingen die niet verbonden zijn²⁰ en financiële ondernemingen (zoals gedefinieerd in het voorstel). Leningen afgesloten vóór 17 juni 2016 (die nadien niet fundamenteel meer zijn gewijzigd) of in het kader van een PPS-project worden buiten beschouwing gelaten. Het voorstel voorziet ook in de mogelijkheid om de nettorente die niet kon worden afgetrokken, onbeperkt over te dragen naar volgende boekjaren.

Wat multinationale ondernemingen betreft, valt op te merken dat in het wetsvoorstel een consolidatie wordt voorzien voor alle Belgische entiteiten van de groep. In de memorie van toelichting wordt verduidelijkt dat voor deze entiteiten een fiscale consolidatie zal worden gesimuleerd; er zal met andere woorden geen rekening worden gehouden met de verrichtingen, zoals intra-groeps leningen, tussen de Belgische entiteiten voor de bepaling van het financieringskostensurplus en de EBITDA van de groep in België. De minimale aftrek van 3 miljoen euro blijft ook gelden voor de Belgische entiteiten die als geconsolideerd worden beschouwd; ze zal tussen de entiteiten worden verdeeld. Zoals reeds opgemerkt, voorziet de richtlijn, onder strikte voorwaarden, in de mogelijkheid dat ook verbonden ondernemingen nog volledig of toch voor een hoger bedrag dan 30 % van de EBITDA hun netto-rente kunnen aftrekken; deze uitzonderingsbepaling werd niet opgenomen in het wetsontwerp.

Het moet worden opgemerkt dat de beperking van de interestaftrek voorzien in het wetsvoorstel de *thin capitalization rule* (maatregel tegen onderkapitalisatie), die blijft gelden voor leningen afgesloten voor 17 juni 2016, deels vervangt voor leningen afgesloten vanaf 17 juni 2016. De huidige maatregel tegen onderkapitalisatie stipuleert dat interestlasten die hoger zijn dan een 5/1 verhouding tussen vreemd vermogen en eigen vermogen niet kunnen worden afgetrokken van de belastbare basis als diegene die de interestlasten ontvangt hierop niet of laag belast wordt of indien het gaat om leningen van verbonden ondernemingen. De maatregel beoogde dus om misbruiken met leningen uit zogeheten belastingparadijzen of intra-groep leningen tegen te gaan; ze blijft overigens na de hervorming nog van toepassing op de interesten betaald aan belastingparadijzen.

²⁰ Niet verbonden ondernemingen worden in het wetsvoorstel als volgt omschreven: ze maken geen deel uit van een groep, hebben geen buitenlandse inrichtingen en mogen zelf geen participatie hebben in een andere vennootschap die overeenkomt met minstens 25 % van de stemrechten of het kapitaal of recht geeft op minstens 25 % van de winst of een aandeelhouder hebben die dergelijke participatie aanhoudt.

3.3.2. Exitheffing

De uitholling van de belastbare basis is eveneens mogelijk door bepaalde activa of de fiscale woonplaats te verschuiven naar buiten het rechtsgebied van een lidstaat waardoor deze niet meer kan worden belast door de lidstaat. Een exitheffing zorgt ervoor dat lidstaten de meerwaarden die in hun rechtsgebied werden gecreëerd op de overgebrachte activa toch nog kunnen belasten op het moment van vertrek, ook al is deze meerwaarde nog niet gerealiseerd²¹. Op deze wijze wordt verzekerd dat de economische activiteit belast wordt waar ze werkelijk heeft plaatsgevonden. De ATAD-richtlijn bevat vier concrete situaties waarin de belastingplichtige onderworpen is aan een exitheffing. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer activa worden overgebracht van het hoofdkantoor naar een vaste inrichting (of vice versa) in een andere lidstaat of een derde land of wanneer de fiscale woonplaats verhuist naar een andere lidstaat of een derde land. De overbrenging van activa tussen een moeder- en dochteronderneming valt buiten het bereik van de richtlijn²².

De richtlijn bepaalt dat het bedrag van de meerwaarde, dat onderhevig is aan de exitheffing wordt bepaald door het verschil tussen de marktwaarde van het overgebrachte actief (op het moment van vertrek) en de fiscale boekwaarde te nemen. De bepaling van de marktwaarde wordt door het exitland gedaan en geldt tevens als beginwaarde van het actief voor belastingdoeleinden in de lidstaat waar het werd ondergebracht²³. De richtlijn staat toe dat de betaling van de exitheffing wordt gespreid over een periode van vijf jaar, maar enkel indien de verschuiving plaatsvindt binnen de Europese Economische Ruimte (EER)²⁴. De richtlijn verduidelijkt tot slot ook dat de exitheffing niet van toepassing is op een aantal specifieke gevallen indien de verschuiving van tijdelijke aard is (namelijk indien het actief binnen de 12 maand terugkeert naar de vertrekkende lidstaat). Dit is onder meer het geval indien de overbrenging van activa noodzakelijk is om te voldoen aan prudentiële kapitaalvereisten of activa die in het kader van liquiditeitenbeheer worden verschoven.

België had al voor de ATAD-richtlijn een exit-taks op het verplaatsen van de fiscale woonplaats of het onttrekken van activa aan een Belgische inrichting. De omzetting van de ATAD-richtlijn in Belgische wetgeving heeft wel als gevolg dat het bereik van de bestaande exitheffing groter wordt, aangezien het overbrengen van activa van een Belgisch hoofdkantoor naar een buitenlandse vaste inrichting, waarvan de winst in België niet wordt belast omwille van een verdrag tot het vermijden van dubbele belasting, nog niet werd gevat door de bestaande heffing. Het wetsontwerp voorziet conform de richtlijn ook dat activa die naar België worden verschoven, moeten worden geboekt volgens hun werkelijke marktwaarde en niet

²¹ Bijvoorbeeld, een onderneming ontwikkelt een nieuw product in lidstaat A en trekt daarvoor bepaalde kosten af van de belastbare basis. Eens het product volledig ontwikkeld is en winstgevend wordt, wordt het verschoven naar een vaste inrichting van de groep in lidstaat B (lage winstbelasting) en wordt daar het patent geregistreerd zodat er minder winstbelastingen moeten worden betaald. De exitheffing laat lidstaat A toe om de meerwaarde die werd gecreëerd in haar grondgebied toch nog te belasten (bron: The Anti Tax Avoidance Package – Q&A, EC, 2016f).

²² Het verplaatsten van activa tussen een moeder- en dochteronderneming, namelijk twee entiteiten met een eigen rechtspersoonlijkheid, kan immers gezien worden als een juridische verschuiving van eigendom (een verkoop) waarbij de regels van verrekenprijzen van toepassing zijn. Het verschuiven van activa naar een vaste inrichting, wat vereenvoudigd omschreven een buitenlandse inrichting (bijvoorbeeld: een fabriek of bijkantoor) van de moederonderneming zonder eigen rechtspersoonlijkheid is maar met activiteiten die in het buitenland belast worden, wordt niet gezien als een juridische verschuiving van eigendom waar inkomsten tegenover staan.

²³ Deze kan de marktwaarde enkel contesteren indien ze niet de werkelijke marktwaarde zou reflecteren.

²⁴ Deze spreiding in de tijd vervalt echter wel onmiddellijk in een aantal gevallen die in de richtlijn worden gespecificeerd. Verder is het ook mogelijk een rente te vorderen op de belastingschuld indien er een werkelijk risico op niet-betaling bestaat.

langer aan de boekwaarde op het moment van de transactie²⁵. De mogelijkheid tot een gespreide betaling binnen de EER werd eerder al omgezet in Belgische wetgeving²⁶.

3.3.3. Algemene antimisbruikregel (General Anti-Abuse Rule - GAAR)

Deze regel kan worden gezien als een complement bij de specifieke antimisbruikmaatregelen en dient als een veiligheidsnet voor de gevallen waarbij bepaalde artificiële belastingconstructies gericht op belastingontwijking toch buiten het bereik zouden vallen van de specifieke antimisbruikmaatregelen. Dankzij deze maatregel kunnen lidstaten eventuele misbruiken door dergelijke constructies toch tegengaan door deze buiten beschouwing te laten bij de berekening van de vennootschapsbelasting. Een kunstmatig constructie wordt in de richtlijn gedefinieerd als een constructie die geen zakelijke reden heeft noch de economische realiteit weerspiegelt.

3.3.4. Regel betreffende gecontroleerde buitenlandse vennootschappen (Controlled foreign companies – CFC)

Sommige multinationale ondernemingen verschuiven winsten van hun moederonderneming naar een gecontroleerde buitenlandse vennootschap om daar te kunnen genieten van een nul- of laag tarief van de vennootschapsbelasting. De CFC-regel maakt het mogelijk om deze winsten toch te belasten in de lidstaat van de moederonderneming door ze, indien is voldaan aan bepaalde voorwaarden, terug aan de belastbare basis van de moedermaatschappij toe te voegen.

Volgens de richtlijn is een entiteit of vaste inrichting, waarvan de winst niet belast wordt in de lidstaat, een gecontroleerde buitenlandse vennootschap (CFC) van de belastingplichtige indien aan de volgende twee voorwaarden wordt voldaan:

- de belastingplichtige bezit rechtsreeks of onrechtreeks meer dan 50 % van het kapitaal of van de stemrechten of heeft recht op meer dan 50 % van de winst;
- de buitenlandse vennootschap betaalt 'weinig' belastingen; dit is het geval indien de werkelijke vennootschapsbelasting betaald in het buitenland kleiner is dan het verschil tussen de vennootschapsbelasting die zou betaald zijn door de CFC in de lidstaat van de belastingplichtige en de werkelijk betaalde vennootschapsbelasting, of met andere woorden indien deze laatste minder dan de helft bedraagt dan de aanslagvoet van de lidstaat.

Indien aan bovenstaande voorwaarden is voldaan, kunnen de inkomsten van de CFC worden toegevoegd aan de belastbare basis van de belastingplichtige. Deze inkomsten zijn ofwel de niet-uitgekeerde inkomsten (zoals gedefinieerd in de richtlijn) van de gecontroleerde buitenlandse vennootschap ofwel de niet-uitgekeerde inkomsten die volgen uit de kunstmatige constructie die als doel had een belastingvoordeel te bekomen. De richtlijn voorziet evenwel een aantal uitzonderingsmogelijkheden op de regel, onder meer om de administratieve lasten te beperken.

Tot slot bevat de richtlijn ook enkele bepalingen over hoe de inkomsten van de CFC moeten worden berekend en over hoe de samengevoegde belastbare basis moet worden bepaald, onder meer om een dubbele heffing te vermijden.

Het voorstel tot hervorming van de vennootschapsbelasting voorziet de invoering van een CFC-regel in België. In de memorie van toelichting wordt verduidelijkt dat België momenteel nog geen dergelijke regeling heeft omwille van de grote complexiteit van de materie en het hoge risico op dubbele belasting dat ermee gepaard gaat. Er waren echter wel andere maatregelen van toepassing die misbruiken door CFC's moesten tegengaan²⁷. De omzetting van de CFC-maatregel in Belgische wetgeving zou enkel van toepassing

²⁵ Volgens de memorie van toelichting is dit zo teneinde dubbele belasting van de meerwaarde gecreëerd vóór de verschuiving van het actief naar België te vermijden.

²⁶ Wet van 1 december 2016 houdende fiscale bepalingen.

²⁷ Via bijzondere bepalingen in overeenkomsten om dubbele belasting te vermijden en in de nationale wetgeving (bron: antwoord op parlementaire vraag 54 van Alain Mathot van 19 december 2011).

zijn op buitenlandse vennootschappen. In de memorie van toelichting wordt er immers gewezen op het feit dat de wereldwijde winst van een binnenlandse vennootschap, dus inclusief de winst van buitenlandse vaste inrichtingen, reeds wordt belast in België, tenzij er een vrijstelling in het kader van een dubbelbelastingverdrag van toepassing is²⁸. Door de CFC-regel enkel voor buitenlandse vennootschappen uit te werken in de Belgische wetgeving wordt verzekerd dat een buitenlandse vennootschap en een buitenlandse vaste inrichting dezelfde behandeling krijgen²⁹.

De CFC-regel in het voorstel neemt de definitie van een gecontroleerde buitenlandse vennootschap over uit de richtlijn en definieert 'weinig belastingen' als de buitenlandse vennootschap ofwel niet onderworpen is aan inkomstenbelasting ofwel onderworpen is aan inkomensbelasting die minder bedraagt dan 12,5 % van het belastbaar inkomen van deze vennootschap vastgesteld volgens de regels van de Belgische vennootschapsbelasting. Daarnaast wordt er in het wetvoorstel voor geopteerd om de niet-uitgekeerde winsten die volgen uit de kunstmatige constructie toe te voegen aan de belastbare basis van de belastingplichtige indien de regel van toepassing is. De memorie van toelichting verduidelijkt dat er bovendien zou worden geopteerd voor een transactionele benadering. Dit houdt in dat als de fiscale administratie vaststelt dat er tussen twee vennootschappen een kunstmatige verschuiving heeft plaatsgevonden (bijvoorbeeld indien activa werden verschoven naar de gecontroleerde buitenlandse vennootschap, maar de sleutelfuncties nog altijd worden vervuld door de belastingplichtige), ze de voorziene winstcorrectie uitvoert en ze voorstelt dat de gecontroleerde buitenlandse vennootschap in haar boekhouding een vergoeding boekt aan de Belgische moedervenootschap (die deze vergoeding boekt als een ontvangst) die gelijk is aan de niet-uitgekeerde winst. Zo wordt de boekhoudkundige situatie van de betrokken ondernemingen aangepast aan de fiscale situatie en wordt vermeden dat de winst tweemaal zou worden belast. Als motivering wordt hiervoor onder meer verwezen naar het feit dat dit consistent zou zijn met het BEPS-actieplan van de OESO en bovendien het risico op dubbele belasting zou beperken. Het voorstel voorziet geen uitzonderingen op de regel, zoals een vrijstelling indien de winst lager is dan een bepaald bedrag, omdat er wordt geoordeeld dat dit overbodig is als gevolg van de toepassing van de drempels voor de bepaling van een CFC, de keuze voor de inkomsten uit kunstmatige constructies en de transactionele benadering.

3.3.5. Conflicten door hybride mismatches

Hybride mismatches zijn de situaties waarbij entiteiten of bepaalde financiële instrumenten in de nationale wetgeving (alsook in belastingverdragen) van twee staten op verschillende wijze worden gekwalificeerd (mismatch). In het kader van agressieve fiscaleplanningstechnieken worden dergelijke mismatches gebruikt om te komen tot een dubbele aftrek, waarbij de kosten in twee staten worden afgetrokken van de belastbare basis, of een aftrek zonder dat er een taxatie tegenover staat, waarbij de inkomsten in één staat worden afgetrokken van de belastbare basis maar niet bij de belastbare basis worden geteld van de andere staat waardoor deze inkomsten niet belast worden.

De richtlijn voorziet dat dergelijke kwalificatieconflicten tussen twee lidstaten als volgt moeten worden opgelost:

- in het geval van een dubbele aftrek wordt de aftrek alleen toegestaan in de lidstaat van oorsprong van de betaling;
- in het geval er een aftrek is waar geen belasting tegenover staat, moet de lidstaat waar de aftrek zou worden uitgevoerd deze weigeren.

²⁸ De richtlijn zou, volgens de memorie van toelichting, ook naar vaste inrichtingen verwijzen omdat in bepaalde lidstaten er een vrijstelling geldt voor winsten uit vaste inrichtingen ook al is er geen dubbelbelastingverdrag gesloten. Dergelijke vrijstelling bestaat niet in België.

²⁹ Indien zou blijken dat dit toch niet het geval is, kan het wetsontwerp nog worden geamendeerd zodat ook vaste inrichtingen worden gevat door de Belgische omzetting van de CFC-regel.

In principe zouden hybride mismatches door de gedragscode (zie voetnoot 9) moeten worden geregeld, maar de bindende regels bleken toch nodig.

De oorspronkelijke ATAD-richtlijn, die enkel een oplossing voorziet voor hybride mismatches tussen twee lidstaten, werd ondertussen reeds verstrengd. De zogeheten ATAD-II richtlijn werd in mei 2017 goedgekeurd en moet door de lidstaten worden geïmplementeerd tegen 31 december 2019 (toepassing vanaf 1 januari 2020)³⁰. De ATAD II-richtlijn zorgt er voor dat de regels inzake hybride mismatches worden uitgebreid tot landen buiten de EU en ze bevat ook een uitbreiding van de definitie van hybridemismatches ten opzichte van wat werd opgenomen in de oorspronkelijke ATAD-richtlijn³¹. Dankzij de uitgebreidere definitie kan een groter aantal situaties waar misbruik van dergelijke mismatches mogelijk is, worden aangepakt.

Het wetsontwerp houdende hervorming van de vennootschapsbelasting voorziet de omzetting van de ATAD II-richtlijn (welke de bepaling inzake hybride mismatches van de oorspronkelijk ATAD-richtlijn vervangt).

3.4. Andere elementen in het actieplan van de EC voor een billijkere en efficiëntere vennootschapsbelasting in de EU

Naast de ATAD-richtlijn bevat het pakket anti-ontwiklingsmaatregelen ook een voorstel met betrekking tot landenrapportering (Country by Country reporting) voor multinationale ondernemingen, een aanbeveling op het vlak van belastingverdragen en werd de start van de werkzaamheden om een nieuwe, gemeenschappelijke, externe strategie naar derde landen te ontwikkelen aangekondigd.

De richtlijn met betrekking tot de rapportering van multinationals werd in mei 2016 goedgekeurd³² en verplicht multinationale ondernemingen met een bepaalde omzet om naast een lokaal en een groepsdossier³³ nu ook een landenrapport op te stellen waarin de groep jaarlijks en per fiscaal rechtsgebied waarin ze actief is bepaalde inlichtingen moet verstrekken. Bovendien moet de lidstaat waar de moederentiteit gevestigd is, en haar landenrapport indient, de informatie uit het landenrapport automatisch uitwisselen met alle lidstaten waar de groep een entiteit of vaste inrichting heeft zodat ook deze lidstaten een volledig zicht krijgen op de groep. Hiermee wordt op gecoördineerde wijze gevolg gegeven aan de aanbevelingen uit het BEPS-project van de OESO/G20 op dit vlak. De verhoogde transparantie zou groepen moeten ontmoedigen om sommige schadelijke fiscale strategieën nog langer toe te passen. Op dit moment wordt een voorstel tot richtlijn van de EC om een publieke landenrapportering voor multinationale ondernemingen met een omzet van op zijn minst 750 miljoen euro verplicht te maken onderzocht. Daarbij zouden multinationals bepaalde informatie openbaar moeten maken, zoals in welke lidstaat ze winst maken en waar ze in Europa belastingen betalen.

Op het vlak van de gemeenschappelijke externe strategie voor effectieve belastingheffing is het de bedoeling een aantal elementen te actualiseren, zoals de EU-criteria voor goed (fiscaal) bestuur, zodat deze in lijn zijn met de strategie voor een efficiëntere vennootschapsbelasting en de aanbevelingen die volgen uit het BEPS-project. Bovendien wordt ook werk gemaakt van een Europese lijst van derde landen die als

³⁰ Richtlijn 2017/952 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2016/1164 wat betreft hybridemismatches met derde landen.

³¹ Deze was namelijk beperkt tot een kwalificatieconflict tussen een belastingplichtige en een gelieerde onderneming in een andere lidstaat of een conflict door een gestructureerde regeling tussen partijen in verschillende lidstaten.

³² Richtlijn 2016/881 tot wijziging van Richtlijn 2011/16/EU wat betreft verplichte automatische uitwisseling van inlichtingen op belastinggebied. De inhoud ervan werd reeds omgezet in Belgische wetgeving via de wet van 31 juli 2017 houdende omzetting van meerdere richtlijnen inzake de verplichte automatische uitwisseling van inlichtingen op belastinggebied.

³³ Het groepsdossier bevat inlichtingen met betrekking tot de wereldwijde bedrijfsactiviteiten van de groep en het transfer pricing beleid terwijl het lokaal dossier inlichtingen bevat met betrekking tot de transacties van de entiteit(en) op het grondgebied van de lidstaat.

belastingparadijs kunnen worden gezien en die lijst moet op termijn de nationale lijsten vervangen³⁴. Die lijst zou, na het volgen van de daartoe voorziene procedure, tegen eind 2017 beschikbaar moeten zijn.

In oktober 2017 kwamen de lidstaten ook tot een overeenkomst over een richtlijn met betrekking tot mechanismen om belastingdisputen³⁵, als gevolg van verschillende interpretaties of toepassingen van belastingverdragen die leiden tot dubbele belasting, te beslechten. Van belang is dat lidstaten nu gebonden zijn door concrete deadlines om deze geschillen op te lossen, wat bijdraagt tot een eerlijker en efficiënter belastingstelsel. De lidstaten moeten de nodige stappen nemen om tegen 30 juni 2019 aan deze richtlijn te voldoen.

Daarnaast wordt ook gewerkt aan een uitgebreide herziening en actualisatie van de gedragscode voor vennootschapsbelasting zodat deze aangepast is aan de complexe en internationale omgeving waarin ondernemingen werken.

3.5. Het voorstel van de gemeenschappelijke heffingsgrondslag: het C(C)CTB-voorstel

In oktober 2016 stelde de EC haar concrete plannen voor om de onderhandelingen omtrent een gemeenschappelijke geconsolideerde belastingbasis (CCCTB) terug nieuw leven in te blazen nadat deze op een dood spoor waren beland in 2011. Het CCCTB-voorstel heeft, zoals reeds vermeld, als doel te komen tot een harmonisatie van de heffingsgrondslag van de vennootschapsbelasting en heeft als voordeel dat een groep voor de berekening van deze heffingsgrondslag in de EU maar verantwoording dient af te leggen aan één belastingadministratie³⁶ en niet langer meer aan alle administraties van de lidstaten waarin de groep actief is. Vervolgens wordt deze gemeenschappelijke heffingsgrondslag toegekend aan de verschillende lidstaten op basis van een formule waarin arbeid (loonkosten en aantal werknemers), activa en omzet even zwaar doorwegen, wat moet garanderen dat winst wordt belast daar waar ze effectief wordt gegenereerd.

De EC heeft lessen getrokken uit eerdere pogingen om tot een akkoord te komen over de CCCTB en heeft dan ook geopteerd voor een nieuwe aanpak. Zo werd besloten de invoering van de CCCTB stapsgewijs aan te pakken³⁷. In een eerste fase zouden de lidstaten een akkoord moeten zien te bereiken over een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting (CCTB). Pas in een tweede fase zou dan een akkoord moeten worden gesloten over een gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag (CCCTB). De werkzaamheden omtrent CCCTB in het verleden hebben immers aangetoond dat op bepaalde elementen, zoals de consolidatie, de discussie moeilijk was en dat zou de vooruitgang op andere elementen hinderen (EC, 2016i). Daarnaast werden ook enkele inhoudelijke bepalingen en regels die werden opgenomen in het ontwerp van 2011 (dat ondertussen werd herroepen) herzien, aangevuld of geschrapt om maximaal rekening te houden met het werk dat reeds is verzet op vlak van een rechtvaardige en efficiënte vennootschapsbelasting.

Zo wordt de C(C)CTB, eens de ontwerp richtlijn(en) zijn aangenomen, verplicht voor elke groep die een geconsolideerde omzet van meer dan 750 miljoen euro heeft (in het voorstel van 2011 was CCCTB nog optioneel voor alle ondernemingen), terwijl andere vennootschappen (zoals kmo's en micro-ondernemingen) de keuze hebben of ze al dan niet toetreden tot de C(C)CTB. De verplichting voor het toepassen van de C(C)CTB voor grote ondernemingen met dergelijke omzet werd noodzakelijk geacht

³⁴ Deze nationale lijsten worden nu al geconsolideerd tot een 'pan-Europese' lijst die jaarlijks wordt geactualiseerd (https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/tax-good-governance/tax-good-governance-world-seen-eu-countries_en).

³⁵ Richtlijn 2017/1852 betreffende mechanismen ter beslechting van belastinggeschillen in de Europese Unie.

³⁶ Namelijk de hoofdbelastingautoriteit, de belastingadministratie van de lidstaat waar de moedermaatschappij van de groep gevestigd is.

³⁷ De twee ontwerp-richtlijnen, namelijk omtrent de gemeenschappelijke heffingsgrondslag en de gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag, werden evenwel tegelijk ingediend in oktober 2016 om aan te duiden dat het weldegelijk om één initiatief gaat (EC, 2016i).

omdat deze groepen doorgaans over voldoende middelen beschikken om een fiscale ontwijkingsstrategieën te kunnen hanteren.

In het voorstel omtrent de gemeenschappelijke heffingsgrondslag (EC, 2016j) werden, in aanvulling op het voorstel van 2011, diverse maatregelen opgenomen die ook door de ATAD-richtlijn worden opgelegd om te verzekeren dat ook de C(C)CTB conform is met deze antimisbruikbepalingen (het betreft onder andere de beperking van aftrekbaarheid van rente en de bepalingen inzake hybride mismatches). Daarnaast krijgen ook twee aftrekposten bijzondere aandacht binnen het vernieuwde voorstel tot gemeenschappelijke heffingsgrondslag: de aftrek voor onderzoek en ontwikkeling (O&O) en de nieuwe aftrek voor groei en investeringen.

De aftrek voor O&O is in het opnieuw gelanceerde voorstel extra groot teneinde innovatie maximaal te ondersteunen. De nieuwe aftrek voor groei en investeringen beoogt dan weer om de ongelijke fiscale behandeling tussen de financiering van investeringen via vreemd en eigen vermogen weg te werken (het voorzien van enkel een aftrek voor rente bevoordeelt immers schuldfinanciering). Via de aftrek voor groei en investeringen wordt het mogelijk voor ondernemingen om ook de toename van hun eigen vermogen ten opzichte van een bepaald basisjaar³⁸, onder bepaalde voorwaarden, af te trekken van hun heffingsgrondslag waardoor schuldfinanciering via de rente-aftrek niet langer meer bevoorrecht is. Het C(C)CTB-voorstel stelt dus de invoering van een incrementeel systeem voor notionele interestaftrek voorop. Daarbij valt op te merken dat tevens wordt voorzien dat de afname van het eigen vermogen belastbaar is.

Tot op heden werd nog geen akkoord gesloten over zowel de richtlijn met betrekking tot een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting (CCTB) als de richtlijn met betrekking tot een gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting (CCCTB).

³⁸ Meer specifiek wordt de notionele interestaftrek berekend op basis van de toename van het eigen vermogen in de voorbije 10 jaren of – voor de eerste 9 jaren dat het systeem in werking treedt – de toename van het eigen vermogen ten opzichte van het eerste jaar waarin het systeem werd ingevoerd. Het interesttarief dat wordt voorgesteld is gelijk aan de rente op overheidsobligaties met een looptijd van 10 jaar, verhoogd met een risicopremie van 2 procentpunten.

4. TOETSING VAN DE HERVORMING AAN DE ADVIEZEN OVER VENNOOTSCHAPSBELASTING

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste bevindingen besproken die naar voren komen uit de economische literatuur over vennootschapsbelasting en de onder meer hierop gebaseerde aanbevelingen van internationale instellingen en van de Hoge Raad van Financiën.

Vooreerst wordt beknopt ingegaan op het thema van internationale fiscale samenwerking en concurrentie. Vervolgens worden de aanbevelingen die specifiek werden gedaan met betrekking tot het stelsel van de vennootschapsbelasting in België en een eventuele hervorming ervan besproken en becommentarieerd. Tevens wordt nagegaan of de voorgestelde hervorming in overeenstemming is met deze aanbevelingen.

De belangrijkste documenten die worden gebruikt zijn de volgende;

- voor het IMF: de selected issues paper 'Growth-enhancing corporate tax reform in Belgium' van maart 2017, waarin uitvoerig wordt ingegaan op de Belgische uitdagingen naar aanleiding van de recente internationale initiatieven en contouren van een mogelijke hervorming van de vennootschapsbelasting in België worden voorgesteld;
- voor de OESO: de Economics Department working paper "How to reform the Belgian tax system to enhance economic growth" van 2009, waarin tal van aanbevelingen worden gedaan op het vlak van onder meer de vennootschapsbelasting;
- voor de EC: het hoofdstuk 4 "Specific topic: The Belgian tax system in the context of macroeconomic imbalances" uit het in 2014 gepubliceerde verslag over macro-economische onevenwichten en de door de EC uitgevoerde impactstudie naar de invoering van een gemeenschappelijke heffingsgrondslag in de EU (EC, 2016h);
- voor de Hoge Raad van Financiën betreft het de rapporten van haar Afdeling "Fiscaliteit en parafiscaliteit". In een rapport van augustus 2014 werd de vennootschapsbelasting diepgaand onderzocht en werden verschillende hervormingsscenario's geformuleerd. Het BEPS-actieplan en de ATAD-richtlijnen hebben de context echter grondig veranderd. De Afdeling achtte het daarom noodzakelijk om het debat te heropenen en heeft, in een advies van juli 2016, nieuwe scenario's onderzocht die beter aangepast zijn aan de huidige context.

4.1. Fiscale concurrentie versus coördinatie op het vlak van vennootschapsbelasting

De lidstaten in de Europese Unie lijken verdeeld over de vraag of fiscale harmonisatie of coördinatie van de vennootschapsbelasting noodzakelijk is dan wel of een belangrijke mate van fiscale concurrentie wenselijk is. Aan beide keuzes zijn immers voordelen en nadelen verbonden.

Fiscale concurrentie heeft als voordeel dat de lidstaten autonoom bevoegd blijven over de belastingen en dus over hun financieringsmiddelen. Zo weerspiegelen de voorkeuren van de nationale wetgevende machten in principe beter de voorkeuren van de eigen bevolking dan een wetgevende macht op supranationaal niveau. Bovendien kunnen de lidstaten de belasting eventueel als instrument gebruiken in hun stabilisatiebeleid. Daarnaast wordt fiscale concurrentie door sommigen beschouwd als een middel om overheden die van nature uit soms meer willen uitgeven te disciplineren door een beperking van de mogelijkheden om belastingen te innen. Op deze manier zouden de overheden sterk worden aangespoord om efficiënter te werken en de lastendruk binnen bepaalde perken te houden.

Fiscale coördinatie of gedeeltelijke of volledige harmonisatie kan verhinderen dat landen in hun strategieën om investeringen en winsten aan te trekken, verwickeld raken in een « race to the bottom », wat dan een druk kan zetten op de nuttige overheidsuitgaven of kan leiden tot belastingverschuivingen naar minder mobiele heffingsbronnen. Dit zou ertoe kunnen leiden dat het belastingtarief niet meer de voorkeur weerspiegelt van de ingezetenen van een land. Daarnaast leidt harmonisatie of verregaande coördinatie tot belangrijke efficiëntiewinsten voor multinationale bedrijven die niet meer hoeven te voldoen aan verschillende belastingsystemen. Bovendien wordt de effectieve belastingdruk op de vennootschappen in de verschillende lidstaten veel transparanter.

Uit een uitgebreid literatuuroverzicht blijkt dat een volledige harmonisatie volgens de meeste studies zou leiden tot een welvaartsopbrengst ten opzichte van de huidige situatie. Er bestaat evenwel geen eensgezindheid over de vraag of deze welvaartswinsten belangrijk of veeleer beperkt zouden zijn en hoe ze over de verschillende landen zouden worden verspreid (zie Nicodème, 2006). Op basis van deze bevindingen verdienen de initiatieven tot meer internationale samenwerking en coördinatie inzake vennootschapsbelasting alle steun.

4.2. Adviezen over het Belgische stelsel van vennootschapsbelasting

4.2.1. Een belastinghervorming dient bij voorkeur vanuit budgettair oogpunt neutraal te zijn

Het waarborgen van de houdbaarheid van de overheidsfinanciën in België vergt nog bijkomende consolidatie-inspanningen. Volgens de aanbevelingen van de EC dienen mogelijke budgettaire marges in de nabije toekomst daarom in de eerste plaats gebruikt te worden om het begrotingstekort terug te dringen³⁹. Op korte termijn is het dan ook wenselijk dat de hervorming van de vennootschapsbelasting vanuit budgettair oogpunt neutraal is. Het is inderdaad aangewezen om het begrotingstekort verder duurzaam terug te dringen tot een structureel evenwicht wordt bereikt. De budgettaire impact van de hervorming wordt geanalyseerd in hoofdstuk 5.

4.2.2. Een tariefverlaging gekoppeld aan een verbreding van de belastbare basis is wenselijk

De internationalisering van ondernemingen heeft ervoor gezorgd dat de heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting zeer mobiel is geworden. Als gevolg hiervan ontstaat internationale belastingcompetitie om mobiele winsten aan te trekken. Multinationale ondernemingen gebruiken de verschillen in belastingsystemen om, via soms doorgedreven fiscale planning, belastingen te ontwijken. Recente internationale initiatieven moeten ervoor zorgen dat de uitholling van de belastbare basis wordt beperkt en verzekeren dat winsten worden belast daar waar ze worden gegenereerd (zie deel 3). Dit maakt multinationale ondernemingen gevoeliger voor de hoogte van het tarief in de vennootschapsbelasting en houdt dus verscheidene risico's in voor landen zoals België, die gekenmerkt worden door een hoog tarief in de vennootschapsbelasting (zie deel 2). Tegelijk biedt de verhoging van de belastbare basis de opportuniteit om op een budgetneutrale manier de nominale tarieven te verlagen.

De Hoge Raad van Financiën (2016) stelt dat, omwille van de verhoogde strijd tegen belastingontwijking op internationaal niveau, de rechtszekerheid van preferentiële regimes, die doorgaans mogelijkheden van fiscale planning met zich meebrengen, vermindert. De Raad stelt daarom in zijn advies van juli 2016 dat België moet heroverwegen of het zijn kenmerkende niche-strategie moet verlaten ten voordele van een lager tarief en bredere grondslag. De drie belangrijkste niches zijn de notionele interestaftrek, de aftrek voor octrooi-inkomsten en de voorafgaande fiscale beslissingen of rulings. Wat deze laatste betreft, werd in 2016 reeds tot de afschaffing beslist.

Aangezien het wenselijk is dat de belastinghervorming vanuit budgettair oogpunt neutraal is, dient de daling van het nominale tarief gekoppeld te worden aan een verbreding van de belastbare basis. Dit kan gebeuren door de implementatie van de ATAD-richtlijnen en door verscheidene aftrekposten te schrappen waardoor het fiscaal resultaat van de vennootschappen meer in lijn komt te liggen met het boekhoudkundig resultaat.

Wat de invoering van de ATAD-richtlijnen betreft, is er consensus bij internationale instellingen (OESO, IMF) en de Hoge Raad van Financiën dat de verbreding van de belastbare basis, door het beperken van de uitholling ervan, best gecompenseerd wordt door een daling van het nominale belastingtarief.

Wat de aftrekposten betreft, moet voor elke aftrekpost overwogen worden of deze economisch zinvol is en of de economische kosten van een schrapping ervan opwegen tegen de voordelen van een verlaagd nominaal tarief, in de wetenschap dat het gemiddelde effectieve tarief in principe ongewijzigd blijft. De opties met betrekking tot (het schrappen van) de twee belangrijkste aftrekposten die aanleiding geven tot

³⁹ De tekst van de EC luidt als volgt: "Given that budgetary margins generated in upcoming years will be needed in the first place to bring down the fiscal deficit, this implies that in the short term tax reforms will need to be broadly revenue neutral and assure stable revenue flows."

de zogenaamde Belgische niche-strategie, de notionele interestaftrek en de aftrek voor octrooi-inkomsten worden in de twee volgende delen uitgebreid geanalyseerd.

Het voorstel tot hervorming van de vennootschapsbelasting voorziet tevens de schrapping van een aantal onnodig geachte aftrekken, zoals de fiscale aftrek op belastingsupplementen die worden gevestigd naar aanleiding van een fiscale controle, bepaalde boetes die tot op heden aftrekbaar waren, en boetes op het vlak van sociale zaken. Andere aftrekposten worden dan weer beperkt, zoals de aftrek van autokosten. Onder meer de aftrekpercentages die verband houden met de CO₂-uitstoot worden herzien, waarbij het maximale aftrekpercentage beperkt wordt tot 100 %. Gezien de negatieve externaliteiten die gepaard gaan met een toenemend autogebruik, zoals congestie en vervuiling, lijkt een verdere beperking van deze aftrek nochtans wenselijk.

Voorts wordt een beperking van overdraagbare aftrekposten voorgesteld, met name de overgedragen DBI, de overgedragen aftrek voor innovatie-inkomsten, de vorige verliezen, de overgedragen notionele interestaftrek en de nieuwe incrementele notionele interestaftrek. Dit gaat in tegen het principe om de belastbare basis zoveel mogelijk te laten aansluiten bij de economische rente⁴⁰. De Hoge Raad van Financiën (2016) is van mening dat het "niet aangewezen is om terug te komen noch op het principe van de recuperatie van de vorige verliezen, noch op het principe van de onbeperkte recuperatie in de tijd van vorige verliezen. Er zijn geen economische argumenten die zulke veranderingen verantwoorden. Om een verbreding van de belastbare basis te waarborgen en alleen om die reden, kan men evenwel overwegen om de aftrek van vorige verliezen te beperken in functie van het belastbaar resultaat."

De aftrekken van restaurantkosten en giften worden dan weer ongemoeid gelaten, terwijl, zoals het IMF aangeeft, de afschaffing ervan voor een gewenste verbreding van de belastbare basis kan zorgen.

4.2.3. Een gelijke behandeling van eigen vermogen en vreemd vermogen is aan te bevelen

De vanuit budgettair en economisch oogpunt belangrijkste aftrekpost in het Belgisch systeem van vennootschapsbelasting is de notionele interestaftrek voor eigen vermogen. Deze heeft tot doel de discriminatie van eigen ten opzichte van vreemd vermogen weg te werken. Een beslissing omtrent deze aftrekpost is dan ook cruciaal in de afweging of men in een budgetneutraal kader wil komen tot een lager nominaal tarief en bredere basis of een hoger nominaal tarief met beperktere basis. In dit deel worden eerst de voor- en nadelen van het systeem van notionele interestaftrek toegelicht. Vervolgens worden verschillende opties voor hervorming ervan afgewogen, onder andere op basis van adviezen van internationale instellingen en de Hoge Raad van Financiën. Tenslotte wordt de hervorming van de notionele interestaftrek in België tegen het licht van deze adviezen gehouden.

Voor-en nadelen van een systeem van notionele interestaftrek

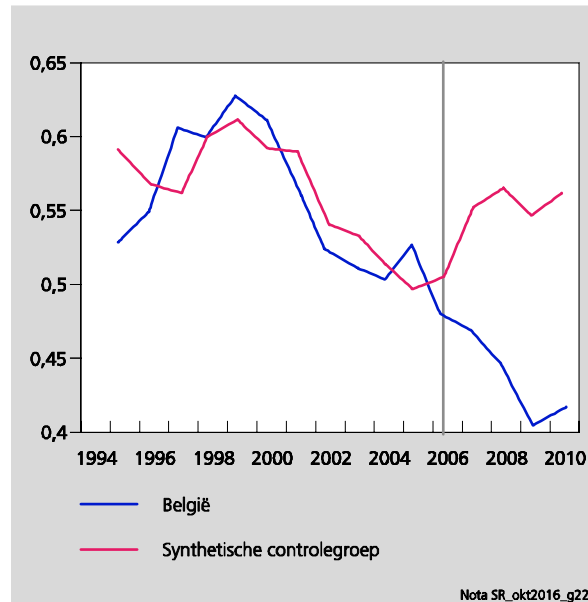
In de meeste landen wordt het vennootschapsbelastingstelsel gekenmerkt door een ongunstigere fiscale behandeling van eigen vermogen dan van vreemd vermogen. Rentebetalingen op leningen kunnen immers meestal in mindering worden gebracht van het belastbare inkomen, terwijl dit voor de kosten verbonden aan het eigen vermogen niet het geval is. Als gevolg hiervan liggen de schuldratio's van zowel financiële als niet-financiële vennootschappen hoger in vergelijking met de situatie waarbij deze fiscale scheefftrekking niet zou bestaan. Empirisch onderzoek toont aan dat de schuldratio's van bedrijven hierdoor positief gerelateerd zijn aan het tarief van de vennootschapsbelasting.

De invoering van de notionele interestaftrek in België, vanaf het aanslagjaar 2007, heeft een versterking van de eigenvermogenspositie en een daling van de schuldratio van de niet-financiële vennootschappen in België in de hand gewerkt. Na de invoering van de notionele interestaftrek zou de schuldratio van deze

⁴⁰ De economische rente wordt gedefinieerd als het verschil tussen de opbrengsten van een activiteit en de kosten, inclusief de opportuniteitskosten. De notionele interest op eigen vermogen is daarbij een benadering voor de opportuniteitskosten van het eigen vermogen. De (opportuniteits)kosten die een bepaald jaar niet kunnen worden ingebracht, kunnen worden overgedragen naar een volgend jaar. Een belasting op de economische rente wordt als optimaal aanzien omdat ze de beslissing van de producent met betrekking tot de hoeveelheid productie en de gevraagde prijs niet verstoort.

vennootschappen ruim 10 procentpunt lager liggen in vergelijking met een synthetisch geconstrueerde controlegroep die niet kon genieten van de aftrek (zie Hebous en Ruf, 2017). Een gelijkaardig, doch iets minder uitgesproken resultaat wordt gevonden voor financiële vennootschappen (zie Schepens, 2016).

Grafiek 5 - Impact van de notionele interestaftrek op de schuldratio van niet-financiële vennootschappen in België (in %)

Bron: Hebous en Ruf (2017).

Naast het gunstige effect op de financieringsstructuur zorgt de notionele interestaftrek voor eigen vermogen ook voor een stimulans van de private investeringen. Dit komt doordat in een systeem met notionele interestaftrek enkel de economische rente van investeringen wordt belast, terwijl de opportunity cost van de investering vrijgesteld is van belasting, wat zonder een dergelijk systeem niet het geval is. Dankzij een notionele interestaftrek verstoort de vennootschapsbelasting de marginale investeringsbeslissing - dit is de investeringsbeslissing waarbij het rendement van de extra investering overeenkomt met de opportunity cost van de investering - niet.

Simulaties met algemene evenwichtsmodellen door o.a. De Mooij en Devereux (2009) en de Europese Commissie (2016) tonen aan dat een budgetneutrale invoering van een systeem met notionele interestaftrek inderdaad leidt tot hogere investeringen en groei in vergelijking met een situatie zonder deze aftrek en met lagere nominale tarieven. Empirisch bewijsmateriaal is echter minder eenduidig. Aus dem Moore (2014) vindt een verhoogde investeringsactiviteit bij kleine en middelgrote ondernemingen van ongeveer 3% na de invoering van de notionele interestaftrek, terwijl Hebous en Ruf (2017), voor een steekproef van Duitse multinationals, - na invoering van de notionele interestaftrek - een significant effect vinden voor passieve investeringen, maar niet voor productieve. Als mogelijke reden hiervoor wijzen ze op een eventueel gebrek aan zekerheid omtrent het behoud van het systeem van de notionele interestaftrek⁴¹.

Academici, internationale instellingen en de Hoge Raad van Financiën zijn het erover eens dat het nadeel van het systeem van notionele interestaftrek is dat het zowel door Belgische als multinationale

⁴¹ Een latere afschaffing van het systeem zou er immers voor zorgen dat voor bedrijven, die omwille van de notionele interestaftrek ervoor gekozen hebben om hun eigen vermogenspositie te verstevigen, bij afschaffing een hogere belastingdruk ervaren.

ondernemingen misbruikt kan worden als instrument voor een op de spits gedreven fiscale planning en belastingontwijking. De manieren waarop dit in de praktijk verloopt zijn onder meer de volgende⁴²:

- Voorbeeld 1: Belgische bedrijven gaan participaties aan in dochterondernemingen waardoor het eigen vermogen van deze dochterondernemingen kunstmatig wordt opgedreven, met als doel om een hogere notionele interestaftrek te genieten.
- Voorbeeld 2: Multinationale ondernemingen kunnen aan fiscale optimalisatie doen door financieringscentra te vestigen in België, dat trouwens een sterke concentratie van dergelijke financieringscentra kent⁴³. Deze financieringscentra hebben een uitermate hoog percentage aan eigen vermogen en hebben als belangrijkste activiteit het verstrekken van leningen aan andere vestigingen binnen dezelfde groep. Dit laat de multinationale onderneming toe om haar belastingen te beperken, door enerzijds te genieten van de notionele interestaftrek in België en anderzijds van de aftrek van de leningskosten in het land waar de andere vestigingen zich bevinden.

Onder meer Zangari (2014) en de EC (2016) hebben gewezen op het gering aantal anti-ontwijkingsmaatregelen in het huidige Belgische systeem van notionele interestaftrek, wat het aantrekkelijk maakt als instrument voor fiscale planning. De aanwezigheid van financieringsvennootschappen in België heeft overigens geen rechtstreekse negatieve impact op de Belgische overheidsinkomsten, maar holt wel de belastinginkomsten in andere landen uit. De Hoge Raad van Financiën geeft daarom aan dat in de wijzigende internationale context het huidige Belgische systeem van notionele interestaftrek meer en meer wordt gecontesteerd en geïviseerd in het buitenland, wat de rechtszekerheid voor de vennootschappen die er gebruik van maken, aantast. Ze pleit er dan ook voor dat het huidige systeem minstens wordt uitgebreid met antimisbruikmaatregelen tegen het gebruik van dit instrument als fiscale planningstool. Tegelijk wijst de EC (2016) op het belang van een systeem dat de discriminatie tussen eigen en vreemd vermogen wegwerkt om winstverschuivingen binnen internationale groepen via het schuldinstrument aan te pakken.

Opties en aanbevelingen voor een systeem van notionele interestaftrek

Rekening houdend met de voor- en nadelen van een systeem van notionele interestaftrek is het zaak om een systeem te ontwerpen dat de voordelen zoveel mogelijk behoudt en tegelijk de nadelen tot een minimum beperkt. Daarbij zijn drie parameters van cruciaal belang: de definitie van de eigenvermogensbasis waarop de aftrek wordt berekend, de hoogte van de notionele rente, en de aanwezigheid van anti-ontwijkingsmaatregelen. Wat de eigenvermogensbasis betreft, is de vanuit economisch oogpunt meest zuivere vorm deze waarbij de volledige stock aan eigen vermogen in aanmerking komt, zoals in het huidige Belgische systeem. Dit garandeert dat discriminatie ten opzichte van het vreemd vermogen, waarvan de interesten op de volledige stock kunnen worden afgetrokken, verdwijnt. Het nadeel van deze maximale optie is dat ze, bij gebrek aan adequate anti-ontwijkingsmaatregelen, ook de mogelijkheden tot fiscale planning maximaliseert.

Een alternatief is om slechts een beperkt deel van het eigen vermogen in aanmerking te nemen bij de berekening van de notionele interestaftrek. Dit beperkt de misbruikmogelijkheden, maar is minder optimaal vanuit economisch oogpunt. In het Italiaans systeem, dat werd ingevoerd in 2011, wordt de notionele interestaftrek berekend op de toename van het eigen vermogen sinds 2011. De cumulatie van de jaarlijkse verhogingen van het eigen vermogen zorgen er dus voor dat de aftrek van toepassing is op een steeds grotere basis. Een van de redenen voor deze geleidelijke invoering is dat de negatieve impact op de vennootschapsbelastinginkomsten zich slechts geleidelijk realiseert. Het C(C)CTB-voorstel van de EC voorziet ook in een zogenaamd 'incrementeel' model. Meer specifiek vormt de toename van het eigen vermogen in de laatste tien jaar er de basis voor de interestaftrek. De EC (2016) erkent de economische voordelen van een systeem van notionele interestaftrek voor het volledige eigen vermogen, maar

⁴² Een toelichting van de manier waarop vennootschappen fiscale optimalisatietechnieken door middel van de notionele interestaftrek kunnen hanteren is opgenomen in bijlage 4.

⁴³ De invoering van de notionele interestaftrek was trouwens bedoeld als alternatief voor het stelsel van de coördinatiecentra, dat niet meer toegelaten werd.

beschouwt de inperking ervan als een manier om het gebruik ervan als fiscale planningstool in te dammen. Een ander argument – dat enkel geldt voor landen waar nog geen systeem van notionele interestaftrek bestaat – dat wordt aangehaald is de beperkte budgettaire kostprijs van de invoering van een incrementeel systeem in vergelijking met de directe invoering van een systeem met volledige aftrek.

De hervorming van de vennootschapsbelasting in België houdt in dat de eigenvermogensbasis wordt beperkt tot de (gemiddelde) jaarlijkse aangroei van het eigen vermogen. In vergelijking met het C(C)CTB-voorstel op kruissnelheid is de basis dus tien maal kleiner. In het Italiaans systeem, daarentegen, vergroot het verschil jaar na jaar. Op lange termijn zal het Italiaanse systeem qua eigenvermogensbasis overigens neigen naar het huidige Belgische systeem.

Het tarief van de interestaftrek hoort vanuit economisch oogpunt zo nauw mogelijk aan te sluiten bij de opportunitetskost van het eigen vermogen. Gezien het risico dat eigen is aan ondernemen, wordt daarom bovenop de risicoloze rente, waarvoor de tienjaars rente op overheidsobligaties als referentie kan dienen, soms een bepaalde risicopremie aanbevolen. Het IMF (2017) stelt in dat verband dat een interest die overeenkomt met de interest die bedrijven betalen op langetermijnschulden de neutraliteit grofweg zou verzekeren. In het C(C)CTB-voorstel van de EC is het tarief gelijk aan de rente op overheidsobligaties met een looptijd van tien jaar, verhoogd met een risicopremie van twee procentpunten. Het Italiaans systeem vertrekt ook van de rente op overheidsobligaties met een looptijd van tien jaar, en verhoogt het vervolgens met een risicopremie tussen nul tot drie procentpunten⁴⁴. In het huidige Belgische systeem is het tarief beperkt tot de rente op de tienjaars OLO⁴⁵. Ook na de hervorming blijft deze definitie van het rentetarief gelden. Indien op kruissnelheid wordt gerekend met een tienjaars OLO rente van 2 %, bedraagt het tarief in het C(C)CT-voorstel van de EC dus het dubbele.

Wat de anti-ontwijkingsmaatregelen betreft, tenslotte, zijn er verschillende mogelijkheden. Naar analogie met de twee hierboven vermelde voorbeelden van belastingontwijking kunnen respectievelijk de volgende maatregelen de ontwijking indammen:

- Voorbeeld 1: Deze praktijk wordt deels verholpen door het eigen vermogen te corrigeren voor dergelijke participaties, doch het gecorrigeerd eigen vermogen kon niet negatief worden bij de bepaling van de notionele interestaftrek. Dit zou nochtans een oplossing bieden om deze vorm van fiscale planning te neutraliseren (zoals wordt voorgesteld in de Mooij et al, 2017).
- Voorbeeld 2: Deze praktijk kan deels ingeperkt worden door het opleggen van *thin capitalization rules*, waarbij de aftrek van leningskosten meestal slechts toegestaan is als de ratio van het vreemd vermogen ten opzichte van het eigen vermogen onder een bepaalde grens blijft. Ook zorgt de Europese omzetting van de ATAD-richtlijn, die de interestaftrek beperkt tot een percentage van de operationele kasstroom (EBITDA), ervoor dat de fiscale planning door financieringsvennootschappen wordt ingeperkt, aangezien de aftrek van intragroepsinteressen beperkt wordt.

Zowel het Italiaanse systeem als het C(C)CTB-voorstel van de EC bevatten soortgelijke en andere maatregelen⁴⁶. Gezien het geringe aantal anti-ontwijkingsmaatregelen in het huidige Belgische systeem, zou een behoud van het systeem op zijn minst extra begeleidende maatregelen vereisen.

Hoe dan ook had ervoor geopteerd kunnen worden om de hervorming volledig af te stemmen op het C(C)CTB-voorstel van de EC. Dit voorstel lijkt verdedigbaar aangezien het enerzijds de economische voordelen van een systeem van notionele interestaftrek grotendeels behoudt, terwijl, anderzijds, de nadelen ervan sterk worden beperkt.

⁴⁴ De Italiaanse regering kan beslissen over het tarief van de risicopremie. Dit zorgt voor onzekerheid bij vennootschappen en komt het vertrouwen van de vennootschappen in het systeem niet ten goede.

⁴⁵ Met een verhoging van 0.5 procentpunten voor kmo's.

⁴⁶ Zie Zangari (2014) en EC (2016) voor een overzicht.

De hervorming van het systeem van notionele interestaftrek in België in het licht van de aanbevelingen

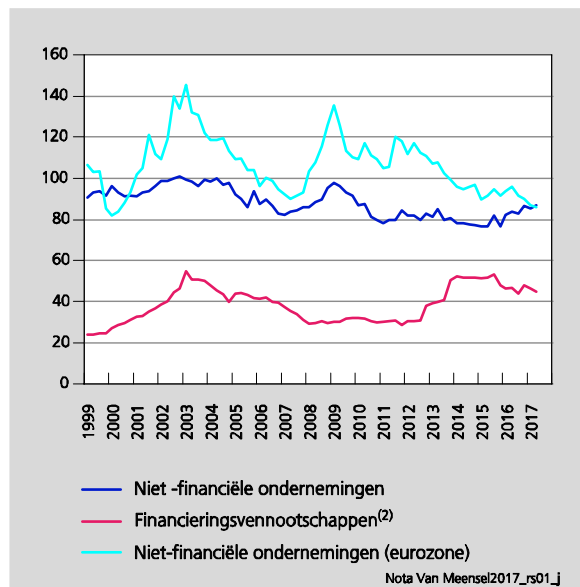
Het Belgische hervormingsvoorstel voor de vennootschapsbelasting voorziet in een vervanging van het huidige systeem van notionele interestaftrek door een incrementeel systeem. De optie waarvoor in het voorstel wordt gekozen, betreft een systeem waarbij de (gemiddelde) jaarlijkse toename van het kapitaal in aanmerking komt als berekeningsbasis voor de aftrek. Het tarief van de notionele interest blijft beperkt tot de rente op de tienjaars OLO.

Positief aan de hervorming van de notionele interestaftrek is dat de mogelijkheden tot misbruik ervan drastisch worden beperkt; daar heeft vooral de internationale gemeenschap baat bij. De voorgestelde hervorming van de vennootschapsbelasting zal ertoe leiden dat België niet langer een aantrekkelijke vestigingsplaats zal zijn voor de financieringscentra van multinationale ondernemingen. Voor de vestiging van dergelijke centra zal het nominaal tarief van 25 %, dat niet langer kan worden gereduceerd door middel van de notionele interestaftrek, niet concurrentieel zijn met de veel lagere tarieven in sommige andere lidstaten van de Europese Unie.

Bovendien laat de hervorming toe de nominale tarieven in de vennootschapsbelasting sterk te doen dalen. De Hoge Raad van Financiën merkte in het advies van juli 2016 reeds op dat, om in een budgettair neutraal kader het nominale tarief significant te verlagen, de afschaffing van het Belgische systeem van de notionele interestaftrek bijna niet te vermijden is.

Met de hervorming kunnen echter ook economische voordelen – in de vorm van een sterkere financieringsstructuur - verdwijnen. De toename van de schuldratio van de bedrijven (die overigens ook afhankelijk is van andere factoren, zoals de investeringsvraag en het rentepeil) kan wel geremd worden door het striktere fiscale regime inzake de aftrekbaarheid van interesten.

Grafiek 6 - Financieringsstructuur van de ondernemingen in België (schuld/kapitaalratio⁽¹⁾, in %)

Bronnen: EC, NBB.

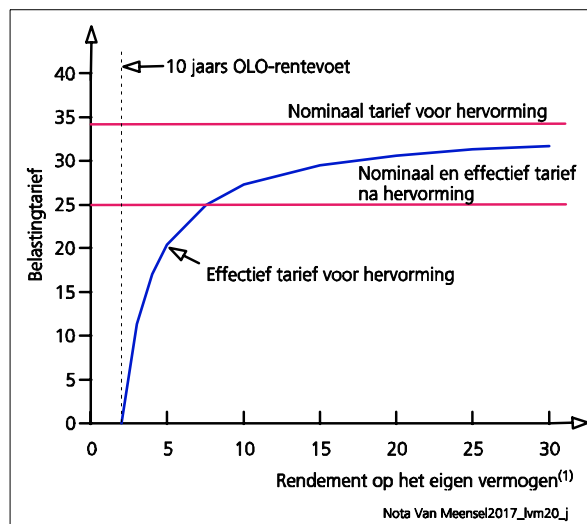
⁽¹⁾ Niet-geconsolideerde gegevens.

⁽²⁾ De officiële, statistische benaming, is financiële instellingen en kredietverstrekkers binnen concernverband.

Impact van de hervorming op het effectief belastingtarief

De hervorming van de notionele interestaftrek, in combinatie met de tariefdaling, zal leiden tot een verandering van de effectieve heffingsdruk van individuele ondernemingen. De huidige notionele interestaftrek resulteert voor in België gevestigde ondernemingen tot een verlaging van het effectieve tarief, dat afhankelijk is van het rendement op het eigen vermogen van de vennootschappen. Een vennootschap die vóór belastingen een rendement op het eigen vermogen realiseert van 10 %, waarbij er geen correcties op het eigen vermogen gebeuren, geen andere aftrekposten zijn en die onder het nominaal tarief van 33,99 % viel, had, met een referentietarief voor de notionele interestaftrek van 2 %, een effectief tarief van 27,2 %. Voor een vennootschap met rendement op het eigen vermogen vóór belastingen van 5 %, werd het effectieve tarief van de vennootschapsbelasting tot 20,4 % gereduceerd. Ondernemingen met een beperkt rendement op het eigen vermogen die erin slaagden om via de notionele interestaftrek hun effectieve belastingtarief te reduceren tot minder dan 25 % zouden een verhoging van de effectieve heffingsdruk ondergaan met de belastinghervorming. Voor ondernemingen die vóór belastingen een rendement op het eigen vermogen realiseren van 7,56 % zou de hervorming neutraal zijn indien het referentietarief voor de notionele interestaftrek 2 % zou bedragen. Voor zeer winstgevende ondernemingen, eigen aan bedrijfstakken met weinig concurrentie, daarentegen, zal de hervorming de effectieve belastingdruk doen dalen.

Grafiek 7 – Rendement op eigen vermogen en effectief belastingtarief

Bron: NBB.

⁽¹⁾ Het betreft het rendement op het eigen vermogen vóór belastingen.

4.2.4. De fiscaliteit dient innovatie te stimuleren

Een tweede belastingvoordeel waarvan de economische zin moet afgewogen worden tegen een verlaging van het nominale tarief in de vennootschapsbelasting is het voordeel met betrekking tot het stimuleren van innovatie.

In de huidige economische context, die gekenmerkt wordt door een lage productiviteitstoename en de verwachting van een relatief lage potentiële groei, is er nood aan een effectief beleid ter bevordering van werkgelegenheid, arbeidsproductiviteit en economische groei op lange termijn. Een belangrijke rol is hierbij weggelegd voor beleidsmaatregelen die erop gericht zijn de algemene productiviteit in een economie te stimuleren door investeringen in onderzoek en ontwikkeling (O&O) aan te moedigen en innovatie te ondersteunen. Innovatie genereert immers positieve externaliteiten ten aanzien van andere bedrijven en

bedrijfstakken. Zonder stimulerende overheidsmaatregelen, zouden de private uitgaven voor onderzoek en ontwikkeling beneden het optimale niveau blijven. Een hervorming van de vennootschapsbelasting kan dan ook helpen om het optimale niveau te bereiken.

Innovatie begint bij entrepreneurship en het nemen van risico. Het huidige Belgische stelsel van vennootschapsbelasting zou, indien het zou worden aangepast, echter meer kunnen doen om beide te stimuleren. Zoals werd aangestipt door het IMF is het huidig systeem van de overdraagbaarheid van de aftrek van geleden verliezen enigszins restrictief vanuit internationaal oogpunt. De aftrek van verliezen is weliswaar onbeperkt overdraagbaar in de tijd, doch enkel voor toekomstige belastingverplichtingen. Het geleden verlies overdragen naar vorige boekjaren is niet toegestaan. Voorts heeft het huidige Belgische systeem ook geen stelsel van fiscale consolidatie dat toelaat om verliezen tussen groepsvennootschappen over te dragen. Investerings in O&O zijn ook belangrijk voor innovatie. Deze worden in het Belgische vennootschapsbelastingstelsel aangemoedigd door het van kracht zijnde belastingkrediet voor uitgaven van O&O en de innovatie-aftrek die een fiscale aftrek toelaat van de inkomsten uit innovatie. Ook bestaat er een vrijstelling van doorstorting van bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers met een masterdiploma, wat in de nationale rekeningen als een subsidie aan ondernemingen wordt beschouwd. Op basis van een analyse van Dumont (2015) kan aangetoond worden dat voor België het toekennen van een belastingkrediet voor gedane uitgaven in O&O en de loonsubsidie voor onderzoekers effectiever zijn dan het systeem van de innovatie-aftrek.

De Hoge Raad van Financiën heeft in zijn verslag van juli 2016 overtuigend aangetoond dat, door de hervorming van de aftrek voor octrooi-inkomsten naar een innovatie-aftrek die overeenstemt met de Nexus-aanpak, de internationale concurrentie met betrekking tot de lokalisatie van onderzoeksactiviteiten wordt versterkt. De Hoge Raad van Financiën bepleitte dan ook om, teneinde concurrentieel te zijn, fiscale stimuli te richten op de loonkosten van onderzoekers en de uitgaven voor O&O. Ook het IMF vindt dat dergelijke stimuli te verkiezen zijn boven het behoud van een aftrek van innovatie-inkomsten, temeer omdat deze stimuli effectiever zijn. Bovendien brengt de aanpassing van de innovatie-aftrek aan de Nexus-benadering een aanzienlijke *compliance cost* met zich mee voor de betrokken vennootschappen.

De Bank heeft eveneens reeds herhaaldelijk de aandacht gevestigd op het belang van het stimuleren van investeringen in O&O en het bevorderen van innovatie. Entrepreneurship en het durven nemen van risico als ondernemer zijn belangrijk om een innovatieve omgeving te creëren. De internationale adviezen om geleden verliezen niet alleen overdraagbaar te maken naar volgende maar ook naar vorige boekjaren en een systeem van fiscale consolidatie dat toelaat om verliezen tussen groepsvennootschappen over te dragen lijken dan ook gerechtvaardigd. Aangezien investeringen in O&O belangrijk zijn, in het aangewezen dat het van kracht zijnde belastingkrediet voor uitgaven in O&O in de vennootschapsbelasting zou blijven bestaan, net zoals de loonsubsidie aan bedrijven voor tewerkgestelde onderzoekers. Alhoewel het minder effectief zou zijn dan de overige instrumenten, blijft ook het behoud van het systeem van de innovatie-aftrek wenselijk. Dit systeem zorgt er immers voor dat innovatieve ondernemingen zich in ons land willen vestigen, wat resulteert in meer productieve buitenlandse directe investeringen. Bovendien zorgt de Nexus-benadering ervoor dat het voor vennootschappen aanzienlijk minder interessant geworden is om de innovatie-aftrek te gebruiken als instrument voor fiscale planning.

In het hervormingsvoorstel wordt rekening gehouden met de internationale adviezen om innovatie en entrepreneurship te ondersteunen. Er wordt namelijk een systeem van fiscale consolidatie ingevoerd, waarbij groepsvennootschappen met elkaar een overeenkomst kunnen sluiten waarbij het verlies van de ene vennootschap kan worden overgedragen aan de andere vennootschap. Dit systeem is enkel van toepassing voor het verlies van het huidige boekjaar. Op het vlak van de overdraagbaarheid van verliezen naar het verleden, zijn geen maatregelen genomen. Met de invoering van een zogenaamde korf die de opname van overdraagbare verliezen en andere nuttige aftrekken voor grote ondernemingen in een bepaald jaar beperkt, gaat de hervorming in tegen de aanbeveling om de overdraagbaarheid van verliezen te bevorderen.

Verder blijft, ondanks tal van basisverbredende maatregelen, het belastingkrediet voor uitgaven van O&O bestaan net zoals het systeem van innovatie-aftrek. Ten slotte wordt de gedeeltelijke vrijstelling van bedrijfsvoorheffing voor ondernemingen die onderzoekers met specifieke diploma's tewerkstellen, uitgebreid. De vrijstelling van bedrijfsvoorheffing van 80 % van de beoogde bezoldiging is naast

onderzoekers met een masterdiploma nu ook van kracht voor personen met een bachelordiploma. Het extra bedrag van vrijstelling wordt wel beperkt tot 25 % van het bedrag van vrijstelling voor de werknemers met een masterdiploma; voor kmo's loopt dit op tot 50 %. Deze voorstellen beantwoorden aan de adviezen om O&O te stimuleren en innovatie te bevorderen.

4.2.5. De preferentiële behandeling van kmo's dient te worden afgewogen

Het nastreven van neutraliteit tegenover de verschillende vennootschapsvormen vereist dat de vennootschapsbelasting even gunstig is voor kmo's als voor multinationale ondernemingen. Het gegeven dat kleine ondernemingen vaak hogere financieringskosten hebben dan multinationale ondernemingen, die bovendien ook nog meer middelen hebben voor het gebruik van fiscale optimalisatietechnieken, wordt gebruikt als argument om kleine ondernemingen een preferentieel systeem in de vennootschapsbelasting te geven.

Zo voorziet het huidige Belgische systeem in een preferentieel systeem voor kmo's met verlaagde, opklimmende, tarieven voor kleine ondernemingen van wie de belastbare winst niet hoger is dan 322 500 euro. Ook genieten deze ondernemingen van een verhoogde notionele interestaftrek.

Zoals aangegeven door de Hoge Raad van Financiën in zijn rapport van augustus 2014 is voorzichtigheid omtrent de preferentiële behandeling van kmo's vereist. Een anomalie gebruiken om een andere onvolkomenheid op te lossen staat immers ver af van de ideale oplossing, zoals het aanpakken van de mogelijkheden tot een op de spits gedreven fiscale planning. Ook het IMF en de OESO wijzen op de mogelijke ongewenste effecten ten gevolge van een preferentiële behandeling van kmo's.

Vooreerst zorgen de verlaagde tarieven ervoor dat een deel van de kmo's geen prikkel heeft om te groeien tot ze hun optimale productiegrootte hebben bereikt. Dit zou er immers voor kunnen zorgen dat ze uitgesloten worden van de verminderde tarieven en dus relatief meer belastingen moeten betalen. Als gevolg hiervan wordt het aanwezige kapitaal in de economie niet optimaal benut, wat nadelig is voor de economische groei. Verder zou de voorkeursbehandeling van kleine ondernemingen er ook kunnen toe leiden dat bedrijven hun activiteiten kunstmatig zullen opsplitsen in verschillende dochterondernemingen zodat zij van de verlaagde tarieven kunnen genieten. Dit leidt tot een lagere organisatorische efficiëntie en verspilling van middelen.

Ondanks enkele aanpassingen in het voorstel blijft de voorkeursbehandeling van kleine ondernemingen in de Belgische vennootschapsbelasting behouden. De opklimmende tarieven worden afgeschaft maar een verlaagd tarief blijft bestaan op de eerste 100 000 euro winst voor bedrijven die in de Belgische vennootschapsbelasting worden aanzien als klein⁴⁷. De extra opgelegde voorwaarde dat de belastbare winst niet meer dan 322 500 euro mag bedragen, verdwijnt. Dit zou ervoor moeten zorgen dat het aandeel van kleine ondernemingen die geen prikkel hebben om te groeien, verkleint. Kleine ondernemingen blijven bovendien verder genieten van een verhoogde tarief bij de incrementele notionele interestaftrek. Daarbovenop kunnen zij ook in aanmerking komen voor een hogere gedeeltelijke vrijstelling van bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers met een bachelorsdiploma.

4.2.6. Excessieve vervennootschappelijking van zelfstandigen moet worden afgeremd

De Belgische heffingstarieven op het vlak van de vennootschapsbelasting zijn aanzienlijk lager dan de marginale tarieven die worden toegepast in de personenbelasting. Onder meer deze discrepantie leidt ertoe dat veel beoefenaars van een vrij beroep en andere zelfstandigen ervoor opteren om hun activiteiten uit te oefenen door middel van een vennootschap, wat in vele gevallen toelaat om – op een volkomen wettelijke manier – de heffingen op deze activiteiten te drukken.

⁴⁷ Kleine vennootschappen zijn deze vennootschappen met rechtspersoonlijkheid die op balansdatum van het laatst afgesloten boekjaar, niet meer dan één der volgende criteria overschrijden: (i) het jaargemiddelde van het personeelsbestand bedraagt maximum 50 werknemers, (ii) de jaaromzet, exclusief de belasting over de toegevoegde waarde, is niet meer dan 9 miljoen euro en (iii) een het balanstotaal is begrensd op 4,5 miljoen euro.

Zoals aangegeven door de Hoge Raad van Financiën vereist het nastreven van belastingefficiëntie een gelijkwaardige belasting op de winst van zowel eenmanszaken onderworpen aan de personenbelasting als van vennootschappen. De hoge marginale tarieven in de personenbelasting en de verlaagde tarieven voor kmo's in de vennootschapsbelasting werken echter een overmatige omschakeling van eenmanszaken naar vennootschappen in de hand.

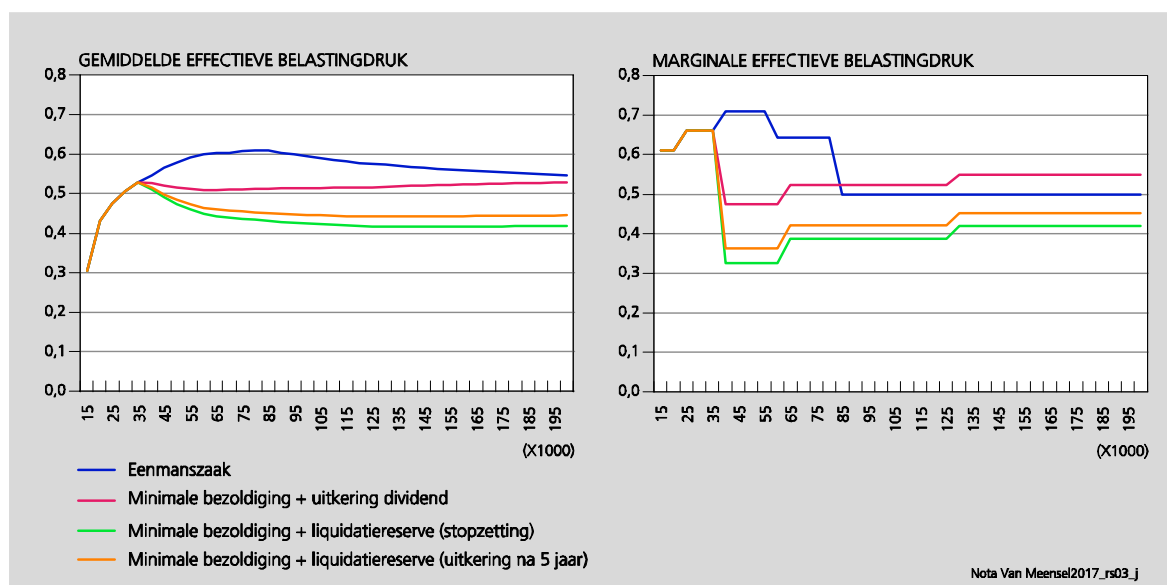
Dit oefent een neerwaartse druk uit op de inkomsten uit de personenbelasting en op de totale belastinginkomsten. Het IMF wijst er bovendien ook op dat vervennootschappelijking ervoor kan zorgen dat er kapitaal als het ware vast komt te zitten in de onderneming en niet optimaal benut wordt.

Om de op louter fiscale redenen gebaseerde omschakeling van eenmanszaken naar vennootschappen tegen te gaan, dient in de Belgische vennootschapsbelasting een minimale vereiste bezoldiging van 36 000 euro uitgekeerd te worden aan de zaakvoerder, zoniet kan men niet genieten van de verlaagde tarieven voor kmo's. Wordt een lagere bezoldiging uitgekeerd, dan is vereist dat deze bezoldiging minstens gelijk is aan het belastbaar resultaat van de onderneming. De minimale bezoldiging is uiteraard onderworpen aan de personenbelasting.

De vraag stelt zich of deze vereiste minimumbezoldiging voldoende is om het probleem van vervennootschappelijking tegen te gaan. In navolging van het IMF, dat heeft aangetoond dat het huidige Belgische belastingsysteem vervennootschappelijking in de hand werkt, worden hier drie verschillende opties vergeleken voor een eenmanszaak, met een jaarlijks belastbaar inkomen tussen 15 000 en 250 000 euro. De opties geven aanleiding tot een verschillende gemiddelde effectieve en marginale belastingdruk:

- optie 1: de eenmanszaak kiest niet voor een vennootschapsvorm en is onderworpen aan de progressieve personenbelasting en dient sociale bijdragen te betalen;
- optie 2: de eenmanszaak kiest voor een omschakeling naar een kmo en betaalt de minimale vereiste bezoldiging aan de zaakvoerder om op die manier te kunnen genieten van de verlaagde tarieven in de vennootschapsbelasting. Op die minimale bezoldiging dienen uiteraard personenbelasting en sociale bijdragen te worden betaald. De resterende winst na belastingen wordt aan de zaakvoerder uitgekeerd als dividend. Hierop is een roerende voorheffing van 30 % verschuldigd;
- optie 3: de eenmanszaak kiest voor de omschakeling naar een vennootschapsvorm en betaalt de minimale bezoldiging aan de zaakvoerder. Tevens wordt ervoor gekozen om de resterende winst na vennootschapsbelasting toe te voegen aan de reserves, via de zogenaamde liquidatiereserve. De opname van winsten in de liquidatiereserve zijn onderworpen aan een heffing van 10 % in de vennootschapsbelasting maar bij liquidatie van de onderneming, na minstens 5 jaar, kunnen zij belastingvrij worden uitgekeerd aan de zaakvoerder. Indien de reserves minstens 5 jaar in de onderneming blijven, maar toch uitgekeerd worden vóór de liquidatie, dan wordt een tarief van 5 % roerende voorheffing toegepast. Beide gevallen worden hier geanalyseerd.

Grafiek 8 - Gemiddelde en marginale belastingdruk voor verschillende ondernemingsvormen voor de belastinghervorming (heffingsdruk volgens bruto-inkomen in euro)

Bron: Eigen berekeningen.

Tot op het punt waar de onderneming een winst maakt die gelijk is aan de minimale verplichte bezoldiging is zowel de gemiddelde als marginale effectieve belastingdruk voor de diverse ondernemingsvormen dezelfde. In die zin helpt de minimumbezoldiging dan ook om vervennootschappelijk tegen te gaan. Echter, eens de winst hoger is dan de verplichte bezoldiging van 36 000 euro, dan valt op dat het voor een onderneming veel voordeliger is om over te schakelen van een eenmanszaak naar een vennootschapsvorm. Bovendien zal de onderneming om de belastingdruk te minimaliseren, indien mogelijk, kiezen voor de optie waarbij de winst wordt gereserveerd in een liquidatiereserve en pas na vijf jaar, al dan niet door stopzetting, wordt uitgekeerd.

De voorliggende hervorming voorziet in een optrekking van de minimumbezoldiging van zelfstandigen van 36 000 naar 45 000 euro⁴⁸, om vervennootschappelijk louter om fiscale redenen tegen te gaan. Hierdoor verhoogt de inkomensgrens vanaf dewelke het oprichten van een vennootschap fiscaal aantrekkelijker wordt, wat toe te juichen is. Indien te weinig wordt uitgekeerd, dan wordt het te weinig uitgekeerde bedrag onderworpen aan een fiscaal aftrekbare heffing van 5 % vanaf het aanslagjaar 2019. Vanaf het aanslagjaar 2021 wordt deze heffing verhoogd tot 10 %. Deze heffing zou ontwijking van de minimumbezoldiging moeten ontmoedigen. Ook bevat de hervorming een voorstel om de belasting op de meerwaarden die worden verwezenlijkt bij de stopzetting⁴⁹ van de eenmanszaak te verlagen en te harmoniseren naar een tarief van 10 %⁵⁰.

⁴⁸ Er blijft gelden dat als een lagere bezoldiging wordt uitgekeerd, het vereist is dat deze minstens gelijk is aan het belastbaar resultaat van de onderneming.

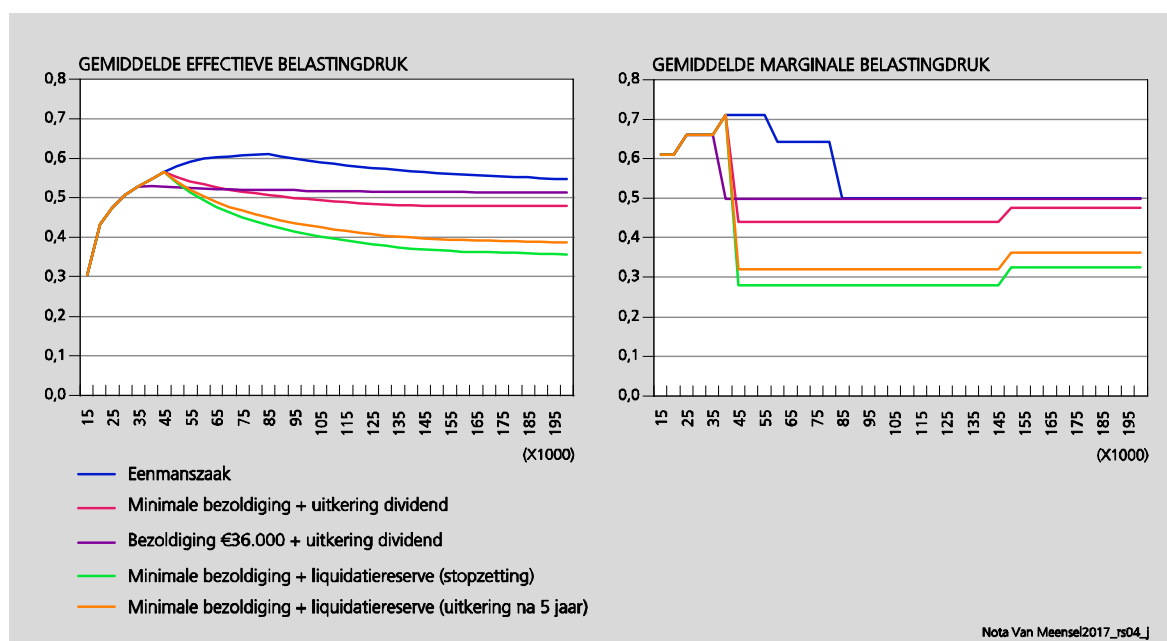
⁴⁹ Dit geldt bij de stopzetting van de éénmanszaak vanaf de leeftijd van 60 jaar, wegens overlijden of in het kader van een definitieve stopzetting.

⁵⁰ Voor immateriële activa geldt een uitzondering. Een gedeelte hiervan kan nog onderworpen worden aan een aanslagvoet van 16,5 %.

De voorgestelde hervorming van de vennootschapsbelasting houdt echter ook een tariefdaling voor kmo's in. Daardoor wordt, eens de inkomensgrens van 45 000 euro wordt overschreden, de omschakeling naar een vennootschap fiscaal nog aantrekkelijker dan voorheen, wat de vervennootschappelijking in de hand kan werken.

Om vast te stellen of het pakket aan genomen maatregelen ervoor zorgt dat vervennootschappelijking ontmoedigd wordt, kan opnieuw gekeken worden naar de drie hierboven besproken scenario's. De voor scenario's in grafiek 8 weergegeven heffingsdruk worden opnieuw berekend maar nu uitgaande van de hervormingsvoorstellen, meer bepaald de optrekking van de minimale bezoldiging en de daling van het verlaagde tarief voor kleine ondernemingen.

Grafiek 9 - Gemiddelde en marginale belastingdruk voor verschillende ondernemingsvormen na de verwachte belastinghervorming (heffingsdruk volgens bruto-inkomen in euro)

Bron: Eigen berekeningen.

Uit de grafiek valt meteen op dat, door de genomen maatregelen, vervennootschappelijking wordt ontmoedigd tot op het niveau van de minimumbezoldiging. Voor eenmanszaken die meer verdienen dan de minimumbezoldiging blijft vervennootschappelijking evenwel de beste strategie om zo weinig mogelijk belastingen te betalen.

Door de optrekking van deze minimumbezoldiging lijkt te worden verwacht dat er minder eenmanszaken overschakelen naar een vennootschapsvorm. Indien de kleine onderneming er echter voor kiest een bezoldiging van 36 000 euro uit te betalen, en op het verschil met de minimumbezoldiging een boete betaalt van 10 % (extra toegevoegd scenario), dan blijkt dat er tot een omzet van 65 000 euro minder belastingen worden betaald dan wanneer wordt gopteerd voor de minimumbezoldiging. Er dient evenwel opgemerkt te worden dat bij de berekening van deze scenario's geen rekening is gehouden met de verwachte invloed van de taxshift, waardoor de personenbelasting en sociale bijdragen zullen dalen.

5. EVALUATIE VAN DE GERAAMDE BUDGETTAIRE IMPACT VAN DE HERVORMING

5.1. Voorafgaande opmerkingen

Bij de evaluatie van de geraamde budgettaire impact van de hervorming van de vennootschapsbelasting wordt vertrokken van de nota van de studiedienst van de FOD Financiën van 13 oktober 2017. Daarin wordt de budgettaire weerslag van elke individuele maatregel afzonderlijk geanalyseerd. De raming van het effect op de ontvangsten van de overheid is allerm minst evident, in het bijzonder voor sommige maatregelen. Waar mogelijk heeft de studiedienst gebruik gemaakt van het door hun ontwikkelde microsimulatiemodel inzake vennootschapsbelasting, genaamd MiSIS. Deze berekeningen werden accuraat uitgevoerd, gebruik makende van de basisgegevens die op het moment van de raming beschikbaar waren. Naast de informatie ontvangen door de studiedienst van de FOD Financiën, kon voor het maken van deze evaluatie ook rekening worden gehouden met de analyse van het Rekenhof en de opmerkingen van de Inspectie van Financiën.

Ramingen van de impact van fiscale maatregelen zijn per definitie onzeker van aard. De mate van onzekerheid hangt af van het soort van maatregel. Degene waar omgevingsfactoren en gedragseffecten een belangrijke rol spelen, zullen gekenmerkt worden door een grotere onzekerheid bij de bepaling van de budgettaire impact. Het in rekening brengen van deze dynamische effecten is echter allerm minst evident en vereist het maken van hypothesen. Het MiSIS-model is echter statisch en houdt dus geen rekening met de dynamische effecten van de verschillende maatregelen. Bij de berekening door de studiedienst van de FOD Financiën is dan ook voornamelijk rekening gehouden met de rechtstreekse impact van de maatregelen. Waar wenselijk en mogelijk geacht werd ook rekening gehouden met gedragseffecten, zoals bij de afschaffing van de notionele interestaftrek.

Bij de raming van de budgettaire impact van de hervorming wordt geen rekening gehouden met eventuele terugverdieneffecten. Dit is op macrovlak begrijpelijk gezien het budgettair neutrale karakter van de hervorming. Deze zorgt er immers voor dat de gemiddelde effectieve belastingdruk in principe gelijk blijft. In vergelijking met een situatie van ongewijzigd beleid zijn daarentegen wel positieve effecten te verwachten, aangezien de verplichte omzetting van de ATAD-richtlijnen ervoor zou zorgen dat de effectieve belastingdruk in België zou toenemen. De Hoge Raad van Financiën wijst op de risico's van een scenario zonder hervorming en de mogelijke terugverdieneffecten van een budgetneutrale hervorming. Zo zou het positieve terugverdieneffect van het lagere nominale belastingtarief het negatieve effect van de compenserende maatregelen overtreffen indien de compenserende maatregelen zich richten tot vennootschappen of sectoren waar de investeringen inelastisch zijn ten opzichte van de kapitaalkosten terwijl de lagere nominale tarieven ook van toepassing zijn voor vennootschappen en bedrijfstakken met een hogere investeringselasticiteit. De Hoge Raad van Financiën erkent weliswaar dat, gegeven de beperkte houvast die de literatuur biedt, de raming van mogelijke terugverdieneffecten zeer delicaat is en afhangt van de specifieke kenmerken van de compenserende maatregelen. Toch kan wel gesteld worden dat het van budgettaire voorzichtigheid getuigt dat geen rekening werd gehouden met de in globo te verwachten positieve dynamische effecten in vergelijking met de situatie waarbij het stelsel van de vennootschapsbelasting in België ongewijzigd zou zijn gebleven.

5.2. Budgettaire impact van de individuele maatregelen

Bij de evaluatie van de individuele maatregelen wordt, naar analogie met de nota van de studiedienst van de FOD Financiën, een opsplitsing gemaakt tussen de stimulerende maatregelen en de compenserende maatregelen. De stimulerende elementen in de hervorming zorgen voor een minderopbrengst in de vennootschapsbelasting terwijl de compenserende maatregelen zorgen voor een meeropbrengst, meestal door een verbreding van de belastbare basis. Telkens wordt ook een onderscheid gemaakt tussen de maatregelen die een structurele impact hebben en deze waarvan de budgettaire impact tijdelijk is. Ten slotte bevindt zich bovenaan elke maatregel een tabel met de voor die maatregel berekende budgettaire impact door de studiedienst van de FOD Financiën, telkens in miljoenen euro.

5.2.1. Stimulerende maatregelen

Structurele maatregelen

5.2.1.1 *Daling van de nominale tarieven*

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	kruissnelheid
	-1 242,6	-1 807,1	-3 777,6	-4 766,3

Om de kostprijs van de daling van de nominale tarieven te berekenen heeft de studiedienst van de FOD Financiën de belastbare basis van de vennootschapsbelasting opnieuw samengesteld. Dit is nodig om rekening te houden met alle compenserende maatregelen die ingrijpen op de belastbare basis. Ook werd rekening gehouden met de timing van de diverse basisverbredende maatregelen.

Hierbij werd vertrokken van de belastbare basis van het inkomstenjaar 2014 (aanslagjaar 2015), die vervolgens geëxtrapoleerd werd op basis van het verloop van de ramingen van de ontvangsten uit de vennootschapsbelasting bij constant beleid.

Vervolgens werd de kostprijs van de nominale tariefdaling berekend door op de nieuw samengestelde belastbare basis, die aan de hand van macro-economische parameters werd geëxtrapoleerd naar de volgende jaren, de oude effectieve belastingvoet van 32,2 % toe te passen alsook het nieuwe effectieve tarief van 28,16 % in inkomstenjaren 2018 en 2019 en 24,25 % vanaf 2020⁵¹. Het verschil tussen beide inkomstenramingen is de kostprijs van de tariefdaling. Tot slot werd ook rekening gehouden met verdelingspercentages inzake voorafbetalingen en inkoheringen om de impact over de verschillende begrotingsjaren zo realistisch mogelijk te benaderen.

Deze berekeningswijze wordt als correct en nauwkeurig beoordeeld.

5.2.1.2 *Invoering van een systeem van fiscale consolidatie of groepsbijdrageregeling*

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	kruissnelheid
	0	0	-200	-500

Het budgettaire effect van de invoering van een systeem van fiscale consolidatie hangt sterk af van de modaliteiten waarmee de fiscale consolidatie wordt ingevoerd. In een bijkomende informatie wijst de studiedienst van de FOD Financiën terecht op het feit dat de voorliggende regeling enkele belangrijke grendels bevat om de budgettaire impact te beperken.

Zo wordt de toepassing van de groepsbijdrageregeling beperkt tot groepsvennootschappen die gedurende ten minste vijf opeenvolgende belastbare tijdperken met elkaar verbonden zijn. Verder kan enkel het verlies van het huidige boekjaar worden gebruikt. Het gebruik van andere aftrekken of overdragen verliezen is niet toegestaan. Concreet kunnen dus geen stocks aan overgedragen verliezen aangewend worden in het consolidatieregime. Dit zorgt ervoor dat, zeker in de beginfase, de kosten beperkt blijven.

Ten slotte wordt het toepassingsgebied van de consolidatiemaatregel beperkt tot de in België of andere landen van de Europese Economische Ruimte gevestigde moedervernootschap, dochtervennootschap of zustervernootschap van de belastingplichtige. Belgische inrichtingen van deze vennootschappen kunnen ook een groepsbijdrageregeling aangaan met de belastingplichtige, buitenlandse inrichtingen echter niet.

⁵¹ Het hier gehanteerde effectieve tarief wordt berekend als de verschuldigde belastingen op het fiscaal resultaat.

Daarnaast worden de vennootschappen uitgesloten die niet aan de normale regels van de vennootschapsbelasting zijn onderworpen, zoals de beleggingsvennootschappen en de vennootschappen waarop de karaattaks van toepassing is.

Alhoewel een inschatting van de kostprijs van de invoering van een systeem van fiscale consolidatie met veel onzekerheid gepaard gaat, lijkt de schatting van de studiedienst van de FOD Financiën veeleer voorzichtig in de zin dat de kosten ervan lager zouden kunnen uitvallen. Dit komt voornamelijk omdat de regeling die nu voorligt slechts een begin van fiscale consolidatie inhoudt.

5.2.1.3 Invoering van een systeem van incrementele notionele interestaftrek

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	kruissnelheid
	-27,8	-48,6	-78,8	-130,4

De voor deze berekening gehanteerde hypothesen zijn uiteraard sterk verwant aan degene voor de bepaling van de budgettaire opbrengst van de afschaffing van het huidig systeem van de notionele interestaftrek (zie verder), waar ze ook uitvoerig besproken worden.

Aangezien in het nieuwe systeem enkel het bijkomend kapitaal ten aanzien van een voortschrijdend gemiddelde van de vijf voorbije jaren in aanmerking komt, is de bepaling van de gemiddelde verwachte aangroei van het eigen vermogen belangrijk bij de berekening van de budgettaire impact.

De jaarlijkse aangroei van het eigen vermogen is vrij volatiel. Hiermee rekening houdend raamt de studiedienst van de FOD Financiën de impact van de maatregel op basis van de gemiddelde wijziging van het eigen vermogen over een periode van 8 jaar, namelijk voor de aanslagjaren 2007-2014.

Aangezien de tarieven van de notionele interestaftrek gedurende de aanslagjaren 2007 tot 2014 vrij hoog waren, zou geargumenteed kunnen worden dat de ingeschatte toename van het eigen vermogen overschat is, waardoor de geraamde kost van de incrementele notionele interestaftrek te hoog is ingeschat⁵². De raming van de studiedienst van de FOD Financiën kan dus beschouwd worden als enigszins voorzichtig; ook hier zou de budgettaire kostprijs iets lager kunnen zijn.

5.2.1.4 Uitbreiding van de vrijstelling voor onderzoekers van doorstorting van bedrijfsvoorheffing naar bachelors⁵³

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	kruissnelheid
	-39	-39	-77,9	-116,9

De uitbreiding van de vrijstelling van doorstorting van bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers wordt in de voorliggende hervorming voor elke onderneming beperkt tot 25 % van het totale bedrag van hun vrijstelling

⁵² Uiteraard wordt, net zoals bij de bepaling van de budgettaire impact van de afschaffing van de notionele interestaftrek, het eigen vermogen, en de berekende toename, gecorrigeerd voor het vertrek van de financieringsvennootschappen. Een overschatting van de aangroei van het eigen vermogen zou er bovendien ook voor zorgen dat de opbrengst van de afschaffing van het huidige systeem van de notionele interestaftrek overschat wordt.

⁵³ De niet-doorstorting van bedrijfsvoorheffing heeft betrekking op de inkomsten uit de personenbelasting en wordt in de nationale rekeningen beschouwd als een subsidie aan bedrijven.

voor houders van een masterdiploma. Voor kleine ondernemingen wordt dit percentage verdubbeld naar 50 %.

Aangezien de studiedienst van de FOD financiën over geen informatie beschikt over het aantal bachelors die in een researchafdeling werken, is ze uitgegaan van de totale kost van de masters waarvoor de vrijstelling werd genoten in 2015. Dit blijkt namelijk het laatst gekende bedrag te zijn.

Vervolgens werd, rekening houdend met de beperking op de vrijstelling, de veronderstelling gemaakt dat de kosten van de maatregel voor bachelors niet meer zal bedragen dan 25 % van de totale kosten voor de masters. De gekende kostprijs van de maatregel werd echter niet aangepast aan de normale evolutie van de bezoldigingen sinds 2015. Deze extrapolatie zou kunnen aangeraden worden.

Toch kan de berekening van de studiedienst van de FOD Financiën worden aangezien als een realistische raming.

Tevens dient voor de bepaling van de kosten van de maatregel voor de diverse jaren, ermee rekening te worden gehouden dat ze in verschillende fases wordt uitgevoerd. De studiedienst van de FOD Financiën is er, op basis van de destijds beschikbare informatie, van uitgegaan dat vanaf inkomstenjaar 2018 één derde van de maatregel zou worden ingevoerd. Vanaf 2020 zou vervolgens twee derde ingevoerd worden en het jaar erna zou de maatregel zijn volledige uitwerking krijgen.

Zoals het Rekenhof correct opmerkt, komt deze fasering van de vrijstelling van bedrijfsvoorheffing voor bachelors niet overeen met deze in het wetsontwerp. Volgens het voorontwerp van wet zou namelijk 50 % van de maatregel gerealiseerd worden in 2018, waarna de volledige impact wordt bereikt in 2020. Deze verschuiving heeft geen impact op de kostprijs op kruissnelheid, die in 2020 bereikt wordt, maar wel op de voorgaande jaren.

Rekening houdend met de fasering zoals voorgesteld in het wetsontwerp en met de raming van de studiedienst van de FOD Financiën zou dit de volgende spreiding van de budgettaire kosten geven.

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	kruissnelheid
	-58,5	-58,5	-116,9	-116,9

5.2.1.5 Verhoging van de DBI-af trek naar 100 %

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	kruissnelheid
	-80,8	-115,4	-115,6	-115,6

De verhoging van de DBI-af trek van 95 naar 100 % komt erop neer dat de voorheen forfaitair geraamde kosten van deelneming, die niet aftrekbaar waren, nu ook aftrekbaar worden. Vertrekkende van de gegevens van het aanslagjaar 2016, kan de studiedienst van de FOD Financiën het aftrekbaar kostenforfait voor 2018 en volgende jaren ramen. Hierbij wordt uitgegaan van een gemiddelde jaarlijkse stijging van 2 %. Dit stemt overeen met de gemiddelde toename over de periode 2013-2016, wat verdedigbaar is.

Vervolgens wordt het MiSIS-model gebruikt om na te gaan wat de exacte impact is van de schrapping van het kostenforfait en dus de optrekking van de DBI-af trek naar 100 %. Uit de statische analyse blijkt naar voren te komen dat de belastbare basis daalt met slechts 25,4 % van de extra DBI-af trek. Het resterende gedeelte wordt als stock overgedragen naar de daaropvolgende aanslagjaren. Dit is voornamelijk het gevolg van een substitutie-effect waarbij, door de mogelijkheid van een grotere DBI-af trek, bijvoorbeeld meer overdraagbare verliezen opnieuw overgedragen worden naar een volgend boekjaar.

Er dient echter te worden opgemerkt dat overdraagbare verliezen onbeperkt overdraagbaar zijn in de tijd. Om de structurele kostprijs van de verhoging van de DBI-aftrek te berekenen dient dus wellicht met een hoger percentage dan de 25,4 % rekening gehouden te worden. De budgettaire inschatting van deze stimulerende maatregel is dus veeleer minimaal.

5.2.1.6 Overige structurele maatregelen

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	kruissnelheid
Meerwaarden aandelen: opheffing 0,412 %	-39	-54,9	-60,4	-60
Stopzettingsmeerwaarden aan 15 %	-18,2	-20,9	-22	-22
Verlaging exit-taks vastgoedvehikels	8,2	11,6	12,8	-6,1
Vergroening autokosten	0	0	0	0
Totaal	-49,0	-64,2	-69,6	-88,1

Bij de berekening van de impact van de vrijstelling van de meerwaarden op aandelen en de afstemming van de voorwaarden ervoor op de DBI-aftrek kunnen geen opmerkingen gemaakt worden. De gehanteerde hypothesen zijn perfect te verantwoorden en worden bovendien ondersteund door de laatste beschikbare gegevens van het aanslagjaar 2016, die niet werden gebruikt voor het bepalen van de hypothesen en dus een ideale controle vormen.

Voor de bepaling van de kostprijs van de uniformisering naar 15 % van het tarief waarop de stopzettingsmeerwaarden worden belast, worden de belaste bedragen van het aanslagjaar 2016 genomen. Er worden geen groeihypothesen voorzien voor deze cijfers omdat stopzettingsmeerwaarden geen consistent groeipad vertonen. Dit is perfect te verantwoorden.

De tariefverlaging van de exit-taks voor vastgoedvehikels van 16,5 % naar 12,5 % is slechts geldig voor de aanslagjaren 2019 en 2020. Zoals opgemerkt door het Rekenhof werd er, op basis van de destijds beschikbare informatie, door de studiedienst van de FOD Financiën vanuit gegaan dat deze tariefdaling permanent van aard zou zijn. Vanaf het aanslagjaar 2021 stijgt het tarief echter naar 15 %. Er kan dus worden aangenomen dat op kruissnelheid de impact wat lager zal zijn dan berekend. Bovendien kan door de tijdelijke extra daling een nog grotere verschuiving naar de aanslagjaren 2019 en 2020 worden verwacht, waardoor de positieve budgettaire effecten nog groter zullen zijn. Er dient opgemerkt te worden dat het hier wel om kleine bedragen gaat.

Om de vergroening van het wagenpark ook bij eenmanszaken te ondersteunen, zal hetzelfde regime ingevoerd worden in de personenbelasting als in de vennootschapsbelasting. Indien de uitstoot van de wagens bij eenmanszaken in aanmerking genomen worden, dan zou dit leiden tot een gemiddelde aftrek van 75 %. Dit komt overeen met de huidige aftrek van personenwagens voor eenmanszaken. Deze maatregel is dan ook vanuit budgettair oogpunt neutraal en de berekeningswijze lijkt accuraat.

Niet-structurele maatregelen

5.2.1.7. Tijdelijke verhoging van de investeringsaftrek

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	kruissnelheid
	-165,6	-222,4	-69,8	0

De tijdelijke verhoging van de investeringsaftrek van 8 naar 20 % zal gelden voor de aanslagjaren 2019 en 2020. Deze tijdelijke verhoging van toepassing voor kmo's en zelfstandigen en heeft dus zowel een impact op de vennootschapsbelasting als op de personenbelasting; hier wordt de geraamde gezamenlijke budgettaire impact weergegeven.

Bij de berekening van de impact werd rekening gehouden met de laatste beschikbare cijfers van de effectief toegekende aftrek, dit zowel in de personenbelasting als in de vennootschapsbelasting. Voor de extrapolatie van deze cijfers is er door de studiedienst van de FOD Financiën rekening gehouden met de normale groeihypothese.

De extrapolaties zijn waarschijnlijk een onderschatting van de te verwachten aftrek. Vooreerst vormen de laatst gekende cijfers een onderschatting van de werkelijke basis voor de tijdelijke verhoging van de investeringsaftrek. Zij hebben immers betrekking op de aanslagjaren waarin de aftrek nog maar 4 % bedroeg terwijl de investeringsaftrek sinds aanslagjaar 2017 opgetrokken werd naar 8 %. Indien men van de cijfers van het aanslagjaar 2017 zou kunnen vertrekken, kan redelijkerwijs worden aangenomen dat de geëxtrapolerde bedragen wellicht hoger zouden uitvallen. Dit wordt verder versterkt door het gegeven dat kleine ondernemingen die opteren voor de notionele interestaftrek niet kunnen genieten van de investeringsaftrek. Het verdwijnen van het huidige systeem van de notionele interestaftrek zal ervoor zorgen dat kleine ondernemingen die voorheen kozen voor de notionele interestaftrek, nu voor de investeringsaftrek zullen opteren.

Verder wordt er ook geen rekening gehouden met gedragseffecten. Zoals ook door het Rekenhof werd opgemerkt, zou de tijdelijke verhoging van de investeringsaftrek ertoe kunnen leiden dat kmo's initieel voor later geplande investeringen zouden verschuiven naar 2018 en 2019. Uiteraard moeten in dit geval ook de positieve effecten die gepaard gaan met deze investeringen⁵⁴.

Al bij al lijkt het aannemelijk dat de werkelijke kosten van deze maatregel hoger zou kunnen liggen dan geraamd. Echter, aangezien het hier om een tijdelijke maatregel gaat, heeft de raming van de budgettaire kost geen impact op de structurele budgettaire gevolgen van de vennootschapshervorming. Bovendien worden investeringsbeslissingen nog door verschillende andere factoren beïnvloed, zoals de toekomstige economische verwachtingen.

⁵⁴ Indien het enkel gaat om een verschuiving van investeringen, en niet zozeer een stijging, dan zou de positieve stimulans voor de economische bedrijvigheid er later ook zijn gekomen.

5.2.2. Compenserende maatregelen

Structurele maatregelen

5.2.2.1. Afschaffing van het huidige systeem van de notionele interestaftrek

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	kruissnelheid
	504,4	882,1	1 431,1	2 368,9

Bij de bepaling van de budgettaire opbrengst van de afschaffing van het huidige systeem van de notionele interestaftrek zijn de gemaakte hypothesen cruciaal voor de uiteindelijk geraamde budgettaire impact. De inschatting van deze maatregel gaat dan ook met veel onzekerheid gepaard. De drie belangrijkste te maken hypothesen worden hieronder besproken.

Hypothese met betrekking tot de financieringsvennootschappen

Er dient een hypothese te worden gemaakt over het gedrag van de financieringsvennootschappen naar aanleiding van de hervorming van het huidige systeem. De notionele interestaftrek was immers de voornaamste reden voor de locatiekeuze van de financieringsvennootschappen in België. De hervorming naar een systeem van incrementele notionele interestaftrek zorgt ervoor dat de via financieringsvennootschappen georganiseerde fiscale planning in België niet meer voordelig is.

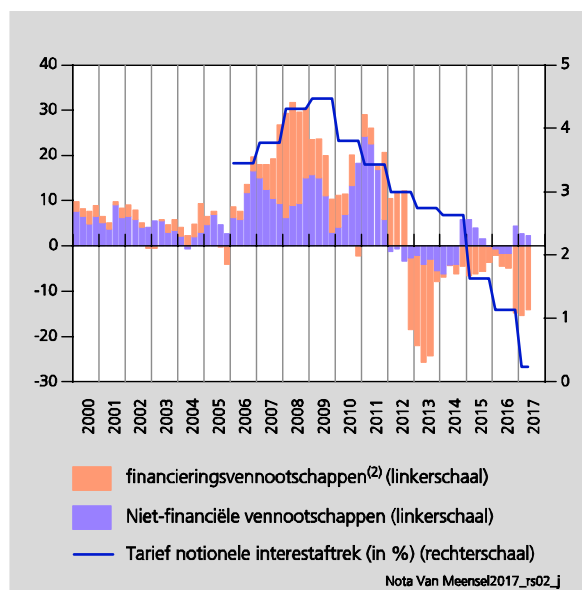
Het belang voor financieringsvennootschappen van de aftrekmogelijkheden die het systeem van de notionele interestaftrek biedt, wordt onderstreept in grafiek 10. De daling van het rentetarief van de notionele interestaftrek tijdens de afgelopen jaren heeft ervoor gezorgd dat het systeem minder voordelig werd. Als gevolg hiervan hebben voornamelijk de financieringsvennootschappen ervoor gekozen om hun in België aangehouden eigenvermogenspositie in te perken.

De hypothese inzake financieringsvennootschappen die door de studiedienst van de FOD Financiën gehanteerd wordt, lijkt veeleer optimistisch. Er wordt van uitgegaan dat 10 % van de belastbare basis van de financieringsvennootschappen in België blijft na de afschaffing van het systeem van de notionele interestaftrek. Echter, indien het systeem wordt hervormd, hebben financieringsvennootschappen geen enkele reden om in ons land gevestigd te blijven. Het kapitaal van deze vennootschappen is per definitie zeer mobiel en de activiteiten van deze vennootschappen kunnen zich dan ook vestigen in een ander land met een gunstiger belastingtarief. Het lijkt dan ook mogelijk dat de volledige belastbare basis van de financieringsvennootschappen verdwijnt.

Op basis van extra informatie ontvangen door de studiedienst van de FOD Financiën kon worden berekend wat het effect is als de hypothese wordt genomen dat alle financieringsvennootschappen uit België vertrekken. Hiervoor zou de huidige opbrengst met een coëfficiënt van 0,875 moeten vermenigvuldigd worden. Dit leidt tot onderstaande budgettaire tabel en een minderopbrengst op kruissnelheid van 296 miljoen euro.

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	kruissnelheid
	441,4	771,8	1 252,2	2 072,8

Grafiek 10 - Netto aandelenuitgifte¹
(in % bbp, tenzij anders vermeld)

Bronnen: ECB, NBB.

⁽¹⁾ Op kwartaalbasis gecumuleerde jaarlijkse netto transacties in aandelen.

⁽²⁾ De officiële, statistische benaming, is financiële instellingen en kredietverstrekkers binnen concernverband.

Hypothese met betrekking tot het referentietarief van de notionele interestaftrek

Om de budgettaire impact van de notionele interestaftrek in zijn huidige vorm te berekenen werd gebruik gemaakt van de volgende referentietarieven:

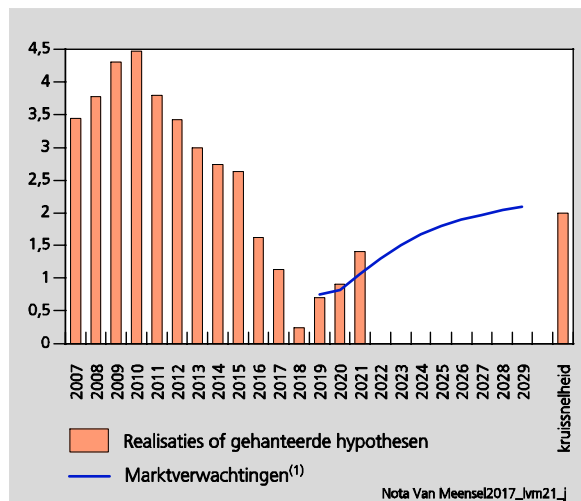
Aanslagjaar	2017	2018	2019	2020	2021	kruissnelheid
	1,131	0,237	0,7	0,9	1,4	2,0

De tarieven die voor de aanslagjaren 2019 tot 2021 worden gehanteerd stemmen overeen met het verwachte verloop van de rente op Belgische overheidsobligaties zoals vermeld in de economische vooruitzichten van het Federaal Planbureau, gepubliceerd op 20 juni 2017. Voor het referentietarief op kruissnelheid werd ervoor geopteerd om te werken met een tarief van 2 %. Dit vormt onmiskenbaar een voorzichtige keuze, aangezien het Federaal Planbureau ervan uitging dat de rente op Belgische overheidsobligaties op 10 jaar zou oplopen tot 2,9 % in 2022.

Het voor aanslagjaar 2019 gekozen referentietarief van 0,7 % ligt bijna 0,05 procentpunten lager dan het toegepaste tarief. Voor dat jaar zou de verhoging van de ontvangsten door de afschaffing van de notionele interestaftrek dan ook iets hoger kunnen zijn.

Voor de aanslagjaren 2020 en 2021 daarentegen liggen de voor de berekening gebruikte referentietarieven iets hoger dan de marktverwachtingen van begin december 2017. In de veronderstelling dat deze marktverwachtingen zouden worden gerealiseerd, dan zouden voor deze jaren de ramingsrisico's enigszins neerwaarts zijn gericht. Wel valt te noteren dat marktverwachtingen over het verloop van de rentevoeten zeer volatiel zijn.

Grafiek 11 - Referentietarief voor de (incrementele) notionele interestaftrek (% , aanslagjaar)

Bronnen: FOD Financiën, Bloomberg, NBB.

⁽¹⁾ Het betreft het referentietarief voor de notionele interestaftrek op basis van de marktverwachtingen, op 1 december 2017, van het verloop van de Belgische overheidsobligaties met een looptijd van 10 jaar.

Ligt de gebruikte hypothese op middellange termijn in lijn met de huidige marktverwachtingen, dat kan de keuze die is gemaakt om de kruissnelheid uit te gaan van een rentevoet van 2 % daarentegen kan hoe dan ook als voorzichtig worden bestempeld. Vanuit theoretisch oogpunt wordt de rentevoet bepaald aan de hand van de verwachte inflatie, de verwachte potentiële groei en de tijdsvoorkeur die van invloed is op het spaargedrag. Aangezien de doelstelling van de ECB erin bestaat op de inflatie op middellange termijn onder, maar dicht bij 2 % te houden, zou een nominale rentevoet van 2 % nagenoeg overeenstemmen met een reële nulrente. Dit zou betekenen dat er een sterk spaaraanbod zou zijn die de impact van de verwachte potentiële groei volledig zou tenietdoen. Op lange termijn lijkt dit een weinig plausibele hypothese en kan worden uitgegaan van een positieve reële rente, en bijgevolg een nominale rente die groter zou zijn dan 2 %.

Hypothese met betrekking tot de financieringsstructuur van ondernemingen

Ten slotte dient bij de berekening van de afschaffing van de notionele interestaftrek ook rekening gehouden te worden met de financieringsstructuur van ondernemingen. Ondernemingen zouden er, na de hervorming van de notionele interestaftrek, immers voor kunnen kiezen om relatief meer vreemd vermogen aan te houden. Hierdoor kunnen zij meer interestkosten aftrekken. De invoering van de ATAD-richtlijn inzake interestbeperking beperkt deze verschuiving, zeker op korte termijn, terwijl op lange termijn de impact beperkter is omdat de interesten onbeperkt overdraagbaar blijven in de tijd (zie verder).

5.2.2.2. ATAD-maatregelen

Internationale instellingen hebben getracht het volledig verlies aan inkomsten te ramen als gevolg van winstverschuiving ten gevolge van fiscale planning. Zo raamt de OESO het jaarlijks verlies door BEPS-praktijken tussen de 4 en 10 % van de globale ontvangsten uit de vennootschapsbelasting. Dit zou voor België grosso modo neerkomen op een verwacht verlies van tussen de 700 miljoen en 1,7 miljard euro in

2017⁵⁵. Het research department van het Europees Parlement op zijn beurt raamt het jaarlijkse inkomstenverlies voor de Europese Unie als geheel, door dergelijke belastingontwijking, tussen 50 en 70 miljard euro. Deze ramingen moeten aangezien worden als een bovengrens, aangezien ze de maximale opbrengst weergeven wanneer winstverschuiving volledig verdwijnt.

In wat volgt wordt de budgettaire impact van de omzetting van de ATAD-richtlijn in België besproken. De globale impact wordt door de studiedienst van de FOD Financiën geraamd op 1,2 miljard euro op kruissnelheid. Om aan te tonen dat deze raming realistisch is, wordt verwezen naar de studie van het research department van het Europees Parlement. Men argumenteert dat, wanneer het aandeel van het Belgische bbp in dat van de Europese Unie wordt toegepast op de ondergrens van de raming van het Europees Parlement, een opbrengst voor België van 1,3 miljard wordt bekomen. De huidige inschatting voor België ten belope van 1,2 miljard zou, volgens de studiedienst van de FOD Financiën, dus aangezien kunnen worden als realistisch.

De globale raming van het Europees Parlement en die van de OESO, houden echter geen rekening met landspecifieke kenmerken van het belastingstelsel en locatiebeslissingen van ondernemingen. Deze locatiebeslissingen hebben geen effect op een globale raming op wereldschaal, maar zijn des te meer relevant bij landspecifieke inschattingen van de opbrengst van het verdwijnen van winstverschuivingen

Beperking van de interestaftrek

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	kruissnelheid
	0,0	0,0	87,9	459,2

De beperking van interestaftrek gaat in vanaf het aanslagjaar 2021 en heeft betrekking op de interesten die verschuldigd zijn voor leningen die vanaf 17 juni 2016 zijn gesloten. Ongeacht de samenstelling van de operationele kasstroom (EBITDA) blijven interesten in de nieuwe regeling aftrekbaar ten belope van 3 miljoen euro. Tevens valt op te merken dat interesten die niet worden afgetrokken door toepassing van de beperking, onbeperkt kunnen worden overgedragen naar de volgende jaren. Bovendien worden op zichzelf staande entiteiten en financiële ondernemingen niet onderworpen aan de beperking. De maatregel heeft dus als doel fiscale planning via excessieve interestaftrekken tegen te gaan.

De budgettaire opbrengst van de maatregel wordt geraamd aan de hand van een simulatie-oefening gebruik makende van het MiSIS-model. Hierbij wordt echter, zoals ook wordt aangegeven, niet in rekening gebracht dat Belgische vennootschappen die deel uitmaken van een groep, hun operationele kasstroom (EBITDA) op geconsolideerd niveau dienen te beschouwen.

Aangezien de stock niet-overgedragen interestaftrek onbeperkt overdraagbaar is in de tijd, zou de structurele opbrengst van de maatregel kunnen worden aangetast. Bovendien lijkt het onzeker dat het op kruissnelheid komen van deze maatregel reeds tijdens de eerste jaren na de invoering ervan zou worden gerealiseerd, aangezien de beperking van de interestaftrek enkel van toepassing is op nieuwe leningen afgesloten vanaf 17 juni 2016.

Tot slot dient opgemerkt te worden dat in de analyse geen rekening gehouden is met mogelijke gedragseffecten, die een neerwaarts effect hebben op de raming op kruissnelheid. Zoals de studiedienst van de FOD Financiën aangeeft in bijlage 1 van de nota van 13 oktober 2017, worden enkel een beperkt aantal multinationale ondernemingen getroffen door de beperking van de interestaftrek. Dit zou kunnen doen vermoeden dat deze vennootschappen de interestaftrek inderdaad gebruiken als instrument voor fiscale planning. Een beperking van deze aftrek zou voor deze ondernemingen een argument kunnen zijn

⁵⁵ De berekeningen zijn gebaseerd op de macro-economische projecties van de Nationale Bank voor de vennootschapsbelasting in België.

om op termijn hun vestiging in België te heroverwegen. Daartegenover staat wel dat andere maatregelen in de hervorming de attractiviteit van België verhogen.

Maatregelen CFC en andere ATAD-omzettingen

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	kruissnelheid
	0,0	0,0	251,3	750,2

Om de budgettaire impact op kruissnelheid te bepalen van de overige maatregelen genomen in het kader van de ATAD-richtlijn, wordt door de studiedienst van de FOD Financiën uitgegaan van de onderkant van de vork van de OESO, namelijk een verhoging van de belastbare basis met 4 %. In het eerste jaar na invoering wordt verwacht dat de belastbare basis met 2 % zal verhogen.

Zoals hierboven werd toegelicht heeft de 4 % betrekking op de ondergrens van de OESO-raming voor het globale inkomensverlies dat volgt uit BEPS-praktijken. Het feit dat de absolute ondergrens voor het globale inkomensverlies wordt gebruikt voor de raming van de budgettaire impact van een aantal ATAD-maatregelen, bovendien exclusief interestaftrekbeperking, lijkt verdedigbaar op voorwaarde dat het volledige pakket maatregelen wordt omgezet. De overige ATAD-maatregelen zullen immers niet het volledige inkomensverlies dat volgt uit belastingontwijking door winstverschuiving vatten. Daarbij kan ook nog worden opgemerkt dat er in de Belgische vennootschapsbelasting reeds een exit-taks aanwezig is. Deze wordt in de hervorming enkel uitgebreid waarbij de verschuiving van activa van een Belgische moedermaatschappij naar een buitenlandse vaste inrichting nu ook onderworpen wordt aan de belasting. Een deel van de belastingontwijking dat plaatsvindt via de situaties die volgens de ATAD-richtlijn een exitheffing vereisen, wordt in België reeds belast en op dat vlak zal de maatregel dus geen bijkomende ontvangsten opleveren. Er zij wel aangestipt dat de omzetting van de richtlijn andere regimes inperkt, zoals de interestaftrek.

5.2.2.3. Invoering van een minimumbelasting – korf

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	Kruissnelheid
	315,7	455,9	516,5	521,4

De hervorming voorziet in een beperking op de overgedragen DBI-aftrek, de overgedragen aftrek voor innovatie-inkomsten, de overgedragen verliezen, de overgedragen aftrek voor de notionele interestaftrek en de aftrek voor de incrementele notionele interestaftrek. Deze aftrekken zullen pas kunnen worden toegepast na de achtste bewerking, de investeringsaftrek, en worden dus verplaatst naar het einde van het bewerkingschema. Verder mag de som van deze aftrekken niet hoger zijn dan 1 miljoen euro, vermeerderd met 70 % van de belastbare basis die overblijft na de toepassing van de investeringsaftrek.

Om het budgettaire effect van de maatregel in te schatten heeft de studiedienst van de FOD Financiën gebruik gemaakt van het MiSIS-model met de fiscale gegevens van het aanslagjaar 2015 en geëxtrapoléerd naar de jaren 2018-2020, waarbij rekening werd gehouden met de verschillende timing van de maatregelen en het effect hiervan op de belastbare basis.

Belangrijk bij het bepalen van de budgettaire gevolgen van deze maatregel, is de aanrekeningsvolgorde van de verschillende aftrekken. Indien de overheid de budgettaire opbrengst van een minimumbelasting wenste te maximaliseren, dan dienden in de korf eerst de in de tijd onbeperkt overdraagbare aftrekken te worden aangerekend en de niet-overdraagbare het laatst. De studiedienst van de FOD Financiën heeft deze

volgorde ook zo in de analyse opgenomen. Zoals opgemerkt door het Rekenhof werd in het voorliggende wetsontwerp de volgorde van aftrekken echter gewijzigd. De incrementele notionele interestaftrek die normaal als laatste aftrekbewerking zou moeten komen om het effect van de korf te maximaliseren, komt nu als eerste⁵⁶. Dit betekent dat de opbrengst van de korf lager zal zijn dan geraamd door de FOD Financiën.

5.2.2.4. Verscherpen van de voorwaarden voor de vrijstelling op meerwaarden op aandelen

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	kruissnelheid
	165,9	239,5	270,5	272,7

De vrijstelling van meerwaarden op aandelen wordt verder afgestemd op de DBI-voorwaarden. Voortaan zal ook aan de participatiedrempel moeten voldaan zijn om te genieten van de vrijstelling van meerwaarden. Dit betekent dat de vennootschap een minimumdeelneming van 10 % of een minimumbedrag van 2,5 miljoen euro gedurende een onafgebroken periode van 1 jaar moet hebben aangehouden in de vennootschap waarvan op de aandelen ervan een meerwaarde wordt gerealiseerd.

Bij de raming van deze maatregel neemt de studiedienst van de FOD Financiën als hypothese dat de belastingheffing niet van toepassing is op de waardeinstijging van de aandelen vanaf de inwerkingtreding van de maatregel vanaf aanslagjaar 2019, maar op de waardeinstijging vanaf het moment van verwerving van de aandelen. Om de geraamde budgettaire opbrengst te halen, is het belangrijk dat dit uitgangspunt effectief opgaat.

Vertrekkende van de laatste statistieken over de vrijgestelde meerwaarden, wordt vervolgens een hypothese gemaakt over het percentage aan aandelen die in de nieuwe regeling niet meer vrijgesteld is. Specifiek wordt ervoor geopteerd om de helft van het aandeel in het totaal aantal participaties te nemen van participaties die er niet toe leiden dat de vennootschap aanzien wordt als verbonden vennootschap of als vennootschap waarmee een deelnemingsverhouding bestaat. Voorzichtigheidshalve wordt maar gerekend met de helft van dit aandeel, om op die manier tot een realistische schatting te komen die verdedigbaar is.

5.2.2.5. Hervorming van het stelsel van de moratorium –en nalatigheidsinteressen

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	kruissnelheid
	20,1	50,4	80,6	151,2

De vennootschapsbelastinghervorming voorziet ook in een aanpassing van het stelsel van de moratorium- en nalatigheidsinteressen. Voor beiden zal het tarief worden gesplitst in een vaste interestvoet van 2 % en een variabele interestvoet die gekoppeld zal worden aan de lineaire obligaties. Bovendien zullen de nalatigheidsinteressen voortaan 2 procentpunt hoger liggen dan de moratoriuminteressen en dit voor alle belastingen. Ook zal de fiscale administratie niet langer verplicht worden moratoriuminteressen te betalen als de teruggave niet berust op een fout van de administratie. De maatregel gaat in vanaf 1 januari 2018.

⁵⁶ De volgorde van de overige aftrekbewerkingen in de korf zijn wel hetzelfde gebleven. Zo dient eerst de notionele interestaftrek gebruikt te worden die onbepert overdraagbaar geworden is in de tijd en erna pas de stock aan notionele interestaftrek die slechts gedurende 7 jaar overdraagbaar is. Deze volgorde zorgt voor een grotere budgettaire opbrengst van de korf.

5.2.2.6. Kapitaalverminderingen

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	kruissnelheid
	97,2	97,2	97,2	97,2

De hervorming leidt er toe dat kapitaalverminderingen, beslist vanaf 1 januari 2018, voortaan pro rata worden aangerekend op het gestort kapitaal en de in het kapitaal geïncorporeerde belaste reserves. Het gedeelte toegerekend op het werkelijk gestort kapitaal blijft onbelast terwijl op het andere gedeelte een roerende voorheffing van 30 % verschuldigd zal zijn.

Om de budgettaire opbrengst van deze maatregel te ramen, is er uiteraard informatie nodig over het bedrag aan kapitaalverminderingen die in aanmerking komen; het gaat hierbij om vennootschappen die een kapitaalvermindering doorvoeren en die nog belastbare reserves hebben (waarop dan roerende voorheffing verplicht is). Om hier een zicht op te krijgen heeft de studiedienst van de FOD Financiën gebruik gemaakt van Belfirst-data. Informatie uit deze dataset heeft toegelaten om de kapitaalverminderingen van alle vennootschappen eruit te filteren die aan de voorwaarde voldoen en dus in het nieuwe systeem zouden leiden tot een budgettaire opbrengst voor de overheid. Herstructurerings en dergelijke werden weggelaten om een realistisch beeld te krijgen. Gegeven de hypothese dat de Belfirst-gegevens ook representatief zijn voor toekomstige jaren, kan op die manier de opbrengst van de maatregel worden geraamd.

Deze methode is verdedigbaar en leidt waarschijnlijk tot een realistische inschatting van de budgettaire opbrengst. Er wordt echter geen rekening gehouden met mogelijke gedragseffecten van de ondernemingen. Zoals het Rekenhof ook aangeeft kan de belastbaarheid van de kapitaalverminderingen vanaf begin 2018 ondernemingen aanzetten om nog voor het jaareinde een kapitaalvermindering door te voeren. Verder kan de wijziging in het systeem van de notionele interestaftrek ondernemingen een prikkel geven om over te gaan tot kapitaalsverminderingen. Dit heeft een negatieve impact op de toekomstige eigenvermogenspositie van ondernemingen, waardoor de structurele opbrengst van deze maatregel mogelijks te hoog geraamd zou kunnen zijn.

5.2.2.7. Maatregelen genomen in de strijd tegen vervennootschappelijking

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	kruissnelheid
	73,2	105,6	119,3	120,2

Om vervennootschappelijking van eenmanszaken tegen te gaan, wordt de minimumbezoldiging voor zaakvoerders opgetrokken naar 45 000 euro. Op het te weinig uitgekeerde bedrag aan bezoldiging, wordt een fiscaal aftrekbare boete van 5 %, in de eerste fase van de hervorming, en van 10 % vanaf de tweede fase van de hervorming, geheven.

Om de budgettaire opbrengst van de fiscaal aftrekbare boete te bepalen, is het belangrijk om te beschikken over een goede inschatting van het totaal aantal bedrijven die niet aan de vereiste minimumbezoldiging voldoet. De studiedienst van de FOD financiën vertrekt hierbij van het totaal aantal bvba's, ongeacht of ze in de huidige regeling reeds voldoen aan de minimumbezoldiging. Tevens worden nog forfaitair 10 000 andere vennootschappen meegenomen. Men verwacht vervolgens dat 30 % van deze bedrijven niet zullen voldoen aan de minimumbezoldiging waarbij de gemiddelde onderwaardering van het uitgekeerd loon op 15 000 euro wordt vastgesteld.

Om de budgettaire opbrengst te ramen van deze maatregel zijn dus veel hypothesen nodig. De verwachting dat 30 % niet voldoet aan de minimumbezoldiging lijkt een relatief hoge inschatting. Grafiek 9 in hoofdstuk 4 toont immers dat voor kleine ondernemingen, eens de winst voor de uitkering van de bezoldiging 70 000 euro of hoger is, het gemiddelde effectieve belastingtarief lager is als wel aan de verhoogde minimumbezoldiging wordt voldaan. Bij onvoldoende bezoldiging kan men immers ook niet meer genieten van de verlaagde tarieven in de vennootschapsbelasting. Het niet voldoen aan de minimumbezoldiging zou dus bij een kleine groep aan bvba's voorkomen, waardoor een inschatting van 30 % van het totaal aantal bvba's hoog lijkt.

Verder lijkt ook de hypothese omtrent de gemiddelde onderwaardering van het uitgekeerd loon zeer ruim ingeschat, namelijk 15 000 euro. Dit zou betekenen dat deze bedrijven in de oorspronkelijke regeling ook niet voldeden aan de minimumbezoldiging. De vraag stelt zich dan ook of de FOD Financiën beschikt over cijfers om deze hypothese te staven. Zoniet, dan lijkt dit toch een vrij optimistische raming van de budgettaire opbrengst van het bedrag aan boetes. Anderzijds is het voor kleine ondernemingen rationeel om te voldoen aan de nieuwe voorwaarden inzake minimum bezoldiging, wat aanleiding zal geven tot hogere opbrengsten in de personenbelasting.

5.2.2.8. Effectieve belasting op supplementen naar aanleiding van controles

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	kruissnelheid
	0,0	0,0	23,7	83,1

Om de vennootschappen aan te sporen hun aangifteverplichting correct te vervullen, zal vanaf de tweede fase van de hervorming geen fiscale aftrek, met uitzondering van de DBI-aftrek, meer worden toegestaan op de verhogingen van de belastbare grondslag vastgesteld na een belastingcontrole.

Deze maatregel heeft enkel betrekking op de effectieve toepassing van belastingverhogingen tegen een percentage van 10 % of hoger. Indien een belastingverhoging van 10 % van toepassing is, maar als deze niet effectief wordt toegepast, zoals bij afwezigheid van kwade trouw, wordt de maatregel niet toegepast als het een eerste overtreding betreft.

De bepaling van de budgettaire opbrengst is niet gemakkelijk in te schatten, gegeven de vrijstelling bij een eerste overtreding te goeder trouw, maar lijkt realistisch.

5.2.2.9. Invoering van een nieuw regime voor de aftrek van autokosten

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	kruissnelheid
	0	0	236,7	353,3

Het nieuwe regime voor de aftrek van autokosten in de vennootschapsbelasting is gebaseerd op een aanpassing van de formule voor het bepalen van het aftrekpercentage, dat gekoppeld is aan de CO₂-uitstoot en een coëfficiënt voor het type motor. Bovendien wordt het aftrekpercentage begrensd tussen de 50 en

100 %⁵⁷. In het nieuwe regime zal het dus niet langer mogelijk zijn om het aftrekpercentage van 120 %, dat nu kan gehanteerd worden voor auto's zonder CO₂-uitstoot, toe te passen⁵⁸.

De impact op kruissnelheid werd bepaald op basis van het aantal nieuwe inschrijvingen in 2014. Concreet werd berekend hoeveel de aftrek bedraagt onder het oude systeem⁵⁹ en na toepassing van het nieuwe systeem. Vervolgens werd een hypothese gemaakt omtrent de gemiddelde gebruiksduur van een bedrijfswagen, die op drie jaar werd vastgelegd. Deze elementen laten dan toe om te komen tot de uiteindelijke impact in termen van de belastbare basis.

Om de gebudgetteerde opbrengst te bepalen werd de verhoging van de belastbare basis vermenigvuldigd met het nominale belastingtarief. Dit is opmerkelijk aangezien voor alle andere basisverbredende maatregelen het gewogen gemiddelde tarief van 32,2 % wordt gehanteerd waardoor de berekening niet volledig consistent is.

De keuze als basiscijfer van het wagenpark dat in 2014 werd ingeschreven, als laatst beschikbare cijfer, kan ervoor zorgen dat de raming in twee opzichten vertekend kan zijn. Er wordt namelijk uitgegaan van een status quo van het wagenpark. Er kan weliswaar geargumenteed worden dat het wagenpark jaarlijks nog verder uitbreidt, maar er een verdere vergroening ervan zal zijn, aangezien nieuwe wagens een lagere CO₂-uitstoot hebben. Dit kan ertoe leiden dat er duidelijk neerwaartse risico's zijn verbonden aan de geraamde budgettaire opbrengsten van deze maatregel. Anderzijds kan een verwachte gemiddelde levensduur van een bedrijfswagen van 3 jaar als een voorzichtige inschatting worden beschouwd.

Al bij als lijken er aan de raming van de budgettaire impact van het nieuwe regime inzake de aftrek van autokosten zowel neerwaartse als opwaartse risico's te zijn verbonden. Een verdere verbreding van de heffingsbasis van de vennootschapsbelasting zou evenwel mogelijk zijn geweest door die aftrek van autokosten verder te reduceren en hierbij strengere milieueisen naar voren te schuiven.

⁵⁷ Auto's met een CO₂-uitstoot van meer dan 200 gram hebben maar recht op een aftrek van 40 %.

⁵⁸ De budgettaire impact van het beperken van het aftrekpercentage tot 100 % werd opgenomen in de budgettaire impact van de niet-belastbare bestanddelen (zie verder).

⁵⁹ Momenteel is het aftrekpercentage voor autokosten afhankelijk van de CO₂-uitstoot en het soort motor.

5.2.2.10. Overige structurele maatregelen

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	kruissnelheid
Schrapping van verschillende aftrekken	0,0	0,0	190,0	283,6
Niet-aftrekbare boetes	0,0	0,0	40,5	60,4
Excess profit rulings	43,5	61,9	69,3	69,6
Sancties ingevolge niet-indienen aangifte	0,0	0,0	31,7	36,6
Maatregelen m.b.t. inschakelingsbedrijven	10,0	15,4	19,1	20,1
Hervorming innovatie-aftrek	14,9	20,1	18,8	18,8
Internationale verliesverrekening vaste inrichtingen	0,0	0,0	10,8	16,1
Verduidelijking criterium marktrente	0,0	0,0	7,8	11,6
Verworpen uitgaven geheime commissielonen	0,0	0,0	6,0	8,9
Economische definitie vaste inrichtingen	0,0	0,0	5,4	8,1
Gespreide taxatie herbeleggingsmeerwaarden	4,2	5,9	6,5	6,4
Disconto op schulden	0,0	0,0	4,3	6,4
Afschaffing van de investeringsreserve	0,9	1,3	1,4	1,4

Om de hervorming van de vennootschapsbelasting budgetneutraal te houden, worden nog verschillende andere structurele maatregelen genomen. Zo zullen verschillende aftrekposten, waaronder de meerwaarde op bedrijfswagens en de aftrek voor aanvullend personeel geschrapt worden. Verder zal ook de aftrek van verschillende kosten, zoals autokosten, beperkt worden tot 100 %. De inschatting van de verbreding van de belastbare basis die hierdoor optreedt, gebeurt aan de hand van de statistieken van het laatst beschikbare aanslagjaar 2015 en wordt vervolgens geëxtrapoleerd naar latere aanslagjaren. Op deze werkwijze valt niets aan te merken. De weergegeven budgettaire cijfers kunnen dan ook als realistisch worden beschouwd.

Dit geldt ook voor de maatregel inzake de afschaffing van de aftrekmogelijkheid van sommige boetes. Hierbij is rekening gehouden met het verloop van de boetes in het recente verleden, waarop een groeivoet is toegepast.

Met betrekking tot de budgettaire opbrengst in het kader van de excess profit rulings en de hervorming van de innovatie-aftrek kan opgemerkt worden dat deze maatregelen reeds ten uitvoer gebracht zijn. Deze zouden in principe dus niet moeten ingeschreven worden als een budgettaire opbrengst ten gevolge van de voorliggende hervorming. Bovendien zijn, zoals het Rekenhof aangeeft, de opbrengsten uit de excess profit rulings onzeker van aard door het beroep van de Belgische Staat bij het Europees Hof van Justitie.

Over de budgettaire inschatting van de resterende basisverbredende maatregelen zijn er geen opmerkingen. Het gaat om relatief beperkte bedragen.

a. Tijdelijke maatregelen

5.2.2.11. Wijziging van afschrijvingsregimes

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	kruissnelheid
Pro-rata temporis afschrijvingen voor kmo's	0,0	0,0	318,1	0,0
Opheffing degressief afschrijvingsstelsel	0,0	0,0	159,9	0,0

De hervorming van de vennootschapsbelasting wordt ook gekenmerkt door een wijziging in het systeem van afschrijvingen. Specifiek worden twee maatregelen genomen.

Zo worden pro-rata temporis afschrijvingen ook van toepassing voor kleine ondernemingen in het jaar van de investering. In de huidige vennootschapsbelasting mogen kleine vennootschappen immers in het jaar van de verwerving van het actief meteen voor het volledige jaar een afschrijving doen. Voortaan zou hun eerste afschrijving gelimiteerd worden pro rata van het aantal dagen sinds de aankoop van het actief. De werkwijze voor het bepalen van de tijdelijke opbrengst, zoals beschreven in bijlage 2 van de nota van de studiedienst van de FOD Financiën van 13 oktober, is verdedigbaar.

Daarnaast voorziet het wetsontwerp ook de afschaffing van het degressief systeem voor afschrijvingen. Vennootschappen zullen dus niet langer voor bepaalde activa een hoger dan lineair afschrijvingsritme in de eerste jaren na de aankoop kunnen toepassen. De concrete berekening van de budgettaire impact wordt opnieuw uitgelegd in bijlage 2 van de nota van 13 oktober. Concreet wordt het verschil berekend tussen de toepassing van het lineaire en degressieve afschrijvingsstelsel. De overgang naar een lineair systeem zorgt immers voor een toename van de belastbare basis in de eerste jaren na de omschakeling. Op de volledige afschrijvingstermijn is er echter geen verschil tussen de twee afschrijvingsystemen.

5.2.2.12. Verhoging van het aandeel voorafbetalingen in de inkomsten uit de vennootschapsbelasting

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	kruissnelheid
	399,2	478,8	186,5	0,0

Het basistarief van de belastingvermeerdering, toegepast op de verschuldigde belasting, wordt voor aanslagjaar 2019 (voorafbetalingen 2018) verhoogd van 2,25 % tot 6,75 %. Bovendien worden de toegestane uitzonderingen, waarbij geen belastingvermeerdering verschuldigd is, beperkt.

Er wordt dan ook door de studiedienst van de FOD Financiën verwacht dat een verhoging van de belastingvermeerdering voor vennootschappen die niet of niet tijdig voorafbetalen, zal leiden tot een toename van de voorafbetalingen vanaf 2018. Specifiek wordt voor de jaren 2018-2020 uitgegaan van een geleidelijke toename van het aandeel van de voorafbetalingen in de verschuldigde belasting, van de huidige 62 % tot 65 % voor aanslagjaar 2019 (voorafbetalingen 2018), en tot 67 % vanaf aanslagjaar 2020 (voorafbetalingen 2019). Tegelijk wordt rekening gehouden met een equivalente daling van het aandeel van de ingekohierde belasting in de jaren volgend op de voorafbetaling. De verschuiving van de betaling naar voor in de tijd geeft aanleiding tot een tijdelijke meeropbrengst in de vennootschapsbelasting tot 2020.

Het is logisch dat door een verhoging van de belastingvermeerdering bij onvoldoende voorafbetalingen, een verschuiving verwacht wordt naar voorafbetalingen. Het verschil tussen de rente om het vooraf te betalen bedrag te lenen en het tarief van belastingvermeerdering zal immers gevoelig kleiner worden, en zelfs negatief.

Uit de fiscale kasontvangsten voor de eerste drie kwartalen van 2017 blijkt dat de voorafbetalingen reeds in 2017 sterk zijn gestegen. Op basis van deze realisaties kan er vanuit gegaan worden dat het aandeel van de voorafbetalingen in de verschuldigde belasting reeds in 2017 tot 70 % stijgt. Gezien de sterk verhoogde belastingvermeerdering kan vervolgens verwacht worden dat dit aandeel vanaf 2018 verder zal stijgen in de richting van of zelfs tot boven het gemiddelde aandeel van vóór de financiële crisis, wat meer dan 80 % bedroeg. Een verhoging van het aandeel met 5 procentpunten zoals in de raming van de regering kan dan ook als voorzichtig beschouwd worden, waardoor de tijdelijke opbrengsten nog hoger zouden kunnen liggen⁶⁰.

5.2.2.13. Mobiliseren van belastingvrije reserves

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	kruissnelheid
	0,0	0,0	131,0	0,0

De hervorming wil een tijdelijke gunstmaatregel invoeren voor de opname van belastingvrije reserves, die normaal gezien bij opname onderworpen worden aan het normale tarief van de vennootschapsbelasting. Het doel van deze maatregel is om de praktijk te ontmoedigen waarbij belastingvrije reserves lange tijd op de balans blijven staan, en waarbij dus het tijdstip van taxatie steeds verder vooruit wordt geschoven. Een gelijkaardige maatregel was reeds van kracht voor de aanslagjaren 2008-2010. De nieuwe tijdelijke maatregel zal gelden voor de aanslagjaren 2021 en 2022. Op het omgezette bedrag zal een tarief van toepassing zijn in de vennootschapsbelasting van 15 % en van 10 % mits herinvestering.

Op basis van de tijdelijke invoering in het verleden, wordt de hypothese gemaakt dat 4 % van de belastingvrije reserves gemobiliseerd wordt. Vervolgens wordt ervan uitgegaan dat 70 % belast wordt aan een tarief van 15 % en 30 % aan het verlaagde tarief van 10 %. Zo kan de verbreding van de belastbare basis berekend worden. Dit lijkt alleszins een realistische inschatting, temeer door men zich kan beroepen op de informatie uit het verleden bij invoering van een gelijkaardige maatregel.

5.2.2.14 Overige tijdelijke maatregelen

Begrotingsjaar	2018	2019	2020	kruissnelheid
Fiscaal matching principe aftrek kosten	50,3	36,2	25,6	0,0
Beperking voorzieningen voor risico's en kosten	32,5	39,1	34,6	0,0

Ten slotte worden er nog twee beperkte tijdelijke maatregelen genomen. Het betreft de opname in de vennootschapsbelasting van de doorwerking van het boekhoudkundig matchingprincipe voor kosten naar het fiscale luik en de beperking van de vrijstelling van voorzieningen voor risico's en kosten. Er zijn geen opmerkingen over de raming van budgettaire impact van deze tijdelijke maatregelen.

⁶⁰ Indien de voorafbetalingen sterker zouden toenemen dan geraamd, dan zou dit ook de timing van de overige maatregelen beïnvloeden. Het betreft zowel de stimulerings- als de compensatiemaatregelen, waarvan de budgettaire impact tegengesteld is.

CONCLUSIES

De voorgestelde hervorming van het Belgisch stelsel van de vennootschapsbelasting is ingrijpend. Zo zullen de nominale tarieven met ongeveer een kwart worden gereduceerd, tot 25 % voor het standaardtarief en tot 20 % voor het fiscaal resultaat van kmo's dat lager is dan 100 000 euro. Tevens wordt de DBI-aftrek verhoogd tot 100 %, de investeringsaftrek voor kmo's tijdelijk verhoogd naar 20 %, de vrijstelling van de doorstorting van bedrijfsvoorheffing uitgebreid naar onderzoekers met een bachelorsdiploma en wordt verliescompensatie binnen ondernemingsgroepen mogelijk. Daarnaast wordt het huidige stelsel van de notionele interestaftrek vervangen door een beperktere belastingaftrek die enkel betrekking heeft op kapitaalverhogingen. Deze aanpassing en andere compensatiemaatregelen zouden ervoor moeten zorgen dat de hervorming vanuit budgettair oogpunt neutraal is.

De keuze om de hervorming van de vennootschapsbelasting uit te voeren zonder de overheidsfinanciën te bezwaren, kan worden gesteund in het licht van de doelstelling om te komen tot een structureel begrotingsevenwicht. Het nastreven van deze doelstelling is belangrijk om de overheidsschuld gestaag te verminderen, de houdbaarheid van de overheidsfinanciën te waarborgen en het hoofd te kunnen bieden aan de budgettaire kosten verbonden aan de vergrijzing van de bevolking.

De federale regering biedt met de voorgestelde hervorming een duidelijk antwoord op het advies van de Hoge Raad van Financiën waarin de relevantie van een fiscale nichestrategie gebaseerd op preferentiële stelsels, in combinatie met relatief hoge nominale heffingstarieven, in vraag wordt gesteld als gevolg van internationale ontwikkelingen. Voortaan wordt geopteerd voor een strategie die is gebaseerd op een verlaging van de nominale tarieven en een verbreding van de heffingsgrondslag.

De initiatieven die onder impuls van de OESO en met steun van de G20 werden genomen om een uitholling van de heffingsbasis en een verschuiving van winsten om louter fiscale overwegingen te bekampen, vormden de basis voor de ATAD-richtlijn die ervoor zorgt dat de acties op een gecoördineerde wijze worden geïmplementeerd in de Europese Unie. Ook de maatregelen die een volledige transparantie van fiscale regelingen beogen, onder meer via voorafgaande fiscale rulings of verrekenprijzafspraken, zouden een verschuiving van winsten naar landen waar deze niet of laag worden belast moeten belemmeren. Tevens werden regels uitgevaardigd waaraan een fiscale voorkeurstelsel voor inkomsten uit octrooirechten (patent boxes) moet voldoen, wat ertoe heeft geleid dat het Belgisch stelsel, dat vanuit internationaal perspectief zeer gunstig was voor ondernemingen, vanaf 1 juli 2016 is vervangen door een aftrek voor innovatieinkomsten. Voorts heeft de EC geoordeeld dat de voorafgaande fiscale rulings met betrekking tot "overwinsten" (excess profit rulings), die multinationale ondernemingen soms aanzienlijke belastingvoordelen opleverden, in strijd zijn met de Europese regels voor staatssteun. Deze initiatieven, die erop gericht zijn om belastingontwijking tegen te gaan, verdienen alle steun, aangezien dergelijke ontwijking onrechtvaardig en vanuit macro-economisch oogpunt inefficiënt is. Vanuit dezelfde overweging kan ook de intentie van de EC om in de Europese Unie te komen tot een gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting worden gesteund en zouden ook afspraken over minimale tarieven zinvol zijn.

Een verlaging van de huidige nominale heffingstarieven van de vennootschapsbelasting in België is aangewezen, gelet op de gewijzigde internationale context. Deze tarieven zijn in Europees perspectief immers hoog. Enkele Malta en Frankrijk hebben hogere tarieven, terwijl alle andere lidstaten van de Europese Unie lagere tarieven hanteren. Tevens lijkt de tendens tot dalende tarieven, die vooral in de periode vóór de financiële en economische crisis merkbaar was maar nadien nagenoeg tot stilstand was gekomen, opnieuw te zijn aangevat. Sommige lidstaten hebben immers recentelijk hun tarieven van de vennootschapsbelasting verlaagd of hebben plannen om dit te doen. Met de vooropgestelde verlaging van het nominaal standaard tarief van de Belgische vennootschapsbelasting tot 25 % zou opnieuw aansluiting worden gevonden bij het gemiddelde tarief in de Europese Unie, dat nog iets lager is en in 2017 uitkomt op 21,9%. Een te grote afwijking tussen het tarief in België en dat in de andere lidstaten zou de aantrekkelijkheid van België als vestigingsplaats van de activiteiten van multinationale ondernemingen ernstig in het gedrang kunnen brengen, wat nadelige effecten zou hebben. In vergelijking met de situatie waarbij het stelsel van de vennootschapsbelasting in België ongewijzigd zou zijn gebleven, laat de hervorming dan ook toe in globaal positieve dynamische effecten te verwachten.

De afschaffing van de notionele interestaftrek in zijn huidige vorm is de belangrijkste maatregel om de budgettaire impact van de tariefverlaging te compenseren. De invoering van de notionele interestaftrek heeft ertoe geleid dat de fiscale discriminatie van eigen vermogen ten opzichte van leningen in grote mate werd weggewerkt en heeft een versterking van de solvabiliteit van de Belgische ondernemingen in de hand gewerkt. Daarenboven zorgt de notionele interestaftrek voor een stimulans van de private investeringen. Om deze redenen hebben internationale instellingen zich doorgaans voorstander getoond van deze maatregel. Ook de EC erkent de verdienste van dit systeem, maar in haar voorstel omtrent een gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag stelt ze een incrementeel systeem van notionele interestaftrek, op basis van de toename van het eigen vermogen in 10 jaar, voorop. Op deze manier wordt er minder ruimte geboden aan mogelijkheden tot fiscale ontwijing en zou de budgettaire impact van de invoering van deze aftrek relatief beperkt blijven, terwijl de economische voordelen van het systeem in grote mate overeind blijven. Het nieuwe systeem van notionele interestaftrek dat in het Belgische stelsel van vennootschapsbelasting zou worden ingevoerd is beperkter dan het voorstel van de EC. Zo wordt de toepassing ervan beperkt tot de (gemiddelde) jaarlijkse toename van het eigen vermogen, en ligt het notionele rentetarief lager dan wat de EC voorstelt. Hierdoor worden de mogelijkheden tot misbruik drastisch beperkt. De hervorming van het systeem van notionele interestaftrek zal tot gevolg hebben dat België niet langer een aantrekkelijke vestigingsplaats zal vormen voor de financieringscentra van multinationale ondernemingen. Met de hervorming zullen echter ook economische voordelen van het systeem verminderen. De budgettaire impact van de eventuele daaruit resulterende sterkere schuldtoename wordt echter wel gematigd door een verstrenging van het regime inzake interestaftrek. De heffingsdruk zal toenemen voor ondernemingen met een relatief lage rendabiliteit en zal afnemen voor zeer winstgevende ondernemingen.

De keuze om de tarieven te verlagen en de heffingsgrondslag te verbreden, kan worden gesteund, aangezien op deze manier de distorsies die voortvloeien uit de vennootschapsbelasting kunnen worden beperkt. De Hoge Raad van Financiën wijst op mogelijke positieve terugverdieneffecten van dergelijke hervorming in de mate dat investeringen worden bevorderd, al hangt dit af van de gekozen basisverbredende maatregelen.

De economische dynamiek van de hervorming wordt ondersteund door de maatregelen die erop gericht zijn om investeringen in onderzoek en ontwikkeling aan te moedigen en op deze manier innovatie te bevorderen. Daarentegen beantwoordt de preferentiële behandeling van kmo's door middel van een verlaagd tarief niet aan de adviezen van de internationale instellingen, aangezien dit inefficiënties en vervennootschappelijking in de hand kan werken. Overigens kan gesteld worden dat verdere verbreding van de heffingsbasis evenwel mogelijk zou zijn geweest, onder meer door de aftrek van autokosten verder te reduceren en hierbij strengere milieueisen naar voren te schuiven.

De berekening van de budgettaire impact van de hervorming van de vennootschapsbelasting is een moeilijke taak. De FOD Financiën heeft per maatregel berekeningen uitgevoerd of ramingen naar voren geschoven. Hierbij werd vertrokken van hypothesen, die kritisch werden beoordeeld in de onderhavige analyse.

De impact van de tariefverlaging lijkt op basis van plausibele hypothesen te zijn geraamd. De budgettaire kostprijs van de nieuwe regeling voor verliescompensatie op groepsniveau van haar kant lijkt ruim te zijn ingeschat; de toepassing van de regeling is voorlopig immers relatief beperkt. De verhoging van de DBI-aftrek tot 100 % daarentegen zou op kruissnelheid tot een sterker dan vooropgestelde daling van de opbrengsten uit vennootschapsbelastingen kunnen leiden.

Wat de compenserende maatregelen betreft, is het beeld eveneens gemengd. Zo houdt de geraamde impact van de hervorming van de notionele interestaftrek geen rekening met een eventuele aanpassing van de financieringsstructuur van ondernemingen en dus hogere interestlasten, waarvan de toerekenbaarheid echter wel wordt beperkt. Voorts zou het voorzichtig zijn om uit te gaan van de hypothese dat alle financieringsvennootschappen van multinationale ondernemingen uit België zouden vertrekken in plaats van de hypothese van 90 %. Wat de rentehypothese voor de bepaling van het tarief van de notionele interestaftrek betreft, werd gewerkt met de vooruitzichten op middellange termijn van het Federaal Planbureau van juni 2017, wat zeer verdedigbaar is. De hypothese om op kruissnelheid uit te gaan van rentevoet van 2 % daarentegen kan onmiskenbaar als voorzichtig worden bestempeld. Verder wordt

verwacht dat de toepassing van de ATAD-richtlijn een aanzienlijke toename van de ontvangsten met zich zal brengen. De ter zake gehanteerde ramingen zijn in overeenstemming met de ramingen van de EC over de potentiële bijkomende ontvangsten in de Europese Unie indien er geen winstverschuivingen meer zouden zijn, wat vereist dat de ATAD-richtlijn rigoureuus wordt omgezet in de fiscale wetgeving van alle lidstaten van de EU. Ook bij de overige financieringsbronnen zijn soms optimistische uitgangspunten gekozen, bij andere voorzichtiger uitgangspunten.

Al bij al bevat de raming van de budgettaire impact van de hervorming van de vennootschapsbelasting zowel neerwaartse als opwaartse risico's. Gelet op de aard van deze risico's is het echter niet mogelijk om de relatieve omvang ervan tegen elkaar af te wegen. Gelet daarop is het te verwelkomen dat geen rekening gehouden werd met positieve dynamische effecten die van de hervorming kunnen worden verwacht in vergelijking met een scenario van ongewijzigde fiscaliteit.

Bibliografie

- Aus dem Moore N. (2014), *Corporate Taxation and Investment: Evidence from the Belgian ACE Reform*, Ruhr Economic Papers 534, RWI.
- Burggraeve K., Ph. Jeanfils, K. Van Cauter en L. Van Meensel (2008), *Macro-economische en budgettaire impact van de belastingaftrek voor risicokapitaal*, NBB, Economisch Tijdschrift, 7-50, september.
- Centre for European Economic Research (ZEW) GMBH (2016), *The Impact of Tax Planning on Forward-Looking Effective Tax Rates*, EC Taxation Papers, working paper 64.
- Code of Conduct Group (Business Taxation) (2014), *Report to the Council*, 11 december.
- Code of Conduct group (Business Taxation) (2017), *Report to the Council*, 12 juni.
- Council of the EU (2015), *Council conclusions on corporate taxation – base erosion and profit shifting*, press release, 8 December.
- de Mooij R. en S. Ederveen (2006), *What a difference does it make? Understanding the empirical literature on taxation and international capital flows*, Workshop on corporate tax competition and coordination in Europe, Brussels.
- de Mooij R. en M. Devereux (2009) *Alternative Systems of Business Tax in Europe: An applied analysis of ACE and CBIT Reforms*, EC Taxation Papers, Working paper 28.
- de Mooij R. en S. Hebous (2017), *Curbing Corporate Tax Bias*, IMF, Working paper 17/22.
- de Mooij R., S. Hebous, M. Hrdinkova (2017), *Growth-enhancing corporate tax reform in Belgium*, IMF, Selected Issues Paper, IMF Country report No. 17/70, 17 maart.
- Dumont M. (2015), *Evaluation of federal tax incentives for private R&D in Belgium: An update*, Federal Planning Bureau, Working paper 5-15, June.
- Duprez C. en Ch. Van Nieuwenhuyze (2016), *Welk effect hebben de buitenlandse investeringen van multinationals op de Belgische economie?* NBB Economisch Tijdschrift, 45-63, September.
- EC (2014), *Macroeconomic Imbalances Belgium 2014 – Chapter 4: Specific topic: The Belgian tax system in the context of macro-economic imbalances*, European Economy, Occasional Papers n° 172, maart.
- EC (2015a), Commission Staff working document, *Technical analysis of focus and scope of the legal proposal – accompanying the document Proposal for a Council Directive amending Directive 2011/16/EU as regards exchange of information in the field of taxation*, SWD(2015) 60 final, 18 maart.
- EC (2015b), *Communication from the Commission to the European Parliament and the Council: “A fair and efficient Corporate Tax System in the European Area: 5 Key Areas for Action”*, COM(2015) 302 final, 17 juni.
- EC (2016a), *Persbericht – Staatsteun: de Commissie besluit dat de Belgische belastingregeling voor overwinst onwettig is; ongeveer 700 miljoen euro moet worden teruggevorderd van 35 multinationals*, 11 januari.
- EC (2016b), *Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad: Pakket anti-ontgaansmaatregelen: volgende stappen naar effectieve belastingheffing en grotere fiscale transparantie in de EU*, COM(2016) 23 final, 28 januari.
- EC (2016c), *Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad over een externe strategie voor effectieve belastingheffing*, COM(2016) 24 final, 28 januari.
- EC (2016d), *Commission Recommendation on the implementation of measures against tax treaty abuse*, C(2016) 271 final, 28 januari.
- EC (2016e), *Commission Staff working document accompanying the document communication from the Commission to the European Parliament and the Council – Anti Tax Avoidance Package: Next Steps towards delivering effective taxation and greater tax transparency in the EU*, SWD(2016) 6 final, 28 januari.

- EC (2016f), *The Anti Tax Avoidance Package – Questions and Answers*, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-160_en.htm, 28 januari.
- EC (2016g), *Communication from the Commission to the European parliament and the Council: Building a fair, competitive and stable corporate tax system for the EU*, COM(2016) 682 final, 25 oktober.
- EC (2016h), *Impact assessment accompanying the document Proposals for a Council Directive on a Common Corporate Tax Base and a Common Consolidated Corporate Tax Base (CCCTB)*, SWD (2016) 341 final, 25 oktober.
- EC (2016i), *Voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende een gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting (CCCTB)*, COM(2016) 683 final, 25 oktober.
- EC (2016j), *Voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting (CCTB)*, COM(2016) 685 final, 25 oktober.
- EC (2017), *Recommendation for a Council Recommendation on the 2017 National Reform Programme of Belgium and delivering a Council Opinion on the 2017 Stability Programme of Belgium*, COM(2017) 501 final, 22 mei.
- EC, *Taxation Trends in the European Union – Data for the EU Member States, Iceland and Norway*, diverse edities.
- Eugène B., P. Bisciari, M. Nautet, P. Stinglhamber, L. Van Meensel (2013), *Tendensen in de belastingstelsels van de EU*, NBB, Economisch Tijdschrift, 29-49, december.
- European Parliamentary Research Service (2015), *Bringing transparency, coordination and convergence to corporate tax policies in the European Union: I – Assessment of the magnitude of aggressive corporate tax planning*, september.
- Federaal Planbureau (2017), *Economische vooruitzichten 2017-2022*, juni.
- Federale Overheidsdienst Financiën, *Fiscaal memo*, diverse edities.
- Federale Overheidsdienst Financiën (2017a), *Wetsontwerp houdende hervorming van de vennootschapsbelasting*.
- Federale Overheidsdienst Financiën (2017b), *Memorie van toelichting – Wetsontwerp houdende hervorming van de vennootschapsbelasting*.
- Federale Overheidsdienst Financiën (2017c), *Stafdienst Beleidsexpertise en ondersteuning – Studiedienst, Réforme de l'impôt des sociétés*, 13 oktober 2017.
- Hebous S. en M. Ruf (2017), "Evaluating the Effects of ACE Systems on Multinational Debt Financing and Investment", *Journal of Public Economics* (forthcoming).
- Høj J. (2009), *How to reform the Belgian tax system to enhance economic growth*, OECD, Economics Department working paper No 741, december.
- Hoge Raad van Financiën (2014), *Een tax shifting ten voordele van arbeid en bredere belastinggrondslagen – Scenario's voor een globale en significante belasting hervorming*, Afdeling "Fiscaliteit en parafiscaliteit", augustus.
- Hoge Raad van Financiën (2016), *De vennootschapsbelasting in een "Post-BEPS"-omgeving*, Afdeling 'Fiscaliteit en Parafiscaliteit', juni.
- Interfederaal Korps van de Inspectie van Financiën – FOD Financiën (2017a), *Nota voor de heer Minister van Financiën betreffende het wetsontwerp houdende hervorming van de vennootschapsbelasting*, 16 oktober 2017.
- Interfederaal Korps van de Inspectie van Financiën – FOD Financiën (2017b), *Nota voor de heer Minister van Financiën betreffende het wetsontwerp houdende hervorming van de vennootschapsbelasting*, 21 oktober 2017.
- Juncker J.C. (2014), *A New Start for Europe: My agenda for Jobs, Growth, Fairness and Democratic Change*, President Juncker's Political Guidelines, juli.

- Nicodème G. (2006), *Corporate tax competition and coordination in the European Union: What do we know? Where do we stand?*, European Economy 250.
- OECD (2015a), *OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project: Explanatory Statement – 2015 Final Reports*.
- OECD (2015b), *OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project: 2015 Final Reports – Frequently Asked questions*.
- OECD (2015c), *OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project: Measuring and Monitoring BEPS – Action 11: 2015 Final Report*.
- OECD (2017), *Harmful Tax Practices: 2017 Progress Report on Preferential Regimes (Inclusive framework on BEPS: Action 5)*, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project.
- Rekenhof (2017), *Commentaar en opmerkingen bij de ontwerpen van staatsbegroting voor het begrotingsjaar 2018*, november.
- Schepens G. (2016), *Taxes and Bank Capital Structure*, Journal of Financial Economics, Vol. 120, 585-600.
- Van Cauter K. en L. Van Meensel (2007), *'Recente tendensen inzake vennootschapsbelasting'*, NBB, Economisch Tijdschrift, 69-87, juni.
- Zangari E. (2014), *Addressing the Debt Bias: A Comparison between the Belgian and the Italian ACE Systems*, EC Taxation Papers, Working paper 44.

Geraamde budgettaire impact van de hervorming van de vennootschapsbelasting
(in miljoen euro's)

	2018	2019	2020	Kruissnelheid
Min (-)				
I. Tariefverlaging				
Budgettaire impact tariefverlaging	-1 242,6	-1 807,1	-3 777,6	-4 766,3
Referentietarief	32,20 %	32,20 %	32,20 %	32,20 %
Nominaal tarief, na hervorming	29,58 %	29,58 %	25,00 %	25,00 %
Kmo-tarief, 1ste schijf van 100,000	20,40 %	20,40 %	20,00 %	20,00 %
Impliciet tarief, na hervorming	28,16 %	28,16 %	24,25 %	24,25 %
II. Andere stimuleringsmaatregelen				
Verlaging tarief voor de exit-taks voor de vastgoedvehikels	8,2	11,6	12,8	-6,1
Opheffen tarief van 0,40 %	-39,0	-54,9	-60,4	-60,0
III. Extra stimuli				
Tijdelijke boostmaatregel investeringsaftrek	-165,6	-222,4	-69,8	0,0
Harmoniseren eenmanszaken op Ven.B. regeling				
Vergroenen autokosten	0,0	0,0	0,0	0,0
Stopzettingsmeerwaarden aan 15 %	-18,2	-20,9	-22,0	-22,0
Werk				
BV-vrijstelling bachelors	-39,0	-39,0	-77,9	-116,9
Fiscale consolidatie	0,0	0,0	-200,0	-500,0
IV. Totaal stimuleringsmaatregelen (I+II+III)	-1 496,2	-2 132,6	-4 194,9	-5 471,3
Plus (+)				
Compenserende maatregelen				
Aanpassing NIA (totaal)	476,6	833,6	1 352,3	2 238,6
Afschaffing van de huidige NIA	504,4	882,1	1 431,1	2 368,9
Invoering van een incrementele NIA	-27,8	-48,6	-78,8	-130,4
Opheffing van de investeringsreserve	0,9	1,3	1,4	1,4
Korf	315,7	455,9	516,5	521,4
Ontmoediging vervennoetschappelijking				
Sanctie bedrijfsleiders	107,9	155,8	175,9	177,3
Aftrek maatregel bedrijfsleiders	-34,7	-50,2	-56,6	-57,1
Afstemming van vrijstelling van meerwaarden op aandelen op de DBI-voorwaarden	165,9	239,5	270,5	272,7
Moratorium- en nalatighedsinteressen	20,1	50,4	80,6	151,2
Stopzetting Excess Profit Ruling	43,5	61,9	69,3	69,6
Hervorming investeringsaftrek	14,9	20,1	18,8	18,8
Inschakelingsbedrijven	10,0	15,4	19,1	20,1
Voorafbetalingen	399,2	478,8	186,5	0,0
Vooruitbetaalde kosten	50,3	36,2	25,6	0,0
Beperking voorzieningen voor risico's en kosten	32,5	39,1	34,6	0,0
Gespreide taxatie herbeleggingsmeerwaarden	4,2	5,9	6,5	6,4
Kapitaalverminderingen	97,2	97,2	97,2	97,2
Verhoging van sanctie bij niet-aangifte in de vennootschapsbelasting	0,0	0,0	23,7	36,6
Effectieve belasting op supplementen n.a.v. controles	0,0	0,0	23,7	83,1
ATAD – interestaftrek	0,0	0,0	87,9	459,2
Disconto op de schulden	0,0	0,0	4,3	6,4
Mobiliseren vrijgestelde reserves	0,0	0,0	131,0	0,0
Marktrente	0,0	0,0	7,8	11,6
Vaste inrichting	0,0	0,0	5,4	8,1
Internationale verliesrekening vaste inrichting	0,0	0,0	10,8	16,1
Omzetting andere ATAD-maatregelen	0,0	0,0	251,3	750,2
Wijziging afschrijvingsregimes				
Afschrijvingen pro rata temporis kmo's	0,0	0,0	318,1	0,0
Afschaffing degressieve afschrijvingen	0,0	0,0	159,9	0,0
Aftrekbeperking bijzondere uitgaven	0,0	0,0	283,1	422,6
Andere niet-belastbare bestanddelen	0,0	0,0	190,0	283,6
V. Totaal effect maatregelen	1 704,2	2 440,9	4 303,2	5 595,1
VI. Veiligheidsmarge				
p.m. DBI-aftrek van 95 naar 100 %	-80,8	-115,4	-115,4	-115,4
Totaal budgettaire effect (in ESR)	0,0	0,0	0,0	0,0

Standaardtarieven van de vennootschapsbelasting⁽¹⁾
 (%)

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
België	40,2	34,0	34,0	34,0	34,0	34,0	34,0	34,0	34,0	34,0	34,0	34,0	34,0	34,0
Bulgarije	32,5	15,0	15,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
Tsjechische Republiek	31,0	26,0	24,0	24,0	21,0	20,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0
Denemarken	32,0	28,0	28,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	24,5	23,5	22,0	22,0
Duitsland	51,6	38,7	38,7	38,7	30,2	30,2	30,2	30,2	30,2	30,2	30,2	30,2	30,2	30,2
Estland	26,0	24,0	23,0	22,0	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0	21,0	20,0	20,0	20,0
Ierland	24,0	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5
Griekenland	40,0	32,0	29,0	25,0	35,0	35,0	24,0	20,0	20,0	26,0	26,0	29,0	29,0	29,0
Spanje	35,0	35,0	35,0	32,5	30,0	30,0	30,0	30,0	30,0	30,0	30,0	28,0	25,0	25,0
France	37,8	35,0	34,4	34,4	34,4	34,4	34,4	36,1	36,1	38,0	38,0	38,0	34,4	34,4
Kroatië	35,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	18,0
Italië	41,3	37,3	37,3	37,3	31,4	31,4	31,4	31,4	31,3	31,3	31,3	31,3	31,3	27,8
Cyprus	29,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5
Letland	25,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0
Litouwen	24,0	15,0	19,0	18,0	15,0	20,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0	15,0
Luxemburg	37,5	30,4	29,6	29,6	29,6	28,6	28,6	28,8	28,8	29,2	29,2	29,2	29,2	27,1
Hongarije	19,6	17,5	17,5	21,3	21,3	21,3	20,6	20,6	20,6	20,6	20,6	20,6	20,6	10,8
Malta	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0
Nederland	35,0	31,5	29,6	25,5	25,5	25,5	25,5	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0
Oostenrijk	34,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0
Polen	30,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0
Portugal	35,2	27,5	27,5	26,5	26,5	26,5	29,0	29,0	31,5	31,5	31,5	29,5	29,5	29,5
Roemenië	25,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0	16,0
Slovenië	25,0	25,0	25,0	23,0	22,0	21,0	20,0	20,0	18,0	17,0	17,0	17,0	17,0	19,0
Slowakije	29,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	19,0	23,0	22,0	22,0	22,0	21,0
Finland	29,0	26,0	26,0	26,0	26,0	26,0	26,0	26,0	24,5	24,5	20,0	20,0	20,0	20,0
Zweden	28,0	28,0	28,0	28,0	28,0	26,3	26,3	26,3	26,3	22,0	22,0	22,0	22,0	22,0
Verenigde Staten	30,0	30,0	30,0	30,0	28,0	28,0	28,0	26,0	24,0	23,0	21,0	20,0	20,0	19,0
Europese Unie ²	32,0	25,3	25,1	24,4	23,8	23,8	23,2	23,0	22,9	23,2	22,9	22,8	22,5	21,9
Eurogebied ²	33,9	26,7	26,6	25,7	25,1	25,3	24,5	24,4	24,3	25,0	24,7	24,6	24,3	24,1

Bron: EC.

⁽¹⁾ Wanneer verschillende tarieven naast elkaar bestaan, wordt enkel het hoogste basistarief in aanmerking genomen, waaraan de eventuele additionele heffingen en het gemiddelde van de lokale belastingen zijn toegevoegd.

⁽²⁾ Ongewogen gemiddelde.

Overzicht van de BEPS-actiepunten inzake vennootschapsbelasting en hun Europese omzetting

Het BEPS-project van de OESO/G20 leidde in het najaar van 2015 tot een eindrapport waarin de landen van de OESO/G20 een overeenkomst vonden over een aantal actiepunten en de aanbevelingen ter zake. Deze actiepunten en aanbevelingen kunnen voor wat betreft de vennootschapsbelasting worden onderverdeeld in drie categorie: een aantal minimumnormen, een aantal versterkte normen en een set van *best practices* en gemeenschappelijke benadering.

Minimum standards	Reinforced standards	Common approach and best practices
Action 5 – Harmful tax practices	<i>OECD transfer Pricing Guidelines</i> Action 8-10, Action 13	Action 2 – Hybrid mismatch arrangements
Action 6 – Treaty Abuse		Action 3 – CFC-rules
Action 13 – Country by Country reporting	<i>OECD model tax convention</i> Action 2 – Hybrid Action 6 - Treaty Abuse Action 7 - Permanent establishment status Action 14 – Dispute resolution	Action 4 - Interest deductions and other financial payments
Action 14 – Dispute resolution		Action 12 – Mandatory disclosure

Bron: 'De vennootschapsbelasting in een "Post-BEPS"-omgeving', advies van de HRF-afdeling Fiscaliteit en Parafiscaliteit, juli 2016.

De volgende tabel geeft een overzicht van de vijftien actiepunten en aanbevelingen uit het OESO/G20 rapport en de corresponderende actie die werd ondernomen op Europees niveau.

BEPS-aanbeveling OESO/G20	Initiatief op Europees niveau
1. Het aanpakken van belastinguitdagingen verbonden aan de digitale economie. Bepaalde elementen van de digitale economie geven immers een bijkomende aanleiding tot BEPS.	De EC heeft een agenda gelanceerd om de digitale economie op een rechtvaardige en groeivriendelijke wijze te belasten. Hierbij wordt niet alleen gefocust op de vennootschapsbelasting maar ook op andere belastingen zoals bijvoorbeeld de btw.
2. Neutralisering van de effecten van hybride mismatches	ATAD II-richtlijn (ter vervanging van art. 9 van de ATAD-richtlijn) moet een oplossing bieden voor diverse situaties waar hybride mismatches mogelijk zijn, zowel tussen lidstaten als met derde landen.
3. Versterking van CFC-regels	Art. 7 en 8 van de ATAD-richtlijn leggen een CFC-regel op aan de lidstaten.
4. Limitering van de uitholling van de belastbare basis door interestaftrek en andere financiële betalingen.	Art. 4 van de ATAD-richtlijn bevat een maatregel die de aftrek van excessieve rentebetalingen beperkt.
5. Effectievere aanpak van schadelijke belastingpraktijken. Het BEPS-actieplan focust in het bijzonder op de automatische uitwisseling van informatie over fiscale rulings en de Nexus-benadering voor de <i>Patent Box</i> (Octrooi box).	<i>Fiscale rulings</i> : Richtlijn 2015/2376 verplicht lidstaten om informatie uit te wisselen over grensoverschrijdende rulings en verrekenprijzenafspraken. <i>Patent Boxes</i> : akkoord binnen de Groep gedragscode omtrent de Nexus-benadering, lidstaten moeten hun "patent box"-systemen in overeenstemming brengen met de BEPS-aanbeveling.

6. Verhindern van misbruik van belastingverdragen	Aanbeveling van de EC binnen het <i>Anti Tax Avoidance Package</i> aan de lidstaten om een algemene anti-misbruikmaatregel op basis van een <i>principal purpose</i> test op te nemen in de belastingverdragen die ze sluiten.
7. Verhindern van de artificiële ontwijking van de status vaste inrichting. De definitie van een vaste inrichting in het OESO-modelverdrag inzake het vermijden van dubbele belasting zal hiervoor worden aangepast.	Het pakket anti-ontwijkingsmaatregelen bevat een aanbeveling van de EC om in belastingverdragen de definitie van een permanente inrichting te aligneren op deze die zal worden opgenomen in het OESO-modelverdrag inzake het vermijden van dubbele belasting.
8.-10. De uitkomsten van de verrekenprijzen moeten in lijn zijn met de waardecreatie. Hiervoor werden de bestaande normen verduidelijkt en versterkt. Actie 8 focust op transfer pricing van immateriële activa, actie 9 op de contractuele allocatie van risico en actie 10 bekijkt andere hoge-risicofactoren op BEPS bij verrekenprijzen.	<i>Joint Transfer Pricing Forum</i> werkt aan een herziening en update van de EU-benadering op het vlak van verrekenprijzen rekening houdend met de BEPS-aanbevelingen.
11. Meting en monitoring van de BEPS-omvang.	De EC beoogt, in samenwerking met Eurostat en de lidstaten, om over dit onderwerp studies uit te brengen. Ook het Europees Parlement doet hier onderzoek naar.
12. Verplichting om belastingstructuren die de belastingplichtigen hanteren openbaar te maken. Zo zou een agressieve fiscale planning vroegtijdig kunnen worden opgespoord.	Dit onderwerp wordt behandeld binnen de Groep gedragscode. Momenteel heeft de EC een ontwerprichtlijn voorgesteld die nieuwe transparantieregels moet opleggen aan intermediairs (bv. Banken, advocaten, enz.) die helpen bij het ontwikkelen van een belastingontwijkingsstrategie
13. Herziening van de verrekenprijsdocumentatie: naast het lokaal en groepsdossier moet ook een landenrapport worden opgesteld. De OESO-aanbeveling voorziet niet dat deze informatie openbaar moet worden gemaakt.	Richtlijn 2016/881 verplicht multinationale ondernemingen van een bepaalde omzet om dergelijk landenrapport (<i>country by country reporting</i>) op te stellen. Momenteel wordt een ontwerprichtlijn met betrekking tot openbare landenrapportering bestudeerd.
14. Het belastinggeschilbeslechtingssysteem effectiever maken: er zijn minimumstandaarden afgesproken omtrent preventie en tijdige resolutie van dergelijke geschillen.	Richtlijn 2017/1852 betreffende mechanismen ter beslechting van belastinggeschillen in de Europese Unie voorziet concrete deadlines voor het beslechten van dergelijke disputen.
15. Ontwikkelen van een multilateraal instrument om de implementatie van BEPS-regels in het bijzonder in belastingverdragen te stroomlijnen.	Het pakket anti-ontwijkingsmaatregelen bevat een aanbeveling van de EC over hoe belastingverdragen kunnen aangepast worden om misbruik tegen te gaan.

Bronnen: Explanatory Statement, 2015 Final Reports, OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project & Commission Staff Working Document – accompanying the document *Communication from the Commission to the European Parliament and the Council – Anti Tax Avoidance Package: Next Steps towards delivering effective taxation and greater tax transparency in the EU*.

Impact van de notionele interestaftrek op de financieringsstructuur van vennootschappen en mogelijkheden tot fiscale optimalisatie

De invoering van de notionele interestaftrek heeft een belangrijke invloed gehad op de financieringskeuzes van de vennootschappen die in België zijn gevestigd. Deze laatste hadden er immers alle belang bij om hun positie inzake eigen vermogen en activa te herbekijken om op die manier het effect dat de belastingaftrek kon hebben op de effectieve belastingdruk optimaal te benutten.

Voor vennootschappen wordt de keuze tussen financiering via schuld of via eigen middelen immers niet enkel alleen bepaald door aspecten die eigen zijn aan de onderneming - de interne organisatie ervan, de wijze waarop ze wordt bestuurd, haar omvang, rentabiliteit, groeivoorzichten, enz. -, maar ook door fiscale overwegingen. De invoering van de notionele interestaftrek heeft dan ook een structurele verandering teweeggebracht in het financiële gedrag van de vennootschappen. Deze laatste hadden er immers alle belang bij hun financiële structuur aan te passen teneinde het fiscale voordeel te optimaliseren. Ze konden immers geneigd zijn de berekeningsbasis van deze belastingaftrek, namelijk het gecorrigeerde eigen vermogen, te verruimen door het eigen vermogen op te trekken of de posten waarmee dit eigen vermogen wordt verminderd, te doen dalen.

De impact van de diverse vormen van optimalisatie van de financieringsstructuur, op de Belgische overheidsfinanciën, is evenwel niet steeds altijd identiek. Dit wordt geïllustreerd aan de hand van enkele voorbeelden.

Schema 1 Vervanging van vreemd vermogen door eigen vermogen

Activa	Vennootschap A		Passiva		Activa	Vennootschap A		Passiva
Andere activa	400	Eigen vermogen	100	⇒	Andere activa	400	Eigen vermogen	200
		Vreemd vermogen	300		Vreemd vermogen	200		
Gecorrigeerd eigen vermogen: 100					Gecorrigeerd eigen vermogen: 200			

De notionele interestaftrek verkleint de discriminatie tussen eigen en vreemd vermogen, en reduceert de relatieve kosten van het eigen vermogen. Hierdoor kon een vennootschap ervoor kiezen om vreemd vermogen te vervangen door eigen vermogen of nieuwe investeringen te doen met relatief meer eigen middelen in plaats van leningen. Schema 1 toont een voorbeeld van verschuiving tussen eigen en vreemd vermogen. Normaliter leidt deze substitutie niet tot een verlies aan ontvangsten in de vennootschapsbelasting omdat fiscaal aftrekbaar interesten vervangen worden door een fiscaal aftrekbaar percentage van het nieuwe eigen vermogen. Doordat vennootschappen op hun schulden doorgaans een hogere rentevoet betalen dan de rentevoet op OLO's, zou deze verschuiving in principe zelfs tot hogere ontvangsten uit vennootschapsbelasting kunnen hebben geleid.

 Schema 2 Oprichting van een dochtermaatschappij die de voornaamste activiteiten overneemt

				Activa	Moedervernootschap A		Passiva
				Andere activa	100	Eigen vermogen	100
				Participatie in vennootschap B	300	Vreemd vermogen	300
				⇒			
				Gecorrigeerd eigen vermogen: 0			
				Activa	Dochtervennootschap B		Passiva
				Andere activa	300	Eigen vermogen	300
				Gecorrigeerd eigen vermogen: 300			

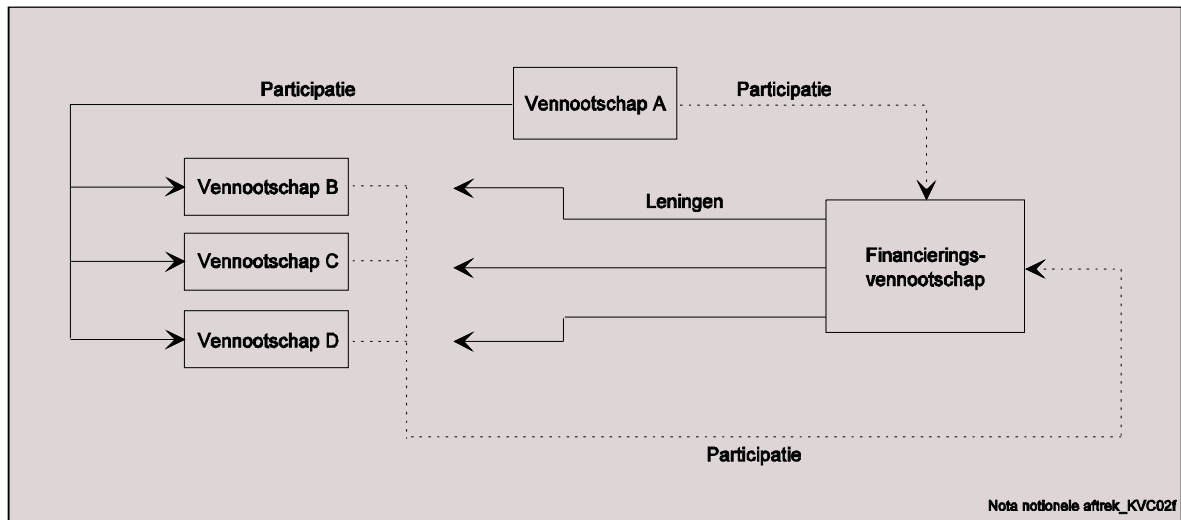
Activa	Vennootschap A		Passiva
Andere activa	400	Eigen vermogen	100
		Vreemd vermogen	300
		Gecorrigeerd eigen vermogen: 100	

Naast deze verschuiving tussen financiering via vreemd en eigen vermogen kon het voor ondernemingen soms vanuit fiscale overwegingen gunstiger zijn om meer te gaan werken met dochtervennootschappen¹. Schema 2 toont daar een voorbeeld van. In dit geval behield de moedermaatschappij haar financieringsmiddelen die bestaan uit eigen en vreemd vermogen en kapitaliseert ze daarmee de dochtermaatschappij. De moedermaatschappij kon, gelet op de omvang van haar financiële participatie in de dochtermaatschappij, niet genieten van de notionele interestaftrek, maar kon wel de interesten op haar vreemd vermogen blijven aftrekken van haar heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting. De dochtermaatschappij had daarentegen wel recht op de notionele interestaftrek op het geheel van haar vermogen.

Er zij opgemerkt dat in dit specifieke voorbeeld het totale bedrag op basis waarvan de aftrek kan gebeuren, groter is dan het eigen vermogen van de moedervernootschap. De notionele interestaftrek wordt bij dergelijke constructies dan ook deel getransformeerd tot een supplementaire aftrek op het vreemd vermogen van de vennootschapsgroep. Dergelijke optimalisatietechnieken verhoogden ook slechts schijnbaar de solvabiliteit van de ondernemingsgroep en zouden derhalve kunnen hebben geleid tot aanzienlijke extra budgettaire kosten voor de overheid.

¹ Dergelijke herstructurerings mochten niet louter uit fiscale overwegingen gebeuren; er dienden ook andere economische motieven te spelen.

Schema 3 Oprichting van een financieringsvennootschap

Ook de oprichting van een financieringsvennootschap binnen een ondernemingsgroep kon op fiscaal gebied interessante perspectieven bieden.

Dergelijke financieringsvennootschappen worden voornamelijk gekapitaliseerd door de moedermaatschappij of door diverse vennootschappen binnen een groep. Deze vennootschappen lenen geld uit aan verbonden ondernemingen die gevestigd zijn in het binnen- of buitenland en vervullen dus binnen de groepsstructuur de rol van interne bank. Dergelijke financieringsvennootschappen stemmen, wat functie en financieringsstructuur betreft, goed overeen met de vroeger in België bestaande coördinatiecentra. Coördinatiecentra waarvan de erkenning was vervallen, hebben dan ook dikwijls de vorm van een financieringsvennootschap aangenomen. Typend voor deze vennootschappen is dat zij een zeer hoog eigen vermogen hebben en dat hun inkomsten voornamelijk bestaan uit de interesten die worden betaald op de door hen verstrekte leningen. Hierdoor hadden ze, gemiddeld genomen, een laag rendement op het eigen vermogen en slaagden ze erin om door de notionele interestaftrek het effectieve belastingtarief tot een zeer laag peil te reduceren.